

T.C.
İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Hastane ve Sağlık Kurumları Yöneticiliği Yüksek Lisans Programı

LGBTİ BİREYLERE YÖNELİK GÜÇLENDİRME POLİTİKALARI
TÜRKİYE'DEKİ YEREL YÖNETİMLERİN İNCELENMESİ
ŞİŞLİ BELEDİYESİ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS PROGRAMI
Hülya HAŞHAŞ
175130115

Danışman Öğretim Üyesi
Doç. Dr. Yağmur ÖZYER AKSOY

İSTANBUL, 2019

T.C.

İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Hastane ve Sağlık Kurumları Yöneticiliği Yüksek Lisans Programı

**LGBTİ BİREYLERE YÖNELİK GÜÇLENDİRME
POLİTİKALARI TÜRKİYE'DEKİ YEREL YÖNETİMLERİN
İNCELENMESİ
ŞİŞLİ BELEDİYESİ ÖRNEĞİ**

Hülya HAŞHAŞ

T.C.
İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
TEZLİ YÜKSEK LİSANS SINAV TUTANAĞI

09/07/2019

Enstitümüz İşletme Yönetimi Yüksek Lisans Programı öğrencilerinden **175130115** numaralı **Hülya HAŞHAŞ** "*İstanbul Arel Üniversitesi Lisansüstü Eğitim - Öğretim ve Sınav Yönetmeliği*"nin ilgili maddesine göre hazırlayarak, Enstitümüze teslim ettiği "**LGBTİ BİREYLERİNE YÖNELİK GÜÇLENDİRME POLİTİKALARI TÜRKİYE'DEKİ YEREL YÖNETİMLERİN İNCELENMESİ: ŞİŞLİ BELEDİYESİ ÖRNEĞİ**" konulu tezini, Yönetim Kurulumuzun **01.07.2019** tarih ve **2019/13** sayılı toplantısında seçilen ve Sefaköy Yerleşkesinde toplanan biz jüri üyeleri huzurunda, ilgili yönetmeliğin 39. maddesi gereğince **(60)** dakika süre ile savunmuş ve sonuçta adayın tezi hakkında **oyçokluğu/oybirliği** ile **Kabul/Red veya Düzeltme** kararı verilmiştir.

İşbu tutanak, 3 nüsha olarak hazırlanmış ve Enstitü Müdürlüğü'ne sunulmak üzere tarafımızdan düzenlenmiştir.

DANIŞMAN
DOÇ.DR. YAĞMUR ÖZYER AKSOY

ÜYE
DOÇ.DR. EBRU GÖZÜKARA

ÜYE
PROF.DR. EVREN AYRANCI

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi / Tezsiz Yüksek Lisans Dönem Projesi olarak sunduğum
“ LGBTİ Bireylere Yönelik Güçlendirme Politikaları Türkiye’deki Yerel Yönetimlerin
İncelenmesi Şişli Belediyesi Örneği” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlak ve
geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının
kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmanın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf
yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Tarih

09/07/2019

Hülya HAŞHAŞ

İmza

ONAY

Tezimin/raporumun kâğıt ve elektronik kopyalarının İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- ☐ Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- ☐ Tezim/Raporum sadece İstanbul Arel yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- ☐ Tezimin/Raporumun 1 yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

09/07/2019

Hülya HAŞHAŞ

ÖZET

LGBTİ BİREYLERE YÖNELİK GÜÇLENDİRME POLİTİKALARI TÜRKİYE'DEKİ YEREL YÖNETİMLERİN İNCELENMESİ ŞİŞLİ BELEDİYESİ ÖRNEĞİ

Hülya HAŞHAŞ

Yüksek Lisans Tezi, Sağlık Yönetimi Yüksek Lisans Programı

Danışman: Doç. Dr. Yağmur ÖZYER AKSOY

Temmuz, 2019 – 97 sayfa

Türkiye’de LGBTİ (Lezbiyen, Gey, Biseksüel, Trans, İnterseks) bireylerin sosyolojik, kültürel, politik sorunlarının incelenmesi cinsel yönelim ve cinsiyet kimliğine dayalı ayrımcılığın LGBTİ bireylerin yaşamlarında yarattığı sosyo-kültürel ve ekonomik sorunlara ve Yerel Yönetimlerin hizmet uygulamalarının önemini belirtmeye ilişkin bilgiler içermektedir. LGBTİ bireylerin ekonomik temelli istihdam, sağlık, eğitim, kişisel güvenlik, gelir yoksunu, barınma, toplumsal hayata katılım, sosyal güvenlik, aile ve yaşlılık gibi farklı sosyal politika alanlarında karşılaştıkları farklı türlerdeki ayrımcılığa ve sorunlara dikkat çekmektedir. Bu sorunları ortadan kaldırmak için de desteğe ihtiyaç duymaktadırlar. Cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği temelli ayrımcılığın farklı durumları hukuki sistemin bu ayrımcılık biçimlerini ortadan kaldırmakta yetersiz kaldığını ortaya koyuyor. Yerel Yönetimlerin yükümlülükleri gözden geçirerek ortaya çıkan sorunları aşmaya yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Bu çalışmada cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği temelli ayrımcılıktan beslenerek ortaya çıkan homofobi, transfobi ve nefret suçları gibi tepkiler üzerinde yerel yönetimlerin LGBTİ bireylerin yaşamlarındaki yansımalarına bakılarak çalışmalar yapılmıştır. Çalışmada 12 LGBTİ birey ile yaşam öyküsü / anlatıların aktarıldığı yüz yüze derinlemesine görüşme (in-depth interview) tekniği ile görüşülmüş olup, daha sonra bu görüşmeler anlatı analizi tekniği ile çözümlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: LGBTİ, Güçlendirme Politikaları, Yerel Yönetimler

ABSTRACT
INVESTIGATION OF LOCAL GOVERNMENT POLICIES TOWARDS
STRENGTHENING the LGBTI INDIVIDUALS IN TURKEY
ŞİŞLİ MUNICIPALITY EXAMPLE

Hülya HAŞHAŞ

Master's Thesis, Master Thesis In Healthcare Management

Supervisor: Doç. Dr. Yağmur ÖZYER AKSOY

July, 2019 – 97 pages

LGBTI in Turkey (Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender, Intersex) individuals sociological, cultural, contains information relating to emphasize the importance of examining the political issues of discrimination based on sexual orientation and gender identity created in the LGBTI individuals living socio-cultural and economic issues and work practices of Local Governments. The article points to the different types of discrimination and problems faced by LGBTI people in different social policy areas such as economic based employment, health, education, personal security, deprivation, shelter, social life participation, social security, family and old age. They also need support to eliminate these problems. Different situations of discrimination based on sexual orientation and gender identity reveal that the legal system is insufficient to eliminate these forms of discrimination. In this article, recommendations were made to overcome the problems that arise by reviewing the obligations of Local Governments. In this study, it has been studied by looking at the reflection of local governments on the lives of LGBTI people on the basis of reactions such as homophobia, transphobia and hate crimes. In the study, 12 LGBTI individuals were interviewed face-to-face in-depth interviews with their life history / narratives, and these interviews were analyzed by narrative analysis technique.

Key Words : LGBTİ, Empowerment Policies, Local Authorities

ÖNSÖZ

Toplumun LGBTİ bireylere karşı olan nefret söylemleri ve suçları, homofobik, transfobik, bifobik tutumları zamanla ilgimi çekti. LGBTİ bireylerin haklarının ihlali, sosyal yaşamlarından uzaklaştırılması ve en önemlisi görünmez olmaları bu nedenle istedikleri hayatlardan vazgeçmelerini sağlamaktadır. Yaşam kalitelerini iyileştirmek, sosyal yaşama katılmaları için destek olabilecek kurumların yetersiz kalmasıdır. Bu yüzden halka en yakın kurum olan yerel yönetimler ilk adımı atarak başlayabilirler. Çalıştığım kurum buna en iyi örnektir. Diğer yerel yönetim kurumlarında aynı desteği vermesi amacı ile yol gösterici olduğuna inandığım bu tezi yazmaya karar verdim. Sınırlı olmasına rağmen araştırdığım tüm kaynakların yanı sıra çarpıcı noktalarda olduğunu öğrendim.

Bu sürecin benim için çok farklı bir deneyim olması ve hayatımın birçok alanında yeni bir bakış açısı kazandırdı. Gerçek olan ise emek vermeden, çaba göstermeden ve vazgeçmeden hayallerine ulaşamazsın.

Bu çalışmanın yürütülmesi sırasında, değerli bilgilerini benimle paylaşan, desteğini esirgemeyen, sorun yaşadığımda yanına çekinmeden gidebildiğim, güler yüzünü ve samimiyetini benden esirgemeyen danışman hocam Doç. Dr. Yağmur ÖZYER AKSOY'a teşekkürü bir borç biliyor ve şükranlarımı sunuyorum. Yine çalışmamda desteğini sunan yol gösteren Şişli Belediyesi Sağlık İşleri Müdürü Dr. A. Hayati AKASLAN'a, İrfan YILDIZ'a ve Osman DİNÇ'e teşekkür ederim.

Her zaman yanımda olan kararlarımı destekleyen iyilik ve merhamet kelimelerinin anlamlarını bilecek şekilde yetiştiren bu hayatta en büyük şansım olan babam, annem ve kardeşlerime, yeğenlerim Tarık Eren, Tayfun Yiğit, Deniz Ali ve Zeynep Şirin'e ayrıca manevi desteklerini üzerimde hissettiğim Tuncay TAŞDELEN ve Eylem TAŞDELEN'e kızları Gizem ve Ecem Su'ya sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Son olarak hazırladığım çalışmama değerli zamanlarını ayıran isimsiz tüm arkadaşlarıma teker teker teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	v
ÖNSÖZ.....	vi
KISALTMALAR LİSTESİ.....	x
TABLolar LİSTESİ.....	xi
EKLER LİSTESİ.....	xii

1. BÖLÜM

GİRİŞ

1.1.Araştırmanın Amacı.....	4
1.2.Araştırmanın Önemi	4
1.3.Araştırmanın Sınırlılıkları.....	4

2. BÖLÜM

CİNSİYET KAVRAMINA İLİŞKİN GENEL TANIMSAL YAKLAŞIMLAR

2.1. Biyolojik Cinsiyet (Sex)	4
2.2. Toplumsal Cinsiyet (Gender).....	5
2.3. Toplumsal Cinsiyet Rolü (Gender Role).....	7
2.4. Cinsel Yönelim (Sexual Orientation)	7
2.4.1. Eşcinsel (Homosexual)	8
2.4.2. Gey (Gay)	8
2.4.3. Lezbiyen (Lesbian)	8
2.4.4. Biseksüel (Bisexual).....	9
2.4.5. Heteroseksüel (Heterosexual).....	9
2.4.6. Queer	9
2.5. Cinsiyet Kimliği (Eşeyssel Kimlik Sexual İdentitiy)	10
2.5.1. Karşıt Giydiricilik (Tra(ns)vestizm / Transvestism)	10
2.5.2. Travesti (Transvestite)	10

2.5.3. Trans.....	11
2.5.4. Transseksüel (Transsexual).....	11
2.5.5. Trans – Transgender.....	11
2.5.6. Cinsiyet İnşa Süreci.....	11
2.6. İnterseks Durumu.....	11
2.7. Heteronorvative.....	12
2.7.1. Homofobi (Homophobia).....	12
2.7.2. Transfobi (Transphobia).....	12
LGBTİ KAVRAMINA İLİŞKİN GENEL TANIMSAL YAKLAŞIMLARI VE	
TARİHSEL GELİŞİMİ	
2.8. LGBTİ Kavram Açıklaması.....	12
2.9. LGBTİ Hareketin Tarihsel Gelişimi.....	13
2.9.1. Dünyada LGBTİ Hareketin Tarihsel Gelişimi.....	15
2.9.2. Ülkemizde LGBTİ Hareketin Tarihsel Gelişimi.....	17
2.10. LGBTİ Bireylerin Sağlık Sorunları ve Hasta Hakları.....	21
2.11. LGBTİ Bireylere Yönelik Hak ve İhlalleri.....	23
2.12. LGBTİ Bireylere Yönelik Yasal Düzenlemeleri.....	28
2.13. Yerel Yönetimlerin LGBTİ Bireylere İlişkin Genel Güçlendirme Politikaları Yaklaşımı.....	31
2.13.1. Yerel Yönetimlerin LGBTİ Bireylere Yönelik Güçlendirme Politikaları Zemin Sağlayan Sosyolojik Gerekçeler.....	32
2.13.2. Yerel Yönetimlerin LGBTİ Bireylere Yönelik Güçlendirme Politikaları Zemin Sağlayan Politik Gerekçeler.....	34
2.13.3. Yerel Yönetimlerin LGBTİ Bireylere Yönelik Güçlendirme Politikaları Zemin Sağlayan Kültürel Gerekçeler.....	37
2.14. Yerel Yönetimlerin LGBTİ Bireylere İlişkin Güçlendirme Yaklaşımı Yasal ve Kuramsal Dayanakları.....	38
2.15. Yerel Yönetimlerin LGBTİ Bireylere Yönelik Güçlendirme Politikaların Güçlü ve Zayıf Yönleri.....	38
2.16. Yerel Yönetimlerin LGBTİ Bireylere İlişkin Güçlendirme Yaklaşım Hedefleri.....	42
2.17. Şişli Belediyesi Örneği.....	44
2.17.1. Şişli Belediyesi Toplumsal Eşitlik Birimi.....	45

3. BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. Araştırma Amacı ve Yöntem	47
3.2. Genel Nitelikleri ve Veri Toplama Aracı.....	47

4. BÖLÜM

BULGULAR

4.1.Araştırmaya Katılan Bireylerin Eğitim Düzeyi	48
4.2. Katılımcı Profili.....	49
4.3. Araştırma Aşamasında Elde Edilen Veriler.....	50
4.3.1. Ayrımcılık.....	50
4.3.2. Fiziksel / Psikolojik Şiddet.....	50
4.3.3. Devlet Yönetimi ve Yasaların LGBTİ Bireylerin Haklarının İhlal Edip Etmediği	51
4.3.4. Nefret Suçu Yasa Tasarısı Hakkında Düşünceler	51
4.3.5. Eşcinsel Evlilik Hakkına Yaklaşım.....	51
4.3.6. LGBTİ Bireyler ve Yerel Yönetimler	52
4.3.6.1. Yerel Yönetimlerin LGBTİ Bireyleri Sosyolojik Alanda Güçlendirme Politikaları	52
4.3.6.2. Yerel Yönetimlerin LGBTİ Bireyleri Politik Alanda Güçlendirme Politikaları.....	54
4.3.6.3. Yerel Yönetimlerin LGBTİ Bireyleri Kültürel Alanda Güçlendirme Politikaları	55
4.3.7. Seks İşçileri	56
4.3.8. Gelecek Güvencesi	56
4.3.9. Evlat Edinme Hakkı.....	56
4.4. Araştırma Sonucu ve Değerlendirme.....	57
SONUÇ ve ÖNERİLER	60
KAYNAKÇA.....	62
EKLER	78
ÖZGEÇMİŞ	83

KISALTMALAR LİSTESİ

- ABD: Amerika Birleşik Devletleri
- AGİT: Avrupa Güvenlik ve İş birliği Teşkilatı
- AİDS: Acquired Immune Deficiency Syndrome
- AİHM: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
- AİHS: Avrupa Konseyi ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
- APA: Amerikan Psikiyatri Birliği
- BM: Birleşmiş Milletler
- CEDAW: Birleşmiş Milletler Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi
- HIV: Human Immunodeficiency Virüs
- IAAF: Uluslararası Atletizm Federasyonu
- ICD: Uluslararası Hastalık Sınıflandırması
- ILO: Uluslararası Çalışma Örgütü
- KaosGL: Kaos Gey ve Lezbiyen Kültürel Araştırmalar ve Dayanışma Derneği
- LGBTİ: Lezbiyen, Gey, Biseksüel, Transgender, İnterseks
- LİSTAG: Lezbiyen, Gey, Biseksüel, Trans, İnterseks Bireylerin Aileleri ve Yakınları Derneği
- PRİDE: İş Dünyasında Hakların, Çeşitliliğin ve Eşitliğin Desteklenmesi
- SGK: Sosyal Güvenlik Kurumu
- SPoD: Sosyal Politikalar, Cinsiyet Kimliği ve Cinsel Yönelim Çalışmaları Derneği
- STK. Sivil Toplum Kuruluşları
- T.C. Türkiye Cumhuriyeti
- TANDIS: Hoşgörü ve Ayrımcılığa Uğramama Hakkı Bilgi Sistemi
- TCK: Türk Ceza Kanunu
- TFF: Türkiye Futbol Federasyonu
- WHO: Dünya Sağlık Örgütü

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: Görüşmeci Profilleri

Tablo 2: Araştırmaya Katılan Bireylerin Eğitim Düzeyi

EKLER LİSTESİ

- Ek 1: Akıl Hastalıkları Teşhis ve İstatistikleri Kılavuzu
- Ek 2: Avrupa Birliği İlerleme Raporu
- Ek 3: Avrupa İnsan Hakları ve Temel Özgürlükler Sözleşmesi
- Ek 4: Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi
- Ek 5: Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasi Haklara ilişkin Uluslararası Sözleşmesi
- Ek 6: Erkek Erkeğe Aşk Muamması Kitabı (The Riddle of Man-Manly Love: The Pioneering Work on male Homosexuality)
- Ek 7: Hasta Dünya Tabipler Birliği
- Ek 8: Hasta Hakları Bildirgesi Hakları Beyannamesi
- Ek 9: ILO's Pride Projesi
- Ek 10: İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi
- Ek 11: İnsan Hakları İzleme Örgütü Raporu
- Ek 12: Lizbon Hasta Hakları Bildirgesi
- Ek 13: Transgender Europe Raporu
- Ek 14: Türkiye ise Avrupa Sosyal Haklar Komitesi Raporu

1.BÖLÜM

GİRİŞ

Ülkemizde ayrımcılığı yasaklayan somut bir düzenleme bulunmamaktadır. Anayasanın 10. Maddesinde yer alan “herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir” ibaresi sebep ne olursa olsun hiçbir ayırım gözetilmeksizin doğuştan sahip olduğu temel hak özgürlüklere dayalı farklılıkları dikkate almayan insan hakları kavramı yer almaktadır.

Eşcinsellik, tarih boyunca geçmiş dönemlerde ve farklı toplumlarda cinselliğe ve eşcinsel ilişkilere dair örneklerle rastlanılmaktadır. Duberman, Vicinus, ve Chauncey'in (2001) yılında yaptığı Tarihten Gizlenenler: Gey ve Lezbiyen Tarihine Bir Bakış isimli çalışmada bu örneklerle geniş yer verilmektedir. Antik Yunan'da cinsel birlikteliği kolektif bir girişim olarak değil, bir kişinin diğerine uyguladığı bir eylem şeklinde olup aktif ve pasif, hükmedici ve teslimiyetçi olmak üzerinden yapılmaktadır (Halperin, 2001). Bu durum toplumsal hiyerarşi içerisinde üst seviyedeki erkeğin alt seviyede bulunan erkekle birlikte olması doğal olarak karşılanmaktadır. Ortaya çıkan kalıntılar eşcinselliğin yasal, eşitlikçi bir yapıya sahip olduğunu ve tarım, ataerkil sosyal yapının gelişmesi ile aynı dönemde ortaya çıktığını göstermektedir (Eagly ve Wood 1999; Hughes ve Hughes, 2001; Kottak, 2002).

Eşcinsellerin 19. Yüzyıla kadar idamla cezalandırılmalarının yanı sıra eşcinselliği yasaklayan yasaların kapsamlı hale getirilmiş ve uygulanmıştır (Weeks, 2001). Eşcinsellik ile ilgili müstehcen kitaplar “muzır neşriyat” kabul edilerek yasaklanmıştır (Bristow, 2011).

Cinsiyet kimliği ve cinsel yönelim uzun yıllar boyunca hem akademik hem de toplumsal alanda çok tartışılan konuların başında gelmektedir. Amerikan Psikiyatri Birliği (APA) 1935 yılında yaptığı ruh hastalıkları sınıflandırmasında hastalık olarak adlandırılmıştır. 1973 yılına gelindiğinde ise, eşcinsellere yönelik ayrımcılığa ve yasal sınırlamalara son verilmesine yönelik Amerikan Psikiyatri Birliği (APA)'nin içinden yapılan bir çağrıyla eşcinsellik hastalık kategorisi olmaktan çıkarılmıştır (Yetkin, 2009). 1990 yılına gelindiğinde de Dünya Sağlık Örgütü eşcinselliği hastalık kategorisinden çıkarmıştır.

28 Haziran 1969 yılında Amerika'da eşcinsel bireylere yönelik yapılan baskılar eşcinsellerin örgütlenmesine zemin hazırlamıştır (Baird, 2004). Stonewall isyanı ile

ortaya çıkan LGBTİ bireylere yönelik baskının azalması, hukuki anlamda birçok kazanımlar elde edilmesinde büyük rol oynamıştır (Pickett, 2009).

Freud, cinselliğin insan kişiliğini biçimlendiren önemli unsurlardan biri olduğunu belirterek büyük yankı uyandırmıştır. Erkek ve kadına yüklenen davranışların sonradan edinildiği doğuştan getirilmediğidir. “Kişi kadın doğmaz, kadın olur” (Beauvoir, 1993). Toplumun sosyo-ekonomik ve kültürel kurallar doğrultusunda gerçekleşmektedir. Toplumun belirlemiş olduğu roller ve davranışlar kadın ve erkeği tanımlayarak cinsiyet inşa süreci şeklinde ortaya çıkmaktadır.

Türkiye’de yapılan araştırmaların sınırlı olması daha çok LGBTİ bireylere yönelik olumsuz durumları saptamak amacı taşıdığı görülmektedir (Alkan, 2014 Baydar, 2015). LGBTİ bireylere yönelik önce aile, sonra eğitim, çalışma ve sosyal hayatında yapılan ayrımcılık, nefret, transfobi, bifobi ve homofobi gibi tepkiler önce bedenlerine sonrada yaşamlarına yapışan etiket haline dönüşmüştür. Yaşadıkları tüm deneyimler yaşam kalitelerini ve doyumlarını düşürmüştür. LGBTİ bireyler cinsel yönelimlerini gizleyerek heteroseksüel birey olarak davranarak saklanma çabası içine girmektedirler. Kimliğini saklaması, kendini kabul ettirme çabası veya kendini kabullenmekte güçlük yaşamaktadır. Toplumsal normlara uymadıkları nedeni ile toplum tarafından dışlanarak yalnızlığa itilmektedir. Bu durum depresyon, madde kullanımı, kişilik bozuklukları, intihar eğilimleri ya da intihar etme davranışlarının yüksek olduğu görülmektedir (Başar ve Öz, 2016).

LGBTİ hareketi sosyal haklar, adalet, eşitlik için dünyanın her yerinde örgütlenmektedirler. Bu grupların amacı insan hakları ve gerçekte ne oldukları ile ilgili oluşan baskı, ayrımcılık, taciz ve şiddete maruz kalmama tüm bireyler gibi eşit haklara sahip olma, saygı görme, adil yaklaşım hakkı için mücadele etmektedirler (Baird, 2004). LGBTİ bireylerin ihtiyaçlarının belirlenmesi ve geliştirilmesi önemli bir etkidir. Tıbbi ve fiziksel ihtiyaçların düzenlenmesinin yanı sıra psikolojik, sosyal içerikleri de ele almak gerekmektedir. LGBTİ bireylere yönelik ayrımcı tutum ve önyargı fırsat eşitsizliği bu durumu güçlendirmiştir. Kaos GL Derneği tarafından yayınlanan “2013 Cinsel Yönelim ve Cinsiyet Kimliği Temelli İnsan Hakları İzleme Raporu’nda” 4 nefret cinayeti, 1 tecavüz, 10 nefret saldırısı, 1 linç girişimi, 1 kundaklama ve 1 kaçırılma vakasından söz edilmektedir (Kaos GL, 2013).

Bir ülkenin gelişmişlik düzeyini gösteren etmenlerden biri de yaşayan her bireyin sosyal hakları, istihdam, eğitim, barınma ve sağlık hizmetlerine ulaşımıdır. Hassas yapıda olan gruplara yani LGBTİ bireylerin içinde yer aldıkları toplumsal

cinsiyet rolleri, sosyal ve ekonomik sınıfları, konumları hizmet alımlarında eşitsizliklere neden olmaktadır. İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi’nde yer alan “herkesin kendisinin ve ailesinin sağlık ve refahı için tıbbi bakım hakkı” olduğunu aynı zamanda, Hasta Hakları Yönetmeliği’nin 5. maddesinde; sağlık hizmeti verilmesinde, “hastaların, ırk, dil, din ve mezhep, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç ve ekonomik ve sosyal durumlar gibi farklılıklarının dikkate alınmayacağı belirtilmektedir”. LGBTİ bireylerin cinsel yönelim veya cinsiyet kimliği temelinde uğradıkları hak ihlallerini ortaya koymaktadır.

Yerel yönetimler sosyal hizmetleri yerine getiren topluma yakın olan birim ve yaptığı uygulamalarla ön planda olduğu görülmektedir (Batal, 2015). Bu konuda yerel yönetimlere önemli görevler düşmektedir. LGBTİ bireylerin yaşamın her alanında görünürlüğü sağlamak, güçlenerek topluma katılımı sağlanabilir. LGBTİ bireylerin sağlıktan, eğitime, kültür faaliyetlerinden, istihdam sorununun çözümüne kadar yaşam koşullarını iyileştirmek, hukuki ve ekonomik anlamda çalışmalarını destekleyerek yürütülmesi gibi çalışmalar yapılmasına gereksinim duyulmaktadır. Cinsiyet kimliği temelli eşitsizlikler, nefret söylemi ve eşitsizlikler nedeni ile toplumda ideolojik bir yapı oluşturmaktadır. LGBTİ bireylere sahip oldukları haklarını kullanmaları gerekliliğini ve bu hakların önünde bulunan engellerin belirlenmesi ve bu yönde politikaların geliştirilmesi sağlanmalıdır. LGBTİ bireyler eğitim yıllarında, çalışma hayatlarında yaşlandıklarında birçok problemle yüz yüze kalmaktadırlar. Barınma, bakım, sağlık, yalnızlık, sosyal güvenlik gibi sorunların yanı sıra en önemlisi yaşadıkları istismar ve ihmal problemidir.

Bu çalışmada cinsel yönelim veya cinsiyet kimliğine dayalı ayrımcılık temelinde Türkiye’deki yerel yönetimleri inceleyerek LGBTİ bireylere yönelik güçlendirme politikalarını değerlendirmektir. Yürürlükteki mevcut politikaları ve mevzuatları LGBTİ bireylerin ihtiyaçlarına yönelik yeniden düzenleme ile hazırlanarak uygulanmalıdır. Konu ile yerel yönetimlerin LGBTİ bireylere yönelik güçlendirme politikaları oluşturarak sürdürülebilir kalkınmayı hedefleyerek, geliştirilmesi sosyolojik, kültürel ve politik çıkarımları tartışılmaktadır. Tüm bireyler üzerinde pozitif ayrımcılık yaratmaktır. Derinlemesine görüşme yaptığım LGBTİ bireyler ile izlenimlerini, anlatımlarıyla şekillenen bu çalışmada elde edilen tüm veriler bundan sonra yapılacak çalışmalara kapı açabilecek önerilere yer verilmiştir.

1.1.Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı LGBTİ bireylerin değişen toplumsal cinsiyet rollerinin ve kalıp yargıların yerel yönetimlere yansımaları ve sağlık, barınma, eğitim, istihdam ve sosyal yaşam haklarının temel alınması bütüncül ve yerel politika yaklaşımının hayata geçirilmesi ayrıca yerel yönetimlerin LGBTİ bireylerin hayatlarını kolaylaştırmak için yapması gereken uygulamaların değerlendirilmesi araştırılmıştır.

1.2.Araştırmanın Önemi

LGBTİ bireyler toplumdaki her birey gibi eşit, sosyal, ekonomik, kültürel haklara ve kazanımlara sahiptir. Hassas, kırılgan ve desteğe ihtiyaç duyan bireylere sosyal hizmet sunmakta merkezi yönetim yetersiz kalmaktadır. Bu araştırma merkezi yönetimin yerel yönetimlerin yetki alanlarını genişleterek verilen hizmet ve verimliliğin artırılması, ekonomik, hukuk, eğitim, istihdam, siyasal ve politik alanlarındaki sorunların yeniden değerlendirilmesi ve çözümler geliştirmesi konusunda yol göstermesi umulmuştur. Ayrıca LGBTİ bireyler yerel yönetimler düzeyinde ilk defa araştırması yapılacağından ayrıca önem taşımaktadır.

1.3.Araştırmanın Sınırlılıkları

Yapılan görüşmeler sonucunda İstanbul sınırları içerisinde farklı 4 ilçeden 12 LGBTİ birey katılmıştır. 6 LGBTİ birey Şişli, 4 LGBTİ birey Beyoğlu, 1 LGBTİ birey Bayrampaşa, 1 LGBTİ Eyüp bölgelerinden katılarak mikro ölçekli bir çalışma olmuştur. Katılımcıların yoğun olarak Şişli ilçesinden katıldığı görülmektedir. Beyoğlu ilçesinden ise 4, Eyüp ve Bayrampaşa ilçelerinden 1'er LGBTİ birey katılmıştır.

2. BÖLÜM

CİNSİYET KAVRAMINA İLİŞKİN GENEL TANIMSAL YAKLAŞIMLAR

2.1. Biyolojik Cinsiyet (Sex)

Biyolojik bir kavram olan 'Cinsiyet' (Sex) bireylerin biyolojik, fizyolojik ve genetik özellikleri üzerinden "erkek" ya da "kadın" olarak tanımlanmaktadır (Marshall, 1999). Biyolojik farklılık, kişisel bir gerçekle örtüşmektedir. Yani bireyin hangi üreme organı ile dünyaya geldiğini ve kendisine özgü özelliklere sahip olmasını tanımlayan bir kavramdır (Cherry, 2005).

2.2. Toplumsal Cinsiyet (Gender)

1950’li yılların ortasında cinsiyet (sex) ve toplumsal cinsiyet (gender) ayrışması ilk olarak tıbbi ve psikoanalitik alanlarındaki interseksüalite ve transeksüalizm gibi hastalıkların tedavilerinde kullanılmıştır. Bunun sonucunda bireyin kendini tanımladığı bir “kimlik” kavram niteliği kazanmıştır. 1972’li yıllarında ise Oakley, “toplumsal cinsiyet (gender) psikolojik ve kültürel bir terimdir” diyerek sosyolojide belirgin hale getirmiştir (Marshall, 2000). Toplumsal cinsiyet kavram kökenlerinin biyolojik farklara mı yoksa sosyokültürel bir yapıya mı dayandığı tartışmalara yol açmıştır.

Kadın ve erkeğin toplum içindeki statüsünü, bunlara uygun rollerini, görev ve sorumluluklarını, konumunu, toplumun bireyi nasıl görüp algıladığını ve beklentilerini kapsar (Sancar ve diğerleri, 2006). Toplumsal cinsiyet Giddens’a göre (2008), “toplumsal olarak kurulmuş erillik ve dişilik kavramlarıyla bağlantılıdır ve bireyin biyolojik cinsiyetinin doğrudan bir sonucu olmak zorunda değildir”. Toplumsal cinsiyet sosyal sınıf, politika, siyaset, ataerkillik ve toplumdaki üretim biçimiyle bağlantılı bir anlama sahiptir (Savcı, 1999). Erkekler kadınlara göre bedensel olarak daha güçlüdür. Kadınların daha aciz ve korunmaya muhtaç olması bir erkeğin egemenliği altına girmesi gerektiği idi. Kadın ve erkeğe yüklenen roller çocukluk evresinde başlar. Araba silah ve benzeri oyuncaklar erkek çocuklarına verilirken oyuncak bebekler ise kız çocuklarına verilir. Ergenlik yıllarında ise tüysüz erkek olmaz, erkek saç uzatır mı, erkekler ağlamaz, kızlara yakışmaz, kadın dediğin zarif olur, kadınlar süslenerek kendilerini beğendirmek zorundadır. Yuvayı dışı kuş yapar söylemleri cinsiyetle ilgili biyolojik hiçbir dayanağı olmayan toplumun yarattığı genellemelerdir. Feminist yaklaşımının bu genellemelerden dolayı oldukça rahatsızlık duymaktaydı. Feminist düşünce kuramları ve devlet baskısı doğrultusunda hazırlanan Birleşmiş Milletler Teşkilatı İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi, bütün insanların haklarının korunması için hazırlanmış bir sözleşmedir. Kadınların haklarını korumada yetersiz olduğu gerekçesi ile Birleşmiş Milletler tarafından “Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Uluslararası Sözleşmesi” hazırlanmıştır. Sosyal ve kültürel etmenlerin oluşmasıyla kadın ve erkek rollerine biçilen alan veya değer yargıların bütününe ifade etmektedir. Bireylerin içinde bulundukları kalıplar yaşamın her döneminde farklı şekillerde de olsa etkilenmektedirler (Bilton, 1987).

Kadına Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi’nde (İstanbul Sözleşmesi) Toplumsal Cinsiyet; herhangi bir toplumun, kadınlar ve erkekler için uygun olduğunu düşündüğü sosyal

anlamda oluşturulmuş roller, davranışlar, faaliyetler ve özellikler olarak tanımlamıştır (Busse, 2003).

Biyolojik kökeni olmaksızın farklı tarihsel zamanlarda, coğrafyalarda, kültürlerde erkeklere ve kadınlara toplumsal olarak yüklenen özellikleri, becerileri, sorumlulukları, beklentileri ve rollerin bütünü içerir. Toplumsal cinsiyet ayrımları hem erkeklerin hem de kadınların yaşamlarını şekillendirip yönlendirmiştir (Ataman, 2009). Bunun sonucunda saç şekli ve giyim stiline, bireylerin konuşma ya da duygularını ifade etmeye kadar uzanan farklılıklar ve çeşitlilikler göstererek tercihlerimizi etkiler. Scoot'ın (2007) dediği gibi “toplumsal cinsiyet, cinsiyeti olan bedene zorla kabul ettirilmiş bir toplumsal kategoridir”.

Kadın ve erkeğe sosyal yapılanma sonucu oluşan rol ve sorumluluklarını ifade eden “toplumsal cinsiyet kavramı, toplumlar arasında ve zaman içinde farklılık göstermekte, değişebilmekte ve değiştirilebilmektedir (WHO, 1998: European Communities, 2006).

Buna en iyi örnek;

Caster Semenya vakasıdır. Yoksul bir ailenin kızı olarak Güney Afrika’da dünyaya gelen Caster Semanya üstün başarı göstererek 2009 yılında Dünya Atletizm Şampiyonası’nda kadınlarda 800 metrede dünya şampiyonu oldu. Fakat bu başarısı uzun sürmedi. Avustralya’da yayımlanan Sydney Daily Telegraph gazetesinin haberine göre, Caster Semenya’nın, rahmi ve yumurtalıklarının olmadığını ve normal kadınlara oranla üç kat daha fazla testosteron üretmesiydi. Gazete, “kadın olmadığını” bu yüzden madalyayı hak etmediğini ilan etti. Doğduğu andan itibaren kendisini kadın olarak bilen, ailesi, arkadaşları ve yaşadığı toplum tarafından da öyle bilinen “Caster Semenya Hermafrodit’di.” Dünya basınında ve spor tarihinde uluslararası bir tartışma haline geldi ve yarıştan çekildi. Güney Afrika Spor Bakanı, basına verdiği demeçte Caster Semenya’nın cinsiyetinin yüzdesini tartıştıklarını etik olmadığını ve bunun ırkçı bir yaklaşım olduğunu söyleyerek kararlara itiraz ettiler. Çabalar işe yaramayınca Uluslararası Atletizm Federasyonu (IAAF), Caster Semenya’nın madalyasını hak edip etmediğini araştırmak için bir süre yarışmalara katılmasını yasaklayarak geçici bir süre madalyasını geri aldı. Bir yıl sonra yapılan birçok test ve uzun tartışmaların getirdiği bilgiler ışığında IAAF biyolojik cinsiyetin de hiç de o kadar basit ve kategorik bir kavram olmadığını, bireyden bireye farklılık gösterebileceğinin farkına vararak Caster Semenya’nın madalyayı hak ettiğini ve yarışmasında hiçbir engel teşkil edecek bir durum olmadığına karar verdi.

Toplumsal cinsiyet bakış açısı, biyolojik olanla sosyal ve kültürel olan arasındaki farkı anlamak ve gerekli iyileştirici müdahaleleri uygulamak için çaba göstermektir (Aksoy, 2006).

2.3. Toplumsal Cinsiyet Rolü (Gender Role)

Rol, sosyal ortamda bulunan bireylerin görev ve sorumluklarını ifade eden sosyolojik bir kavramdır (Dökmen, 2009).

Toplumsal cinsiyet rolü bireylerin gerçek ya da algılanan cinsiyeti erkeksi (male) veya kadınsı (female) davranışları belirleyen, uygun görülen ya da arzulanan davranış biçimlerini kabul ettiren toplumsal kurallar bütünüdür. Buna göre oğlan-çocuk/erkek veya kız çocuk/kadın konumundaki bireyin erkek çocukları için mavi, kız çocukları için pembe renklerin seçilmesidir. Çocukların hangi oyuncakla oynayacağına, giyeceği giysilere, izledikleri çizgi filmlere, bilgisayar oyunlarına ve okuyacakları kitaplara kadar her şey iki cinse uygun olup olmadığı sosyal ortamlarda kendilerini ifade etmeleri ve kültürel beklentileri gibi varsayılan imgelerle doludur. Bu imgeler zamanla bireyler arasında toplumsal eşitsizliğe ve ayrımcılığa neden olmaktadır. Çeşitli araştırmalar anne-baba, öğretmenler, çevre, kitle iletişim araçları gibi unsurların çocuğun sosyalleşmesinde etkili olduğu gibi, aynı zamanda da kişinin toplumsal cinsiyet rol kalıpları belirlemesinde de etkisi oldukça fazladır (Seçgin ve Tural 2011).

Toplumsal cinsiyet rollerinin belirlenmesinde yapıyı şekillendiren çeşitli öğeler arasında değerlerimiz de bulunmaktadır. İnsanlara yaşamları boyunca hizmet eden amaçlar ve ilkeler zamanla öğrenilmekte ve bunun sonucunda davranışlarımıza yön vererek tutumlarımızın şekillenmesinde etkili olmaktadır (Çavdar, 2013).

Bu kadınsı ve erkeksi rollerin, cinsiyetten bağımsız olarak ifade edildiği gibi bireylerin bulundukları ortama göre değiştiği gözlenebilmektedir (Dökmen, 2004).

2.4. Cinsel Yönelim (Sexual Orientation)

Bireyin belirli bir cinsi veya cinsleri, cinsel haz kaynağı olarak görmesi ve ona karşı süregelen derin duygusal, romantik bir bağlılık hissetmesidir. Çocukluk döneminde gelişmeye başlayan cinsellik ergenlik ve ileri ergenlikte belirginleşir. Cinsel yönelim bireyin yaşamındaki seçimlerini, psikolojik durumunu ve çevresini etkiler (Yüce, 2017).

Farklı cinsel yönelimlerin olması insan cinselliğinin çeşitliğinin doğal sonucudur. Cinsel yönelim toplumsal cinsiyet özellikleri ile bağlantılı değildir. Bireyin kendi ifadesi ile bilinebilir. Cinsel yönelim değişkenlik göstermemektedir (Bora, 2012).

2.4.1. Eşcinsel (Homosexual)

Aynı cins veya cinsiyetteki insanlarla arasındaki romantizm, cinsel çekim ya da cinsel davranışta bulunan kadın veya erkek. Toplumumuzda eşcinseller ahlak, din ve sosyal alanlarda baskılar yaşamaktadırlar. Bu durum bireyleri içsel çatışmalara sürüklemekte, duygu-durumlarını kabul etmeleri uzun zaman almaktadır sonuçta bireylerin kendilerini gizlemek zorunda kalmalarına yol açmaktadır (Kaos GL, 2017).

Uzun yıllar bilim adamları ve çeşitli gruplar tarafından hastalık, sapıklık ve cinsel kimlik bozukluğu gibi ifadelerle tanımlanmışlardır. Amerikan Psikiyatri Birliği (APA) 1973 yılında Ruhsal Bozuklukların Tanı ve İstatistiksel El Kitabı IV (DMS-IV) kapsamında ve 1992 yılında Dünya Sağlık Örgütü (WHO) Uluslararası Hastalık Sınıflandırması (ICD) kapsamında eşcinselliğin ruhsal bir bozukluk olmadığı kararını almış ve bu kavramı hastalık sınıflandırmalarından çıkartmıştır. Türk Psikologlar Derneği de eşcinselliğin bir hastalık olmadığını resmi olarak açıklayarak dünyaca kabul görmüş bir gerçektir. Türkiye’de resmi olarak DMS-IV kullanılmaktadır (Bildirici, 2010).

2.4.2. Gey (Gay)

Erkek eşcinsel. Türk Dil Kurumu sözlüğünde erkek eşcinsel olarak tanımlanmaktadır. Kadın ve erkek eşcinsel bireyler için tanımlanan bir ifadedir. Fakat Türkiye’de erkek eşcinsel bireyler için kullanılmaktadır. Homoseksüellikten ayrılarak eşcinsel hakları hareketiyle ortaya çıkmıştır. 1980 yılında İngilizceden Türkçe ’ye Gay olarak alınmıştır. Türkiye Eşcinseller buluşması sonrasında 1990 yılında “Gay” sözcüğü Türkçe’de “Gey” olarak kullanılmıştır (Adam, 1987).

2.4.3. Lezbiyen (Lesbian)

Kadın eşcinsel. Halk arasında “sevici”de denir. Lezbiyen kelimesinin kökeni M.Ö. 6. yüzyılda Yunan kadın şair Sappho’nun yaşadığı Lesbos (Türkçe adıyla Midilli) adasından gelir (Kaos GL, 2017).

2.4.4. Biseksüel (Bisexual)

Kadın ve erkeğe yani her iki cinsiyete yönelik cinsel, romantik çekim veya cinsel ilgi ya da cinsel davranış potansiyeli sergileyen bireylerdir. Biseksüel bireyler her iki cinse de zaman ve şartlara göre değişkenlik göstererek aynı şekilde ilgi duymayabilir. Birey heteroseksüel toplumda, eşcinselliği daha kabullenemediğinden her iki cinse karşı duygusal çekim hissedebilir ve etkilenebilir. Bu durumda biseksüellik içinde eşcinsellik barındırır (Kaos GL, 2014).

Kadınlar daha kolay kabul ettiklerinden dolayı biseksüellik daha yaygındır. Cinsel kimliğin oluşması, kendini tanıması uzun ve devam eden bir süreç olduğundan geçici bir basamak olabilir.

2.4.5. Heteroseksüel (Heterosexual)

Kadın veya erkeğin karşı cinse romantik ya da cinsel yönden ilgi duyma biçimidir. Kelime anlamı Yunanca heteros ve “cinsiyet” anlamına gelen Latince “sex” sözcüklerinden türemiştir. Heteroseksüel kelimesi ilk kez Karl Maria Kertbeny tarafından 1968 yılında kullanılmıştır. Toplumda en yaygın cinsel yönelim türü olduğundan heteroseksüel bireyler kendilerini heteroseksüel olarak tanımlamak gereği duymamaktadırlar (Altunpolat, 2009).

2.4.6. Queer

Cinsel yöneliminin doğallığını kabul eden teoridir. Queer kuramcılarının göre cinsel kimlik kavramının reddedilmesidir. Ataerkil normlara bağlı cinsiyet kimliğinin toplum tarafından oluşturduğu benimsenir. Teorik yapısının oluşması Michel Foucault’nun Cinselliğin Tarihi ve Judith Butler’in Cinsiyet Belası adlı kitaplarında heteronormatif kimlik kavramına karşı bir kimlik inşası değil de yaşamları boyunca dayatılan normları eleştirmişlerdir (Butler, 2010).

“Gey” ve “Lezbiyen” çalışmalarının içinde 1990’lı yıllarda ortaya çıkan ve genişleyerek günümüze kadar gelen “cinsiyet”, “toplumsal cinsiyet”, “cinsel arzu” tanımları ekseninde tartışmalar doğuran, tartışmaları bu alanların dışına taşıyan siyasal, kamusal, sanat, entelektüel yapı, toplum gibi geniş açılar içinde barındıran kuramsal teori ve sosyal harekettir (Butler, 2010). Cinsel kimlik süreçlerini sorgulayan Post-yapısalcı yaklaşımdan beslenir. Jagose kitabında “queer”, kromozomal cinsiyet, toplumsal cinsiyet ve cinsel arzu arasındaki sözde değişmez ancak tutarsızlıklarla

örülmüş ilişkilerde ortaya koyan ifadeler ile analitik modelleri tanımlamaktadır (Jagose, 1996).

İngilizce de “Queer” sözcüğü “tuhaf”, “yamuk” ve “garip” gibi anlamlar taşıyan, argoda ise “ibne” anlamına gelen sözcüktür. Sosyal ve kültürel açıdan değişik cinsellikleri olan bireylerin tepki olarak benimsedikleri sözcük olmuştur (Butler, 1993).

Jagose kitabında “queer”, kromozomal cinsiyet, toplumsal cinsiyet ve cinsel arzu arasındaki sözde değişmez ancak tutarsızlıklarla örülmüş ilişkilerde ortaya koyan ifadeler ile analitik modelleri tanımlamaktadır” (Jagose, 1996).

2.5. Cinsiyet Kimliği (Eşeyssel Kimlik Sexual Identity)

Biyolojik cinsiyetine uygun düşün veya düşmesin, bireyin benliğine ait içselleştirdiği cinsiyettir. Sahip olduğu biyolojik ve toplumsal cinsiyetin uyum içinde olmadığını anladığı zaman bedensel cinsiyetine ait bir kimlikte hissetmeyebilir. Bu durum “cinsiyet hoşnutsuzluğunu” (gender dysphoria) ortaya çıkarmıştır (Uluhan, 2017).

Psikolojik anlamda kişisel duyumunu seçmesi cinsiyet kimliğinin gelişmesinde önemli bir faktördür. Bedensel görünümünde ve işlevlerinde, giyim kuşam, konuşma tarzlarıyla veya tıbbi cerrahi yöntemleri ile yaptıkları değişikliklerle cinsiyet kimliklerini ifade etmektedirler (Yüce, 2017).

2.5.1. Karşıt Giydiricilik (Tra(ns)vestizm / Transvestism)

Geçici olarak erkeğin “kadın”, kadının “erkek” giysilerini giymesi ve karşı cins gibi davranış sergilemesi ve bundan dolayı özel bir zevk alma durumudur. Büyüme evresi ve ergenlik döneminde aile ve çevre gibi faktörler cinsel kimliklerinin oluşumunda önemli rol oynamaktadır. Biyolojik cinsiyetinden dolayı rahatsızlık duymamaktadırlar (Kaos GL, 2016).

2.5.2. Travesti (Transvestite)

Biyolojik cinsiyeti dışında karşı cinsi çağrıştıran davranışlar sergileyerek giysilerini veya malzemelerini kullanarak karşı cinsin cinsel rolünü üstlenip cinsel haz alan bireylerdir. Dış görünüşlerini değiştirerek kendilerini iyi hissetmektedirler (Yurdigül, 2008).

2.5.3. Trans

Toplumsal cinsiyet rollerinin farklılaşmış bireyleri ve grupları içine alan özgün yönü bulunmayan ve yeniliği olmayan sıradan bir terimdir (Kaos GL, 2016).

2.5.4. Transseksüel (Transsexual)

Biyolojik cinsiyeti dışında kendini karşı cinse ait olarak tanımlayan ve benzeme isteği hisseden kişi olarak tanımlanmaktadır. Kadın ve erkek için “transseksüel” kalıbı geçerlidir. Biyolojik cinsiyeti ile olumsuzluk yaşayabilir hatta rahatsızlık bile duyabilirler. Transseksüelliğin cinsel yönelim ile ilgisi bulunmamaktadır (Berghan, 2007).

Doğuştan sahip olduğu cinsel kimliği nedeni ile davranışları ve giysileri iç dünyasında olmak istedikleri ve hissettikleri cinsiyette birleşir. Transseksüel bireyler hormon tedavisi ve cerrahi işlem sonrası cinsiyetlerini yeniden oluşturarak istedikleri cinsiyetle yaşamlarına yön vermektedirler (Yüksel, 2009).

2.5.5. Trans – Transgender

İngilizce bir kelime olup Türkçedeki travesti ve transseksüel tanımlarını içeren bir çatı kavramıdır. Cinsel yönelimden ayrı bir durum olarak karşımıza çıkar. Bireyin cinsiyet kimliği ile biyolojik cinsiyetin uyumsuzluğu nedeni ile tıbbi, cerrahi gibi yöntemlerle müdahale edenleri içine alan kapsamıdır (Butler, 2012).

Örnek olarak; kadın oyuncu kimliği ile tanınan Nil Erkoçlar, kendini erkek gibi hissettiğini, kadın bedenine hapsediğini belirtmiştir. Hormon tedavisi ve tıbbi cerrahi yöntemlerle cinsiyet değiştirme ameliyatı olarak cinsiyetini erkek olarak değiştirerek tercih etmiş olduğu kimlikten dolayı ismini Rüzgâr Erkoçlar olarak değiştirmiştir.

2.5.6. Cinsiyet İnşa Süreci

Kadın veya erkek gibi hissetmediği bedenden, karşı cinsi duyumsayarak benliğinin ait olduğu bedene uyumunu sağlamak için yapılan süreçtir. Bu süreçte bireyler kendilerini nasıl tanımladıkları önemlidir. Tıpta cinsiyet geçiş süreci operasyonu olarak adlandırılmaktadır (İmamoğlu, 1991).

2.6. İnterseks Durumu

Kadın ve erkek yani biyolojik cinsiyet özelliklerine sahip doğuştan farklılıkları bulunan bireyler olarak tanımlanmaktadır. Genetik uzmanı Richard Goldschmidt tarafından 1916 yılında “interseks” adını almıştır. İnterseksüellik, bazı bireylerde

doğumda bazı bireylerde ise çocukluk ve ergenlik dönemlerinde ortaya çıktığı bilinmektedir. İnterseksüel bireyler çift cinsiyetli olmadığı gibi kadın ya da erkeğin özelliklerini taşıdıkları ve bu iki cinsiyete karşı cinsel çekim hissedebilmektedirler (Koyama ve Weasel, 2002).

İnterseks bireylerin hormonal durumların ve kromozomların fazla ya da eksik olmasından kaynaklanmasından dolayı çeşitli cinsiyet yönelimine sahip bireyleri içine alan bir şemsiye terimdir (Ghattas, 2016).

2.7. Heteronorvative

Heteroseksüellik, toplumsal kurallara bağlı tek uygun cinsel yönelim olduğunu kabul eden yapıdır. Kadın ve erkeğin kendine has rolleri olduğu ve cinsel yönelimin iki cinsiyet arasında olabileceğini öngörmektedir. Bir toplum “heteroseksüelliği” normal kabul ettiğinde ortaya çıkan beklentiler, talepler ve sınırlamaların tümünü ifade eder demiştir (Vilain, 2000).

2.7.1. Homofobi (Homophobia)

Fobi, belirli durumlarda, canlı cansız nesne ve varlıklar karşısında mantıklı ve olağan olamayan korku biçimidir. İnsanların bu korkuyu hissetmesi kendini bu korkudan alamamasının sebebi mantıklı bir açıklamamasının olmamasıdır (Şah, 2012).

Eşcinsel bireylere duyulan korku, nefret, önyargılı ayrımcılıktır. Homofobi kavramı, homoseksüel bireyleri mantıksız, şiddet, ayrımcılık ve mahrumiyet yaratacak şekilde suçlamasıdır (Weinberg, 1972).

2.7.2. Transfobi (Transphobia)

Trans ve transseksüel bireyleri sevmeme, korkma, nefret duyma gibi tavırları ifade etmektedir. Transfobi, homofobi gibi cinsel yönelimi nedeniyle şiddet içeren durumlarla sonuçlanması nefret suçunu doğurmaktadır (Kaos GL, 2017).

LGBTİ KAVRAMINA İLİŞKİN GENEL TANIMSAL YAKLAŞIMLARI VE TARİHSEL GELİŞİMİ

2.8. LGBTİ Kavram Açıklaması

LGBT (ya da GLBT), "lezbiyen", "gey", "biseksüel" ve "transgender" kelimelerinin baş harfleridir (Kaos GL, 2011). Bu bazen LGBTT (lezbiyen, gey, biseksüel, transseksüel veya travesti) şeklinde de yazılır. Daha çok kullanılan “eşcinsel”

terimidir. Devam eden homofobik yaklaşımlar nedeniyle olumsuz çağrışımları taşımak için düşünülen sözcükler almıştır. Bu sözcükler, lezbiyen, gey, transseksüeldir (Kaos GL, 2010).

"LGBT", 1990 yıllarından bu yana kullanılan eşcinsel topluluklarını kapsayan çatı kelimedir. LGBT hareketi olarak adlandırılan eşcinsel kelimesinin "travesti", "transseksüel", "biseksüelliği" kapsamadığından çatı kelime olmaktan çıkmıştır. LGBT hareketi daha sonra "GLBTT" kelimesini kullanılmış fakat "lezbiyenlerin" toplumda yok sayılması üzerine L harfi başa alınmıştır. Bu durum kadınlara yönelik pozitif ayrımcılığı oluşturmuştur. Bazı örgütler "LGBT" kelimesine interseksüelleri temsil etmek için "İ" veya gueeri temsil etmek için de "Q" harfleri ekleyerek kullanmaya başlamışlardır. LGBTİ hareketini genişleyerek günümüzde görünür hale gelerek tanımlanmaktadır. Toplum anlayışını kabul etmeyen uç kesim tarafından desteklenirler. Bu destekten dolayı eşcinseller toplum tarafından uç bireyler olarak nitelendirilmektedirler (Yurdigül, 2009).

2.9. LGBTİ Hareketin Tarihsel Gelişimi

LGBTİ'nin tarihi ile en eski yazılı kaynaklar M.Ö. 2000 – 3000 arasındaki döneme Eski Mısır, Sümerler ve Hititlere kadar uzanmaktadır (Öztürk, b.t). Mezopotamya tapınaklarında, Hindistan'da uygulanan kutsal fahişeler ya da kültün hizmetinde olan eşcinsel fahişeler bulunmaktaydı. Mezopotamya eşcinsel ilişkilere ılımlı yaklaşımı dikkat çekmektedir. Tarihte ilk eser olan Gılgamış destanının kahramanları olan "Gılgamış'ın" "Enkidu'nun" ölümünden sonra saçını yolması, kıyafetlerini yırtması, kendini yerden yere atması ve ağlaması üzerine yaptıklarının bir "kadın" ağtı gibi olmasıdır (Tannail, 2003. Bream, 2015).

Arkeolojik kazılar sonucunda Mısır'da eşcinsellik üzerine kalıntılar bulunduğu bilinmektedir. Mısır mitolojisinin en önemli iki erkek tanrılarında olan "Seth'in" "Horus'a" duyduğu aşktır. Cinsiyet kimliği gibi önemli bir konuya en iyi örnek "Hapi" tanrısıdır. Erkek görünümünde fakat göğüsleri olan Hapi tanrısı Nil nehrini temsil etmektedir (Tannail, 2003).

M.Ö. 1400'lerden kalma bir Hitit yasasında erkekler arasında evliliğe izin veren bir madde olduğunu belirleyerek ortaya koymuşlardır (Kaos GL, 2011). Eşcinsel evliliğe izin veren ilk yasa olarak tarihte yer almaktadır. Eşcinsellere yönelik yaptıkları mücadeleler ile tanınan Yahudiler daha sert önlemler almışlardır. Batı uygarlığının

eşcinselliği kötü bir duruma sürüklemesinin altında Musevilik ve Hristiyanlık kaynaklarında geçen mücadele yer almaktadır.

Akdeniz uygarlıklarında eşcinselliğin sosyal açıdan serbest olmasının yanı sıra olumlu karşılandığı bir diğer ülke Antik Yunan kentleridir. Eşcinsellik kelimesi Karl Maria Kertbeny tarafından 1869 yılında Almanca bir kelime olarak türetilmiştir. Daha sonra Charles Gilbert Chaddock, 1892 yılında İngilizce kelime olarak girmiştir (Vicinus, 1999).

Ergenliğe giren ve savaşçı olarak yetiştirilecek gençlerin yetişkin bir erkeğin yanında “homoseksüel” ilişkiye dayalı bir eğitim alması amacıyla kurulmuş askeri okullar bulunmaktaydı. Günümüzde “paderastia” (pederasti) olarak adlandırılan bu öğreti zamanla saygınlık kazanmıştır. “Pais” oğlan/erkek çocuk, “eran” ise sevmek anlamına gelen kelimelerden bir araya gelmiştir. Bu ilişki savaş yöntemlerini bilen, tecrübeli erişkin erkek (erastes) ile öğrenmeye ve gelişmeye açık ve istekli henüz sakalları çıkmamış genç (eromenos) arasında öğretmen ve öğrenci şeklide olan ilişki biçimidir. Burada anlaşılacağı gibi cinsel rollerin ast-üst ilişkileri toplumsal statü ile aynıdır. Bu yüzden erişkin bir erkek (üst), toplumsal ve siyasi statü bakımından ergenlik öncesi ve sonrası gençler (ast) cinsel ilişki kurabilir (Halperin, b.t). Yetişkin erkek evlerinin bir odasını misafirlerini ağırlamak için ayırmışlardır. Burada düzenlenen yemeklerde oğlanlar şarap sunardı. Kadınların bu odalara girmeleri yasaktı (Gezgin, 2010). Oğlanın erkekliğe geçiş döneminde kıllarının çıkması ile bu ilişki sona ererdi. Yetişkin erkek bu ilişkiyi devam ettirmesi sonucunda suçlanmış kabul edilirdi (Gezgin, b.t).

Yunan Mitolojisinde Zeus Tanrısının kartal kılığına girerek yakışıklı genç Ganymades’i kaçırıp Olympos’a taşıyarak getirmesinden açıkça anlaşılabilir. Ganymades efsanesi yetişkin erkeklerin genç delikanlılara cinsel yöndeki eğilimleri dinsel yönden sevap sayılmaya başlandı ve Yunan kentlerinde uzun zaman varlığını sürdürdü. Sokrates’e yöneltilen “Sokratvari Sevgi” teriminde bu eğilimin bıraktığı izler bulunmaktadır. Aynı şekilde Platon’a yöneltilen “Platonik Aşk” günümüzde kullanılan anlamından oldukça uzaktır. Platon, Phaidros adlı eserinde öğrencisine karşı duyduğu aşkı hoş karşılamaları için eserinde Ganymedes efsanesini bahsederek anlatır (Öztürk, 2016).

Eşcinsellik, eski Yunan sanatının esin kaynağı olmasının sebebi çıplak ve çıplak erkek resim figürleri ile başlayan zengin bir akımdır. M.Ö. 4. ve 5. Yüzyıllar arasında heykel sanatıyla ilerleyerek eşine rastlanmayan bir yoğunluğa ulaşmıştır. Eşcinsel

ilişkileri toplum tarafından kabul gören ilginç ilişkiler biri Atina’da bulunan ve sevgili olan “Harmodios ve “Aristogeiton’un” adlarına dikilen heykelleridir (Carpenter, 2002). Antik Yunan da erkek eşcinselliğin yanı sıra kadın eşcinselliği de işlenmekteydi (Kaos GL, 2011). Eski kaynaklarda yer alan “Tribades” kadınlarla cinsel ilişki kuran kadınlar tanımlaması için kullanılmıştır. Şiirleri hayranlık uyandıran evli olmasına rağmen erkek ve kadınlara yönelik şiirler yazan biseksüel olan “Sapphodor”. Kadın güzelliğine, bedenine şiirsel yaklaşımı bunun en iyi kanıtı olmuştur. Lesbos adasının kızlara, evli kadınlara eğitim verdiği gimnazyumunu bulunmaktaydı. Sappho şiirlerinde kadınlara tutku ve aşkla seslendiği ve öğrencileri ile cinsel ilişki yaşadığı gerekçesiyle Sicilya’ya sürgüne gönderilmiştir (Tatlıbal, 2013).

Tarih boyunca Çin M.Ö. 206 – M.S. 220 tarihleri arasında Han hanedanı dönemlerinde eşcinsellik oldukça yaygındı. Orta çağ Arap ülkelerinde eşcinsel ilişkilerden esinlendiği düşünülen birçok yazı bulunmaktadır. Binbir Gece Masallarını okuduğumuzda eşcinselliğe ilişkin fikir edinebiliriz. Afganistan’da 19. Yüzyılda kadın gibi giyinmiş makyajlı oğlanlar zengin erkeklerin haremalarında bulunmaktaydı (Spencer, 1998). Bu durum için “Afganlar büyük ölçüde ticari gezginlerdir. Her bir kervanda neredeyse tümüyle kadın giysileri giymiş oğlanlar ve gençler vardır. Gözleri sürmeli, yanaklarına allık sürülmüş, uzun bukleli, kınalı parmakları, görkem içinde develerini süren bu oğlanlara gezgin karılar denir, kocaları yanlarında sabırla uzun yolculuğa katlanırlar” demiştir (Spencer, 1998 ve Burton, b.t).

2.9.1. Dünyada LGBTİ Hareketin Tarihsel Gelişimi

LGBTİ hareketini, cinsel yönelim ve tercihleri nedeniyle toplumdan dışlanması, bastırması, farklılıklarıyla aykırı olarak gösterilen ayrımcılığa uğramaları ve toplumda eşit birer birey olmaları için yürüttükleri mücadele diyebiliriz. LGBTİ bireyleri insanlık tarihi boyunca toplumda cinsel yönelim ve tercihleriyle çeşitli statülerde yer almışlardır (Erdoğan ve Köten, 2012).

Bu bağlamda ağır ve ilkel yöntemler ile cezalandırılan LGBTİ bireyler için atılan ilk adım 19 yüzyılında Avrupa’da Fransız Devrimi ile olmuştur. Eşcinsellik suç olmaktan çıkarılmıştır. Fransız imparatoru Napoleon 1810 yılında medeni kanunu yürürlüğe koyduğunda bu uygulamadan vazgeçmemiştir. Bu kararın ardından birçok Avrupa ülkesi Napoleon yasalarını kabul ederek eşcinselliği suç olmaktan çıkarmıştır (Meriman, b.t.).

2. dünya savaşının getirmiş olduğu değişim sonrası McCarthy ile ilişkili House Un-American Activities Committee ülkenin bütünlüğünü bozdukları gerekçesiyle eşcinseller hakkında birbirinden farklı söylentiler yaymışlardır (Kaiser, 1998). Politikanın ve medyanın eşcinselliğe olan yaklaşımları toplumsal baskıyı attırmıştır. Amerika Birleşik Devletleri'nde toplumsal düzeni sağlamak için birçok önlemler aldılar. Bu önlemler eşcinsel olanları ordudan ihraç etmeleri, polis teşkilatında ve hükümet işlerinde çalışanların işten atılması, eşcinsel barları mühürlemeleri, aşağılanmaları, sözel fiziki tacize uğramaları, tutuklanmaları hatta akıl hastanesine yatırılmaları olmuştur (Adam, 1987). Devlet baskısı, polis ve halk şiddetlerine maruz kalan LGBTİ bireylere karşı homofobik ve transfobik yaklaşımlar vardı. Bu tarz yaklaşımlar eşcinsel bireyleri yalnızlaştırıp dışlamaya kendilerine ait bir yaşam sürmelerine neden olmuştur. Eşcinsel arzusun bastırılması, genel bir otoriterliğin parçası olmakla beraber çok özel nedenler içermektedir (Connell, 1998).

Cinsel yönelim eğilimleri nedeni ile baskı uygulayan sisteme karşı LGBTİ hareketinin güçlenmesi ve görünür hale gelmesinin sebebi 1968 yılında cinsel devrimler ve 1969 yılındaki Stonewall ayaklanmaları olmuştur. 28 Haziran 1969 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nin New York eyaletinde bulunan StonewallInn adlı bir gey bara yapılan polis baskını sırasında eşcinsellerin haklarını savunduğu ilk direniştir. Polisin eşcinsellere yönelik aşırı ve sert müdahalesi sonucunda ayaklanma büyüyerek kontrolünü kaybettiği şiddet uygulayarak halkın toplanmasına yol açmıştır. Stonewall ayaklanmaları ile birlikte içe kapanıklığın dışa vurumu olmuştur. LGBTİ bireyler toplumsal ve sosyo-ekonomik gibi baskılardan kurtulmak için çaba sarf etmişlerdir. Arka arkaya çeşitli gösteri ve protestolar içinde yer alıp örgütlenmelerinin önü açılmıştır. LGBTİ hakları için gazeteler kurulmuştur. LGBTİ bireylere yönelik şiddetin önüne geçilmesi amacıyla nefret suçu ve homofobi kavramlar sıkça dile getirilmiştir (Genç, 2012).

Roma imparatorluğunun hüküm sürdüğü şehir "Pompei" denizi olan bir ticaret şehriydi. Cinselliğin ön planda olması, eşcinselliği ise normal karşılandığı topluluktu. Avrupa kıtasının aktif olan tepesinde ara ara dumanlar çıkan Vezüv yanardağının patlaması sonucu püsküren kükürt gazı nedeniyle binlerce insan zehirlenerek ölmüşlerdi. Cesetlerin üzerini kül tabakasının kaplaması nedeniyle zaman geçtikçe çürümelerine sebep olmuştur. Bilim adamları bu cesetlerin içine sıvı alçı dökerek kalıp halinde çıkarmışlardır. Pompei halkı yaptıkları ahlaksızlıklardan dolayı lanetlenerek taş

olmamışlardır. Halkın yok olmasının nedeni zehirlenerek ölmüş olmalarıdır (Hadrill, 1994).

Karl Heinrich Ulrichs homoseksüellik adına forumlarda konuşmalar yapan homoseksüel olduğunu açıklayarak “Erkek Erkeğe Aşk Muamması (TheRiddle of Man-ManlyLove: ThePioneeringWork on male Homosexuallity) üzerinde çalışmalar yaparak kitabını yayınlamıştır. Çalışmalarına devam eden Ulrichs, bu yüzden hapis cezası almıştır. Hapisten çıktığında eşcinsel haklarını savunmak üzerine Münih’te Alman Hukukçular Kongresinde konuşma yaparak özgürleşme hareketini başlatmıştır.

Toplum tarafından ilk kabullenişlerini yaşamışlardır. Hızla büyümekte olan LGBTİ hareketi sosyal eşitlik ilkesini savunarak ses getirmeyi başarmıştır. Bu durum günümüzde gelişmiş bazı ülkelerde nefret suçu, homofobi ve transfobi karşıtı yasalar yapılmış olup LGBTİ bireylerin evlilik ve evlat edinme hakları tanınmıştır.

2.9.2. Ülkemizde LGBTİ Hareketin Tarihsel Gelişimi

LGBTİ hareketi, Türkiye’de toplum tarafından önemsiz bir konu olarak görülmekteydi. Detaylı biçimde incelenmediğinden dolayı kamuoyuna uzak kaldı. LGBTİ’nin ülkemizde gelişmesini tetikleyerek zemin oluşturmasını sağlayan konular hızla günümüze kadar gelmiştir.

Müslümanlar bu konuya Hz. Lut kavmini örnek olarak vermektedir. Lut kavmi daha önceden hiç kimsenin yapmadığı eşcinsellik günahını yapan topluluktu. Allah’ın (cc), erkeğe helal kıldığı kadını bırakıp kendi aralarında cinsel ilişki yaşıyorlardı. Hz. Lut halkı imana davet ederek bu davranışlarını sürdürmemeleri için çaba harcıyordu. Bu olay Kuran Kerim’de detaylı bir şekilde yer almaktadır. Genç ve yakışıklı iki delikanlı suretinde gelen melekleri insan sanan Lut kavminin erkekleri Hz. Lut’un kapısına gelerek taşkınlık yapmışlardır. Gelen elçiler (melekler), sabah olacak olan azabı haber verdiler. Hz. Lut ailesini ve ona inananları alarak yola çıktılar. Sapkınlığı eşcinselliği meşrulaştıran Lut kavmini azap taşları ile helak edilmiştir. Hani Lut’da kavmine söyle seslenmişti. “Sizden önce âlemlerden hiç kimsenin yapmadığı hayâsız-çirkinliğini yapıyorsunuz” “Gerçekten siz kadınları bırakıp şehvetle erkeklere yaklaşıyorsunuz. Doğrusu siz ölçüyü aşan (azgın) bir kavimsiniz” (Kur-an Araf Suresi). “Lut’un konukları olan melekleri elde etmeye (onlara tecavüz etmeye) kalkıştılar” (Kur-an El Kamer Suresi). “Hz. Lut onlara, “Bunlar benim konuklarımdır; onlara karşı beni rüsva etmeyin. Allah’tan korkun, beni utandırmayın” dedi (Kur-an El Hicr suresi). “Ey Lut,

Biz Rabb'ının elçileriyiz. Onlar elbette sana ulaşamazlar. Gecenin bir kısmında, ailenle birlikte yürü. Sizden bir kimse, dönüp geriye bakmasın. Onlara vaad olunan (azap), sabah vaktidir. Sabah vakti erken değil midir?" (Böylece) emrimiz geldiği zaman, oranın üstünü altına çevirdik ve üzerine arka arkaya yazılı taşlar yağdırdık. Bu helak taşları Rabb'ının Katı'nda işaretlenmiştir ve bunlar zalimlerden uzak değildir (Kur-an Hud Suresi).

Eşcinselliğin tartışmalara açık olma nedeni Kuranı Kerim'de yazılı olan bu cinsel ilişkiyi yasakladığı gibi Tevrat ve İncil'de bu ilişkiyi reddetmiştir. Aynı durum Tevrat ve İncil'de benzerlik göstermesine rağmen daha farklı ele alınmıştır. Tevrat'ta bu durum Aziz'in başına gelmiştir. "Sodom halkı çok kötüydü. Rabb'e karşı büyük günah işliyordu (Tekvin (Tevrat)).

Tevrat'ta adı geçen Sodom ve Gomore arkeoloji kazılar sonucu gün ışığına çıkmıştır. Volkanik patlamalar sonucunda ortaya çıkan kükürt Tuz gölünün yakınlarını kaplamıştır. Bu bölgede kendini göstermiş olan çok büyük bir çökme oluşmuştur. Patlamalar, yıldırımlar, yangınlar ve doğal gazlarla birlikte korkunç bir deprem meydana gelerek Siddim vadisi ile birlikte Lut kavminin şehirleri yerin derinliklerine gönderilmişlerdir. Şerianın yukarı vadisinde bugünde sönmüş olan kraterlere rastlanmakta olup buralarda kireç katmanları üzerinde geniş lav kütleleri ve bazalt katmanları yer almaktadır (Keller, 1956).

Cinsel ilginin oğlan/erkek çocuk üzerinde toplanması ve cinsel ilişkide bulunması durumu "oğlancılık" veya "sodomy" olarak adlandırılmaktadır. Oğlancılık veya Sodomi yasaları üreme ile sonuçlanmayan cinsel ilişkileri sınıflandıran yasadır (Sullivan, 2003). Osmanlı imparatorluğu Tanzimat döneminde yapılan yeniliklerle birlikte eşcinselliği yasallaştırmıştır. Dünya tarihinde büyük rol oynayan Osmanlı imparatorluğu eşcinselliği tanımış ve 1858 yılında sodomi yasalarını kaldırmıştır.

Osmanlı devletinde "gulamperestlik", "lutilik", pasif eşcinsel erkekler "luti" olarak bahsedilmektedir (Bayraktar, 2011). Seks işçisi eşcinsellere "hîz oğlanı" adı verilmiştir. Hîz oğlanları devlet tarafından kayıt altına alınır, hayatlarını bu işten kazanan erkekler "defter'ihîzan" adlı kütüğe yazılırlardı (Bardakçı, 2006). Osmanlı Devleti'nde oğlancılığın Orhan Gazi dönemimde başladığı düşünülmektedir. Bizans İmparatorluğunda Başpiskoposluk yapan Gregory Palamas Osmanlı imparatorluğunda eşcinsel ilişkilerinin yoğun olduğunu, Hristiyan esirlere karşı cinsel tacizlerin olduğunu söylemiştir (Hür, 2013). Osmanlı imparatorluğunda askere gidecek olan eşcinsellerden cinsel yönelimlerine dair ispat istemedikleri gibide askerlik yapmalarında engel

görülmüyordu (Coşkun, 2010). Yeniçeri ocağında eşcinseller “civelek” adı ile adlandırılıp savaşlarda cinsel ihtiyaçları gidermek için civelekler taburu kurulmuştur. Yeniçerilere hizmet eden eşcinsel askerlerin her birini bir yeniçeri sahiplenmiştir (Hacı, 2012). Osmanlı İmparatorluğu şairlerinden Enderûnlu Fâzıl kadınlardan hoşlanmadığını dile getirerek eşcinsellik üzerine şiirler yazmıştır (Arpa, 2006).

LGBTİ bireylere yönelik yapılan ayrımcılık her alanda karşlarına çıkmıştır. Toplumda “cinselliğin modern biçimde bastırılması” (Faucault, 2007), açıklaması sonucu bastırılmış cinselliğin diğer cinsel yönelimler üzerindeki baskının ve ayrımcılığın tek cinsel yönelim yani hetenormative ile bağdaştığı görülmektedir. Kırdan kente göçün yoğunluk kazandığı 1950 yıllarında toplumsal hareketler büyük önem taşıyarak gelişmiştir. Eşcinsellerin bir araya geldikleri toplantılar düzenlenmiştir. 12 Eylül askeri darbe sırasında LGBTİ bireyler cinsel kimliklerini ortaya koyamadıklarından farklı sol örgütlerin üyesi ve sempatizanı olmuşlardır (Gürsu ve Elitemiz, 2012). Tüm toplumsal kesimlerde olduğu gibi LGBTİ bireylere yönelik baskıların olduğu, göçe zorlandıkları, yaşadıkları şehirlerden sürgün edildikleri, gerekçesiz cinsel yönelim ve kimlikleri nedeni ile gözaltına alınmaları veya hapis cezasına çarptırıldıkları belirtilmektedir (Ekitli, 2016). O dönemde sahne alan Bülent Ersoy’a kadın kılığındaki erkeklere sahneye çıkma yasağı getirilmiştir. Trans bireylerin trenlere konulup Eskişehir’e sürgün olarak gönderilmesi üzerine İstanbul İnsan Hakları Derneğinin destekleriyle Taksim Gezi parkında açlık grevi yapmışlardır. Bunun sonucunda travestilere yönelik uygulanan çuvallara konarak demir sopalarla dövülen, baskı ve şiddete karşı kamuoyu ve basın ilgi göstermeyince 37 eşcinsel ve travestiler tarafından kurulmuş ilk parti olan Radikal Demokratik Yeşil Parti üyeleri parti lokaline sığınarak açlık grevi yapmışlardır. Göstermiş oldukları bu tepki yurt içi ve yurt dışında büyük ses getirerek gündeme gelmişlerdir. LGBT bireylere yönelik ihlallerin sistematikleştiği ve görünür hale gelerek kamusal alanda yaptıkları ilk LGBTİ eylemidir (Güner ve diğerleri, 2011).

Türk Medeni Kanun’da yapılan değişiklik sonucunda cinsiyet değişikliği kanunen düzenlenmiştir. Cinsiyetini değiştirmek isteyen kimse başvuruda bulunarak mahkemece cinsiyet değişikliğine izin verilmesini isteyebilir. İzin verilebilmesi için, kişinin 18 yaşını doldurmuş olması, evli olmaması ayrıca transseksüel yapıda olup cinsiyet değişikliğinin ruh sağlığı açısından zorunluluğunu ve üreme yeteneğinden yoksun bulunduğunu kanıtlayan sağlık raporu ile belgelemesi şarttır (Türk Medeni Kanunu). Bunun yanı sıra erkekler için zorunlu olan askerlikten engelliler ve eşcinsel

olduğunu ispat eden kişiler muaf tutulmaktaydılar. Eşcinsel birey olduğunu kanıtlamak için bireylerden küçük düşürücü belge ve fotoğraf istendiği eşcinsel asker adayları tarafından söylenmektedir (Azizlerli, 2012).

Türkiye’deki LGBTİ bireyler sivil toplum içerisindeki yaşadığı olumsuzluklara rağmen sanat ve moda dünyasında yer alan eşcinsel figürlere olan tutumları daha ılımlı olmuştur. Ses ve sinema sanatçısı olan Zeki Müren büyük bir hayran kitlesine sahipti. Kadın kıyafetleri giyen, makyaj yapan, oynadığı filmlerde erkek rolüyle karşımıza çıkan sanatçı eşcinsel kimliğine sahip olduğunu açıklamamıştır. Üstelik mirasının tamamını Mehmetçik Vakfı’na bağışlamıştır. Transseksüel olan Bülent Ersoy ise İngiltere’de cinsiyet değiştirme ameliyatı olarak kadın kimliği ile ön planda olmuştur. Gündemdeki medyatik eşcinsel figürlere olumlu bakan toplum iletişim halinde oldukları LGBTİ bireylere aynı tepkiyi göstermemektedir (Erdoğan ve Köten, 2014).

Türkiye’deki LGBTİ’nin sorunlarını dile getirdikleri, ayrımcılıkla mücadele ederek yavaş yavaş vücut bulmasının taşlarından biri olan Lambda İstanbul kurulmuştur. Avrupalı eşcinsellerin desteği ile ilk eşcinsel oluşumu olarak gündeme gelmiştir. Daha sonra Kaos GL dergisinin kurulmasıdır. Sol görüşü benimseyen dergi zamanla çizgisinden uzaklaşmış liberal bir çizgi benimsemiştir. Daha sonra LGBTİ bireyler Türkiye’nin ilk LGBTİ Derneği olan Kaos GL’yi kurmuşlardır (Engindeniz, 2012).

LGBTİ tarafından düzenlenecek ilk uluslararası Gey-Lezbiyen (Cinsel Özgürlükler) etkinliğinin İstanbul Valiliği tarafından izin verilmemesi üzerine ILGA (Uluslararası Gey ve Lezbiyen Dernekleri) üyesi olan oluşum LGBTİ bireylere karşı düşmanlık ifadeleri içeren broşürleri yayından çıkararak siyasal ve kamusal alanda isminden söz ettirmiştir (Erdoğan ve Köten, 2014). Avrupa Parlamentosunun İnsan Hakları Komisyonu’nun, eşcinselliği Türkiye raporuna eklemiştir. Bunun üzerine Lambda İstanbul, Kaos GL, Sappho’nun Kızları, Bursa Spartaküs ve Almanya Türk Gay’in de katılımıyla eşcinsellerin ilk buluşmasının, “İstanbuluşma” etkinliği adı altında gerçekleştirildiği belirtilmektedir (Ayata ve Yeşiladalı, 2011).

LGBTİ bireylerin ülke genelinde küçük yerleşim alanlarının yanı sıra kalabalık nüfuslu şehirlerde daha fazla olması görünür olmaları açısından ön plandadır. LGBTİ bireylerin örgütlenmesini kolaylaştıran en büyük etkenin kalabalık şehirlerde başlamasıdır. LGBTİ hareketinin örgütlenmelerinin temelinde insan hakları mücadelesi yatmaktadır. Günümüzde LGBTİ bireylere toplum tarafından “ahlaksız”, “sapık”, “dönme”, “hasta”, “anormal” gibi olumsuzluk yaratan ifadeler kullanılmaktadır.

Medyanın LGBTİ bireylere söz hakkı tanımaması, gerçeğe uygun şekilde haber yapmamasından kaynaklı olumsuz eleştirisel şekilde sunulduğu belirtilmektedir (Şener, 2013).

Türkiye’de siyaseti belirleyen dönemin Kadın ve Aileden Sorumlu Devlet Bakanı Selma Aliye Kavaf’ın Hürriyet Gazetesine verdiği röportajda “Ben eşcinselliğin biyolojik bir bozukluk, bir hastalık olduğuna inanıyorum. Tedavi edilmesi gereken bir şey bence, dolayısıyla eşcinsel evliliklere de olumlu bakmıyorum” şeklindeki söylemleri büyük tartışmalara yol açmıştır (Bildirici, 2010). Bu açıklamalar sonrasında Ülkemizde Devlet kurumlarının LGBTİ bireylere bakış açısını göstermektedir. Aile ve toplum tarafından fiziki şiddete maruz kalan LGBTİ bireyler “Transgender Europe’un” yayınlanan raporuna göre 2008-2013 yılları arasında Türkiye’de 34 trans birey öldürülmüştür (Kaos GL, 2013). Bunlardan biri ilk kez kamuoyuna yansıyan eşcinsel töre cinayeti olan Ahmet Yıldız cinayetidir.

Türkiye’de LGBTİ hareketinin kamuoyunda yeterince ses getirmesinin nedenlerinden biride Avrupa Birliği üyesi olma aşamasında yapılan hukuki ve siyasi yeniliklerdir. İletişim ağlarının sıkı örüldüğü internet alt yapısına bağlıydı. LGBTİ bireyler bu süreçte birçok eyleme destek vererek kendilerine ait bayrağı açmışlardır. Bu eylemlerin ilki 30 kişi tarafından 2003 yılında Haziran ayında düzenlenen LGBT Onur Yürüyüşüdür. Türkiye ve Güneydoğu Avrupa’da 2011 yılında on bin kişinin katılımı sonucunda büyük bir onur yürüyüşü oldu (Çiçek, 2011). Bu eylemlerden biride LGBTİ bireylerin Gezi Parkı protestosuna destek vermesi Stonewall Ayaklanmasının yıldönümü sebebi ile 2013 yılında yüz bin kişinin katılımı ile yürüyüş gerçekleştirildi (Kaos GL, 2011). Daha sonraki yıllarda yapılan yürüyüşe katılanların sayının artışı gözlemlenmiştir (Kaos GL, 2014).

LGBTİ hareketinin dönüm noktası olan Stonewall olaylarını anmak için “onur haftası”, “gey onur”, “LGBT onur ve onur yürüyüşü” gibi isimlerle dünyanın her yerinde kutlanır. Burada bahsedilen “onur” varoluşlarından utanmayan, bireyin kendi oluşunun yansımasıdır (Kaos GL, 2011).

2.10. LGBTİ Bireylerin Sağlık Sorunları ve Hasta Hakları

Cinsel yönelimleri nedeni ile LGBTİ bireyler toplum tarafından ayrımcılığa uğrayıp dışlanmaktadır. Toplumun LGBTİ bireylere karşı geliştirdiği önyargı, baskı, şiddet sonucu alkol ve madde kullanımı, duygu durum bozuklukları, depresyon, intihar

risklerini artırdığı gerçeğini göz ardı edemeyiz. LGBTİ bireylerin diğer insanlar gibi haklardan eşit bir biçimde faydalanmaları sağlanmalıdır (Fergusson, 1999).

Dünya Sağlık Örgütü'nün (WHO) Akıl Hastalıkları Teşhis ve İstatistikleri Kılavuz'unda Eşcinselliğin bir hastalık olmadığı açıklanmıştır. LGBTİ bireylere yönelik ön yargı ve nefret yaklaşımları, resmi kaynaklarda eşcinselliğin bir hastalık olarak bahsettiği, bazı sınıflandırmalarda zihinsel bozukluk olarak sayılmaya devam etmektedir (APA, 2009).

Fiziksel ve sosyal özellikleri ne olursa tüm tıbbi tedavi hizmet ve olanaklarından yararlanma, kendisine saygı duyulmasının yanı sıra yapılan tıbbi ve cerrahi müdahalede hastanın mahremiyetine saygı duyularak yapılması, sağlık personeli seçme ve değiştirme, bilgilerin gizli tutulması, bilgi isteme hakları tüm sağlık kuruluşlarında yazılı hale getirilerek hastaların bilgi edinmelerini sağlamaktadırlar (Resmi Gazete, 1998).

LGBTİ bireyler sağlık hizmetlerine ulaşım konusunda sorun yaşamaktadırlar. Sosyal güvencesinin var olması sağlık hizmetlerine kolay ulaşılmasını sağlamasına rağmen doktor ve sağlık personellerinin hastaya karşı alaycı tutumları ile karşı karşıya gelmektedir. LGBTİ bireylere karşı gösterilen cinsiyetçi yaklaşımlar nedeni ile istihdam dünyasının dışında kaldıklarından sosyal güvencesi olan işlerde çalışmaları güç hale gelmektedir. Dolayısıyla da Sosyal Güvenlik Kurumu'na (SGK) kayıtları yapılmamaktadır. SGK güvencesinin olmadığı durumlarda sağlık giderlerini karşılayamadıklarından farklı sorunlar ortaya çıkmaktadır. Toplumda iş bulamayan LGBTİ bireyler mecbur kaldıkları için seks işçiliğine yönelmektedirler (Kaos GL, 2012). Sağlık hizmeti alamayan LGBTİ bireyleri tehdit eden önemli sağlık risklerinden biri de korumasız olmaları nedeni ile şiddete maruz kalmaları ciddi yaralanmalar sonucu kalıcı sakatlanmalara neden olan hatta ölümle sonuçlanan durumlardır. LGBTİ bireylerin karşılaştıkları hastalık ve ölüm sayıları diğer bireylerden farklı olması şiddete daha fazla maruz kalmalarından doğan baskılar sebebi ile psikolojik sorunlar yaşamaları sosyal hastalıklar kapsamına giren alkol ve madde bağımlılığının görülmesi LGBTİ bireylerin sağlıklarını olumsuz etkilemektedir (Showdon, 2010).

Hasta haklarıyla ilgili ilk kanun M.Ö. 1760 tarihlerinde düzenlenen Hammurabi kanunlarında hekimlerin ve cerrahların tıbbi işlemlerde dikkatli ve özenli davranmaları üzerinde durulduğu ve Hipokrat'ın yazmış olduğu eserlerde ahlaki tutumun teşhislerin doğruluğunun açıkça belirtildiği görülmektedir (Çotur, 2013).

Temeli ve kapsamı insan hakları ile ilgili uluslararası sözleşmesi olan İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinde belirlenmiştir. Bu konuya dair kuralları düzenleyen belgelerin başında “Lizbon Hasta Hakları Bildirgesi” yer alır. Ardından “Avrupa İnsan Hakları ve Temel Özgürlükler Sözleşmesi’nin” izlemesi, yaşam haklarının belgelendiği, “Amerikan Hastaneler Birliği’nin” “Hasta Hakları Beyannamesi’nin” yayınlanması atılan büyük adım olmuştur. Amsterdam’da 1994 yılında kabul edilen “Avrupa Hasta Haklarının Geliştirilmesi Bildirgesi” ve “Dünya Tabipler Birliği Hasta Hakları Bildirgesi” ile hakları daha detaylı hale getirerek 1998 yılında da “Avrupa Bioetik Konvansiyonu” bu uygulamaları belirleyerek yasal süreçte uyulması gereken kuralları ortaya koymuştur. Türkiye’de “sağlık hakkı” ilk kez 1961 Anayasası’nda yer almış ve 1982 Anayasası’nda da korunmuştur (Çotur, 2013 ve Özdemir, 2009).

2.11. LGBTİ bireylere Yönelik Hak ve İhlalleri

Toplumun hemen hemen her kesiminde cinsel yönelim ve cinsiyet kimliğinden doğan ayrımcılığın LGBTİ bireylerin yaşamlarını idame ettirmeye yönelik temel olan sosyal ve ekonomik sorunları olan istihdam, sağlık, barınma, eğitim, gelir yoksulluğu, aile, yaşlılık, toplumsal hayata katılım, hukuk ve adalete erişim gibi karşılaştıkları birçok sorunda hukuki sistemin bu konularda yetersiz olduğunu ortaya koymaktadır (Yılmaz ve Göçmen, 2015).

LGBTİ bireyler toplum tarafından nefret ve cinsiyetçi şiddet yaklaşım suçlarına maruz kalarak hedef haline getirilmektedir. Fiziksel şiddet olarak cinsel saldırı, tecavüz etme, dayak atma veya ölümle sonuçlanan durumlar dışında alay, tehdit ve hakaret etme gibi psikolojik baskı alabilmektedir. LGBTİ bireylerin hem akıl hem de beden sağlıklarını ciddi anlamda tehdit eden sorunların başında gelmektedir (Showdon, 2010).

LGBTİ bireylerin haklarını tam manasıyla kullanabilmeleri için görünürlüklerini ortaya koymalarını sağlamak amacı ile sık sık gündeme gelmektedirler. LGBTİ bireyler diğer tüm bireylerle aynı haklara sahiplerdir. Dünya İnsan Hakları Konferansı sırasında kabul edilen Viyana Bildirgesi ve Eylem Programında “Ulusal ve bölgesel özellikler ile değişik tarihi, kültürel ve dinsel arka planların önemi akılda tutulmakla birlikte politik, ekonomik ve kültürel sistemleri ne olursa olsun devletlerin görevi tüm insan haklarını ve temel özgürlükleri korumak ve geliştirmektir” eklemiştir (Birleşmiş Milletler, 2012). LGBTİ bireylere karşı cinsiyet ayrımcılığının kabul edilemez olması yeniden onaylanmıştır.

Avrupa Birliği, LGBTİ bireylerin cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği ayrımcılığından doğan kötü muamele gören, zorbalık, zulüm ve cinayete kurban giden hatta cinsel birliktelikleri suç olarak görülen, hapis ve idam cezası istenen hassas bir kesim olduğundan insan hakları ihlaline girdiğini ve toplumda devam eden bu süreçten rahatsızlık duymaktadır. Cinsiyet kimliklerinden doğan ayrımcılık toplumsal tabu veya kural olarak benimsenmiş bazı rollerden kaynaklanır. Buna istinaden LGBTİ bireyleri koruyan yasal mevzuat çoğu ülkede mevcut olmadığı gibi sağlık hizmetlerine ulaşımda, eğitime erişimde, barınma ve istihdam alanındaki sorunlar büyüyerek LGBTİ bireylerin giderek yoksullaştırılan bir sistem haline gelmiştir (Kaos GL, 2015).

LGBTİ bireylerin sağlık personeli ile iletişimde bulunduklarında sorun yaşadıkları trans veya transseksüel bireylerin kimliklerinin dışındaki cinsiyet kimliği ile uyumlu isimleri ile hitap edilmemeleri, aşağılama, kovulma, saygı duyulmaması alay konusu olmaları hatta tedavi etmeyi reddederek hizmet vermeme gibi nedenlerle sağlık alanında aldıkları hizmetten tatmin olmadıkları, çekindikleri ve bu tür hizmetten kaçındıkları belirtilmektedir (White, 1998).

LGBTİ bireylerin cinsiyet geçiş süreci sırasında psikolojik destek alması raporlanması, hormon tedavisi uygulanarak üreme yetisinden mahrum bırakılması ve mahkeme kararının bu işlemleri onaylaması gibi işlemlerden geçmesi gerekmektedir. Cinsiyet geçiş süreci zor ve uzun sürmesinin yanı sıra sağlık kuruluşlarının bu işlemleri takip edemediği, cinsiyet değiştirme ameliyatlarını gerçekleştiren cerrahların sayısının az olması tek seçenек haline gelmesini sağlamaktadır. Yapılacak ameliyatlar için istenen rakamın piyasanın üstünde olması merdiven altı dediğimiz sağlıksız hijyenden yoksun yerlerde ameliyatları olmak zorunda kaldıkları belirtilmektedir (Kaos GL, 2013).

LGBTİ bireylerin yaşamlarında karşı karşıya kaldıkları bir diğer alan eğitimidir. Çocukluktan gençliğe kadar olan dönem okul sıralarında geçmektedir. Toplumsal cinsiyet rolleri o kadar güzel inşa edilmiştir ki öğrenci kıyafetlerinden, kullandıkları çantalara ve dolaplara kadar tek tip bir sisteme dönüştürülmüştür. Kız çocuklarına yönelik çiçekli resimlikler, erkek çocuklarına yönelik araba isimlikleri ile mavi ve pembe renkli çantalar, kalemler, yazı yazdıkları defterlere kadar sıkıştırılmış bir misyon oluşturulmuştur. LGBTİ bireylerin okul hayatında ayrımcılık yüzünden sorun yaşadıkları bilinmektedir. Toplumsal cinsiyet kuralları ile büyüyen öğrenciler eğitim alanında normal davranışların dışında bir tutum sergilemişlerdir. Başta ailenin daha sonra yönetimin, eğitmenlerin ve arkadaşlarının homofobik yaklaşımları, cinsiyet

kimliği ile alay konusu haline gelmesi, lakap takılması, kendilerine cinsel şakalar yapılması, fiziksel ve psikolojik şiddete maruz kalarak kendini güvende hissetmemesi gibi olumsuz deneyimler yaşamışlardır (Akbulut, 2011).

LGBTİ bireylerin cinselliklerini fark ettiği ilk yaşlar desteğe ihtiyaç duyduğu en önemli zamanlardır. Aileden sonra en büyük rol öğretmenlerin göstermiş oldukları tutumlarıdır. Sağlıklı bir iletişim kurulmadığı sürece baskının korkuya dönüşmesi önce öğrencilerin davranışlarına yansiyarak sınıfta olan başarısını kötü etkilemektedir. Çünkü “cinsiyetçiliğin yeniden üretiminde aktif özneler olarak görev yapan” yine öğretmenlerin kendileridir (Eğitim Sen, 2004).

LGBTİ bireyin ergenliğe geçişte karşılaşacağı baskılardan korkması ile cinsel kimliklerini saklama ihtiyacı duymaktadır. Cinsiyet kimlikleri hakkında ne yapmaları, destek almak için nasıl bir yol izlemeleri gerektiğini bilmemeleridir. Eğitimcilerin bu konuda yeterli bilgi ve tecrübeye dayalı ılımlı bir yaklaşım içinde olmaları gerekmektedir. Toplumsal cinsiyet kimliklerinin oluşması kültürel değerlerin yansıtılmasına ve bu rollerin değişmesiyle mümkün kılınmaktadır (Bhasin, 2003).

KESK sendikasına bağlı Eğitim-Sen'in LGBTİ hareketi faaliyetlerine destek vermesi nedeniyle kamuoyuna yazılı açıklama yapan Hüda Par Eğitim İşleri Başkanlığı, halka çağrıda bulunarak, “sapık öğretmenleri okullarda istemiyoruz. Sapkın fikirleri savunan her bir Eğitim-Sen'li öğretmenin bundan böyle öğrencileri cinsel sapıklığa özendiren potansiyel tehlike olduğunu” vurgulayarak toplumun buna destek vermesini istemiştir. Dolayısı ile eğitime önem vermenin yanı sıra cinsiyetçi yaklaşımı olmayan, eşitlikçi bir eğitim uygulanması gerektiğidir (İlkha, 2016).

Eğitim sisteminin yarattığı ayrımcılık ve dışlayıcı yaklaşım LGBTİ bireyleri fazlasıyla etkilemektedir. Eğitim süreci boyunca öğrenimlerini yarıda bırakıp, okul değiştirmek zorunda kalmaktadır. Uluslararası birçok belgede tanınan eğitim hakkını tam anlamıyla alamayan ve görünmez kılınmalarını sağlayan sisteme karşı birer bağımsız birey olma hatta var olma savaşlarını sürdürmektedir.

LGBTİ bireylerin istihdamı ile herhangi bir görüş bildirmeyen Sosyal Güvenlik Kurumu, 4857 sayılı İş Yasası bu konuda LGBTİ bireylerin çalışma hayatındaki görünür olma durumunu zorlaştırmaktadır. İş yaşamındaki cinsiyet ayrımcılığı LGBTİ bireylerin en büyük sorunu haline gelmiştir. İş görüşmelerine çağrılmamaları, işe almamaları, performansı bahane ederek işten çıkarmaları, bazı haklardan mahrum edilmeleri gibi birçok sorun sayabiliriz (Öner, 2015).

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Faruk Çelik, LGBTİ bireyleri dezavantajlı gruplar içinde saymadığını bu yüzden işgücü katılımı destekleme politikaları kapsamında yer vermedikleri şeklinde açıklamalarda bulunmuştur (Siyasi Haber, 2016).

2012 yılında Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), Norveç Hükümeti'nin desteğini alarak “Cinsiyet Kimliği ve Cinsel Yönelim: İş Dünyasında Hakların, Çeşitliliğin ve Eşitliğin Desteklenmesi (PRIDE)” projesini başlatarak LGBTİ bireylerin iş hayatındaki ayrımcılık yaşamalarına dikkat çekmiştir. LGBTİ bireylerin çalışma hayatlarında cinsel yönelimlerine veya kimliklerine karşı ayrımcılık yaşamaları iş olanakları beklentilerine set koymaktadır. Yaşadıkları ayrımcılık sağlık hizmetlerine ve eğitimde olduğu kadar istihdama erişimde de devam etmesi toplumsal cinsiyet algısının kadın veya erkeğin nasıl davranması gibi ön yargı kalıplarından kaynaklanıyor. Davranışlarından, giyim tarzlarından dolayı cinsel tacize uğramaları, yaşadıkları kişisel hayata saygı duyulmadığı yer yer heteroseksüel olup olmadıkları merak konusu olup kanıtlamalarını istemeleri belirtilmektedir. LGBTİ bireylerin karşılaştıkları bu tutumlar çalışma alanında kendilerini kabul ettirmek için cinsel kimliklerini saklamalarına sebep olmaktadır. İçerme, saklanma büyük ölçüde kaygıya, korkuya yol açmaktadır (Aydın, 2009).

LGBTİ bireylerin çalıştıkları mesleklere uygun olup olmadıklarını seçip ona göre rol biçmektedir. LGBTİ bireyler resmi ve bağımlı çalışma ortamlarından çok bağımsız ve gayri resmi işlerde çalışmayı tercih etmişlerdir. Özellikle Trans bireyler eğlence sektöründe daha hızlı kabul görmeleri iş olanaklarının kısıtlı olması nedeniyle çalışma hayatındaki beklentiler en aza inince seks işçiliği yaparak daha fazla ücret kazandıklarını belirterek görünür olmalarını kolaylaştırdıkları açık bir gerçektir. LGBTİ bireylere karşı önyargı çalışma ortamlarında kendini saklamak zorunda kalmaları yüzünden yalnızlaştırılıp bir heteroseksüel gibi davranmalarındır (Castels, 2008).

İki örnek vermek gerekirse;

Bilindiği üzere Devlet Memurları Kanunu'nun 125. Maddesinde “yüz kızartıcı suç olarak görülen durumlar halinde devlet memurluğundan çıkarılma ile cezalandırılabilir” ifadesi yer almaktadır. Üst merciler kendilerinden olmayan, tutum ve davranışları sergileyen her şeyi “yüz kızartıcı” olarak benimseyen maddeyi LGBTİ bireylere karşı kullanmaktadırlar. Görevlerinden alınan devlet ve polis memurları, hakemler, sanatçılar cinsel tercih ve yönelimleri yüzünden mesleklerinden ihraç edilmişlerdir.

Vatan gazetesinin haberine göre polis memurluğu yapan F.B. gece kadın kılığına girerek travesti hayatı sürmekte ve “Fettan Ceyda” takma ismini kullanmaktadır. İhbar

sonucu Ahlak ve Kumar Büro Amirliği ekipleri müşteri olarak eve gidip polis memuru F.B. tutuklamışlardır. Bakırköy Cumhuriyet Başsavcılığı'nda hâkim karşısına çıkartıldıktan sonra serbest bırakılan F.B. İçişleri Bakanlığının jet kararı ile soruşturma başlatılarak açığa alınması ve soruşturma sonucunda gayri ahlaki ilişkileri nedeni ile meslekten ihraç edildi. Daha sonra “fuhuşa yer temin etmek suçundan beraat etti. Yaptığı açıklamada “küçük yaşlardan itibaren kendimi kadın gibi hissediyordum. Doğuştan gelen bu eğilimim için kendimi erkek çocuğu gibi yaşamaya zorladım. Doktora gittim fakat sonuç alamadım. Polis memuru olduğum için kendimi gizledim. Feminin hareketlerime gizli devam ettim. Birlikte olduğum erkek arkadaşlarım oldu. Halen “biseksüelim” ifadesinde bulunmuştur (Hürriyet, 2012). Kamuoyunun F.B. örneğinde olayın olduğu ilk andan itibaren adının her yerde yayınlanması kişilik ve özlük haklarına saygı duyulmadığı rencide edilerek deşifre edilmiştir.

Radyo programı ve Türkiye Futbol Federasyonu'nda (TFF) hakem olarak görev yapan Halil İbrahim Dinçbağ örneğidir. Eşcinsel olduğunu açıklayan askerliğe elverişli değildir raporu alan Dinçbağ, Türk Futbol Federasyonu'na bildirince Federasyon “sağlık sorunu nedeniyle askerlik yapamayanların hakemlik de yapamaz” kararı vererek hakemlik görevine son vermiştir. Dinçbağ, eşcinselliğin hastalık olmadığını belirten dilekçe yazarak kuruma göndermiştir. Kendi onayı olmadan dilekçenin bir gazete tarafından yayınlanması sonucunda ifşa olur. Cinsel yönelimi nedeni ile görevinden alınan Dinçbağ Türk Futbol Federasyonu'na dava açmıştır. Bu arada radyo programından da kovulan Dinçbağ uzun süre işsiz kalmıştır. Beş yıl süren dava sonucunda Dinçbağ Türk Futbol Federasyonu'na açtığı davayı kazanarak görevine iadesini istemiştir (Kaos GL, 2016 ve Hürriyet Gazetesi, 2011).

LGBTİ bireylerin, mesleklerinden ötürü cinsel yönelimlerini saklayarak yaşayan ayrımcılığa uğramalarının yanı sıra yüz kızartan suçlar kategorisine girmekten, işsiz kalmaktan, mesleki saygınlığını yitirmekten ve deşifre olmaktan çekinen bireylerin yanı sıra Hakem Halil İbrahim Dinçbağ'ın ve polis memuru Osman'ın kazandığı davalar önemli birer gelişme olarak kamuoyuna yansımıştır.

Yönetmeliklerdeki maddeler var oldukça eşit, çeşitliği destekleyen, hakka uygun bilimsel bakışlarla yeniden düzenlenmediği sürece LGBTİ bireyler görevlerinden alınmaya devam edeceklerdir. Daha sonra üst mevkilerde ve mahkemede hak aramaya mecbur kılan sistem karşısında direnmeye ayakta kalmaya çalışacaklardır.

LGBTİ bireylerin ihtiyaçları yaşamları boyunca değişiklik göstermektedir. Yaşlılar için uygulanan tüm sosyal politikalar heteronormatif sistem üzerine kurulmuştur

(Heapy ve Yip, 2002). Ülkemizde bakıma muhtaç yaşlılık politikası alanında gelişmediği bilinmektedir. Dolayısıyla yaşlı LGBTİ bireyler tek başlarına yaşlanma olasılığının yüksek olması ileri yaşlarda bakıma muhtaç olacakları gerçeğidir.

LGBTİ bireylerin çalışma hayatında ve gündelik yaşamlarında uğradıkları ayrımcılık eğitim, sağlık, istihdam, barınmanın yanı sıra sosyal korumayı da öne çıkartmaktadır. Yaşayan her canlıyı risklere karşı koruyan sosyal bir yapıdır. Fakat bu sosyal yapı cinsel yönelim ve cinsel kimliği ile ön plana gelen LGBTİ bireylerden uzaktır. LGBTİ bireyler heteroseksüel bireylere nazaran yoksulluk, barınma, evlilik veya medeni birliktelik konularıyla bağlantılıdır. LGBTİ bireylerinde heteroseksüel bireylerin sahip olduğu haklar olan iş, maaş, doğum izni, evlat edinme, çocuk yardımı gibi haklar tanınması ve bunların resmileştirilmesidir. Arjantin ve Güney Afrika dâhil 17 ülke LGBTİ bireylerin evliliklerini yasal olarak tanımıştır.

2.12. LGBTİ Bireylere Yönelik Yasal Düzenlemeleri

1858 yılında yasallaştırılan eşcinsellik günümüzde ilişkilerin tanınması, evlilik, evlat edinmeleri, ayrımcılığa uğramaları ile ilgili yasalar bulunmamaktadır (Kaos GL, 2012). Anayasanın 10. Maddesinde “Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür” şeklinde belirtilmiştir. Bu maddeye istinaden ülkemizdeki mevzuatta LGBTİ bireylere yönelik düzenlemeler sınırlı olduğu gibi genel ahlak kurallarının kamu kurumlarında ve mahkemelerde uygulanmaktadır. Kanunlar olumlu veya olumsuz herhangi bir yasal düzenleme yapmadığından LGBTİ bireylere yönelik karmaşık bir yargı boşluğu oluşmaktadır (T.C. Anayasası, 1982 ve Kaos GL, 2011).

Anayasa’nın 72. Maddesinde “Vatan hizmeti, her Türk’ün hakkı ve ödevidir” yer alır. Türkiye’de 20 - 40 yaş arasında her erkeğin askere gitme zorunluluğu vardır (T.C. Anayasası). Türk Silahlı Kuvvetleri Disiplin Kanununda eşcinsel ilişki 2013 yılında yasalaşarak suç olarak kabul edildi. Eşcinsel erkekler Türkiye’de askerlikten men edilmektedir (Kaos GL, 2012). İnsan Hakları İzleme Örgütünün hazırladığı raporda eşcinsellerin askerlikten muaf olmaları için psikolojik, anal muayene oldukları ve pasif olarak anal ilişkideyken çekilmiş fotoğraf göstermeleri istenmiştir (İnsan Hakları İzleme Örgütü). BBC World’de yayınlanan Pembe Tezkere (The Pink Certificate) isimli belgeselde Türk Silahlı Kuvvetleri’nin eşcinsel bireylerin kimliklerini açıklamak

zorunda kaldıkları için küçük düşürücü bu olayı ele almıştır. Türk Silahlı Kuvvetleri 1968 yılında Amerikan Psikiyatri derneğinin LGBTİ bireyleri bir hastalık olarak tanımladığını belirtmiştir (Azizerli, 2012).

Anayasanın 90. Maddesinde “Türkiye Cumhuriyeti adına yabancı devletlerle ve milletlerarası kuruluşlarla yapılacak antlaşmaların onaylanması, Türkiye Büyük Millet Meclisinin onaylamayı bir kanunla uygun bulmasına bağlıdır” cümlesinde aynı konularda farklı kararlar içermesi sebebiyle çıkan uyuşmama durumlarında uluslararası anlaşma hükümlerinin esas alınması kabul edilmiştir. Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasi Haklara ilişkin Uluslararası Sözleşmesi’nin 2. 26. 28. Maddelerinde “ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasal, etnik köken, mülkiyet, doğum, statü bakımından herhangi bir ayırım yapmadan bu hakları sağlamakla ve saygı duymakla zorunlu kılmalıdır. LGBTİ bireylere yönelik cinsel yönelim ve cinsiyet kimliğine yönelik ayrımcılığın yapılmaması, ruh ve beden sağlığını tehdit eden, işkence ve onur kırıcı davranışların engellemesidir. Her bireyin olduğu gibi LGBTİ bireylerin yasalar önünde ayırım gözetmeksizin eşit olmasıdır. Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi’nin 22. ve 25. Maddelerinde yer alan her bireyin ekonomik ve kültürel hakkı ve sosyal güvenlik hakkına sahip olması, tıbbi bakım, giyecek, barınma, yiyecek hizmetlerinden faydalanmak refah sağlayacak yaşam düzeyine hakkı olduğu gibi LGBTİ bireylerde bu haklardan mahrum bırakılamaz. Birleşmiş Milletler Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme ise 1966 yılında imzalanmıştır. 2000 yılında Türkiye imzalayarak, 2003 tarihinde Bakanlar Kurulu onaylamıştır. Birleşmiş Milletler Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW) toplumsal cinsiyet, yaş, cinsel yönelim, engellilik, cinsiyet kimliği, göçmenlik, medeni hal olan tüm ayrımcılık türlerini birlikte ele alır. Toplumsal cinsiyet üzerindeki etkiler ve gelişmeler objektif olarak değerlendirilir. Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), insanların istihdam alanındaki temel hak ve özgürlüklerin güvence altına alınmasını önemsemektedir. 1958 yılında 111 numaralı Ayrımcılık (İstihdam ve Meslek) Sözleşmesinin eğitim ve iş verme, iş hayatında her türlü ayrımcılığın önlenmesi, eşitliğin ön plana çıkartılarak geliştirilmesidir. “ILO’nun Onuru Projesi” (ILO’sPrideProjest) örnek olarak gösterilebilir. Kadına Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi’ni (İstanbul Sözleşmesi) ilk imzalayan ülke Türkiye’dir. 2014 yılında yürürlüğe giren toplumsal cinsiyeti tanımlayan ilk sözleşmedir. Cinsel yönelim ve cinsiyet kimliğine dayanan engellilik, göçmen, mülteci, ırk, renk, felsefi inanç, din veya mezhebe dayalı

ayrımcılık yapılmamasını her türlü şiddeti doğuracak eylemleri kapsamaktadır. Avrupa Güvenlik ve İş birliği Teşkilatı'na (AGİT) bağlı “Hoşgörü ve Ayrımcılığa Uğramama Hakkı Bilgi Sistemi (TANDIS) geliştirilerek homofobik ve transfobik nefret suçları hakkında bilgiler kaydedilerek toplanmaktadır. Avrupa Sosyal Şartı 1965 yılında yürürlüğe girerek sosyal hakları olan çalışma, örgütlenme, sağlık, sosyal güvenlik, adil ücret hakkını koruma altına alarak herkesin ulaşabileceği bu haklardan faydalanmayı sağlamıştır. Avrupa Sosyal Haklar Komitesi, Türkiye'nin çalışma şartı ve eşitlik ilkesine uyumsuz olduğunu belirtmektedir. İş Kanunu'nda bulunan ayrımcılığın Anayasa'nın 10. Maddesindeki eşitlik ilkesine uymadığı belirtilmiştir. İş Kanunu'nun 5.maddesinde; iş ilişkisinde “dil, ırk, renk, cinsiyet, engellilik, siyasal düşünce, felsefi inanç, din ve mezhep ve benzeri sebeplere dayalı ayırım yapılamaz” hükmündeki “benzeri sebeplere dayalı” ifadenin yaş ve cinsel yönelim ayrımcılığını içerip içermediğine yanıt istemiştir. Türkiye ise Avrupa Sosyal Haklar Komitesi'ne sunmuş olduğu raporda başarı sağlayamamıştır. Avrupa Sosyal Haklar Komitesi, Kaos GL'nin sunduğu rapora göre LGBTİ bireylere yönelik şiddet ve nefret suçlarının yanı sıra hak ihlallerine uğradıklarını cinsel yönelim ve cinsel kimlik ayrımcılığa maruz kalarak uygun yasanın olmadığını belirtmişlerdir. Bunun üzerine Avrupa Birliği İlerleme Raporu'nu kaynak olarak göstererek Türkiye'nin bu durumunu Sosyal Şartlardan biri olan çalışma hakkını düzenleyen 1. ve 2. Maddeleri ile uyumlu olmadığına karar vermiştir (Şahin, 2016).

Avrupa Konseyi ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS) yapılan ayrımcılığı göz önünde bulundurarak düzenlemektedir. Ayrımcılığı önlemek için Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin (AİHM) yetkilerini genişletmiştir. 2010 yılında Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin Cinsel Yönelim ve Cinsiyet Kimliğine Dayalı Ayrımcılıkla Mücadele Alınacak Önlemlere İlişkin Üye Devletlere Yönelik CM/Rec 5 No'lu Tavsiye Kararı “öldürme, işkence, keyfi tutuklama, sağlık hakkından ve ekonomik, sosyal ve kültürel haklardan mahrum bırakma benzeri cinsel yönelim ve cinsiyet ayrımcılığına dayalı insan hakkı ihlallerini kınayan ortak bildiri yayınlamıştır. LGBTİ bireylere yönelik ayrımcılığı ortadan kaldırmak saygı ve hoşgörü duymalarını sağlamak için önlemler tanımlanmaktadır (Kaos GL, 2011). Kararın 35. Maddesinde cinsiyet geçiş sürecinde istenen prosedürlere tabii tutulmadan uygun ve etkili önlemler alınmalıdır. Tıbbi ve cerrahi operasyonlarını içeren gerekli tedaviyi geçirmeleri için olanak sağlamaları zorunlu hale getirilmiştir (Kück, 2003).

Bu tür düzenlemelerin cinsel yönelim veya cinsiyet kimliği temelinde ayrımcılığın ortadan kaldırarak herkes için eşitlik ilkesini ele alarak vurgu yapılmıştır. Toplum tarafından görmezden gelinen LGBTİ bireylerin ayrımcılığa ve şiddete maruz kalmamak için cinsel yönelimlerini gizlediklerini ifade etmektedirler. Ancak LGBTİ bireylere yönelik ayrımcılığın net bir şekilde yasaklanmadığı temelde oluşan ayrımcılık ortadan kalkmadığı sürece ilgili düzenlemelerin varlığı tartışılmaktadır. Bunun dışında kanunlarda yer alan “ahlak”, “iffet”, “vakar”, “terbiye”, “utanç verici hareket” gibi kavramların tanımlarının ve düzenlemenin yapılmadığıdır. Belirtilmeyen düzenlemeler sonucu yargıda oluşan boşluk sebebi ile mahkemelerin nezdine bırakılan yorumlar LGBTİ bireylere yönelik ayrımcı yaptırımlar şeklinde yansımaktadır (Kaos GL, 2011).

2.13. Yerel Yönetimlerin LGBTİ Bireylere İlişkin Genel Güçlendirme Politikaları Yaklaşımı

Eşit, adil, insan onuruna ve haysiyetine saygı duyan bir yaşamı toplumun her kesiminde yaşanabilir hale getirmek merkezi yönetim ve yerel yönetimlerin birlikte hareket ederek çalışmasıdır. Toplumun ilerlemesi standartlarının yükselmesinin önem kazanması sosyal politikalara bağlıdır. Yerel yönetim dediğimiz de ilk akla gelen belediyelerin sosyal alanda neler yaptıklarıdır. Günümüzde değişiklik gösteren önemi artan refah kavramına bağlı cinsiyet, ırk, yaş ve gelir düzeyi gibi farklılıkları eşitsizlikleri ortadan kaldırmaya yönelik yeni yaklaşımlar önem taşımaktadır (Öztürk, 2010).

Toplumsal cinsiyet, kadın ve erkek rollerinin toplum tarafından inşa edilmesi öğretilen kalıp yargılardır. Toplum içerisinde rol alması, uyum sağlaması, haklarını bilmesi, kullanması ile bağdaşmaktadır. Yerel yönetimlerin cinsiyet ayrımı nedeniyle sosyal ve ekonomik olarak destek alamayan LGBTİ bireylere yönelik sağlık, rehberlik ve psikolojik destekler sunması sosyal hizmetlerdir (Çiçek, 2012). Toplumun hassas kesimleri olan çocuklar, kadınlar, gençler, yaşlılar, yoksullar, engelliler, eski hükümlüler, göçmenlerin dezavantajlı gruplar arasında sosyal adaletsizlikten etkilenenleri kapsamakta fakat LGBTİ bireyler göz ardı edilmektedir (Duyan, 2003). LGBTİ bireyler cinsel yönelim ve cinsiyet kimlikleri sebebiyle hayatın hemen hemen her alanında ayrımcılığa maruz kalmasının yanı sıra okul ve işyerinde akran zorbalığı (bullying), mobbing uygulandığı görülmektedir (Avrupa Konseyi, 2011). Yaşadıkları bu sorunlar nedeniyle kendilerini savunmasız ve dışlanmış olarak hissetmektedirler. LGBTİ bireyler ve mülteciler çeşitli hizmetlere ulaşmada sorun yaşamaktadırlar. Yaşam,

sosyal güvenlik, mahremiyet, barınma, sağlık, eğitim, istihdam gibi temel haklarının kullanımlarının engellenmesi veya tanınmaması ciddi sonuçlar doğurmaktadır. LGBTİ bireylerin karşılaştıkları eşitsizlik, önyargı cinsel yönelim ve cinsiyet kimliklerini gizlemekte olup faydalanacağı hizmetleri almakta çekinmektedirler. Devletin yasalar yoluyla ayrımcılığa son vermesi LGBTİ bireylere özgürlüklerini, haklarını ve ihtiyaçlarına yönelik çalışmalar başlatması daha duyarlı bir toplum oluşturması gerektiğidir. LGBTİ bireylerin çocukluk, gençlik dönemlerinde ailelerin psikolojik baskı ve fiziksel şiddet uygulamaları evden uzaklaştırdığı gibi, okulda da devam eden dışlayıcı tutumlar nedeni ile devamsızlık yapmaları, yalnızlaşıp içe kapanmaları, eğitimlerini tamamlamadan bırakmaları sorunun temelini oluşturmaktadır. Bu temel LGBTİ bireylerin geleceklerine dair meslek sahibi ve kariyer planlarını yok saymakta kalmayıp intihar vakalarını attırmaktadır (Russell ve Joyner, 2001). Toplumsal önyargı, aile ve sosyal çevre şiddeti, çalışma ortamındaki ayrımcılık trans bireyleri seks işçiliğine yönlendirmektedir (Özen, 2010). Yargı mevzuatında seks işçilerinin haklarının korunmaması, güvencesiz, cinsel istismara, şiddet ve nefret suçlarına açık şartlarda çalışmaktadırlar. Trans bireyler HIV-AIDS gibi hastalıklarda insan haklarına uygun sağlık yöntemleri ile korunmaları sağlanmalıdır (Yakıt ve Coşkun, 2016).

LGBTİ bireylerin cinsel yönelimleri ya da cinsiyet kimliklerini daha rahat ifade edebilecekleri anakent şehirlere göç etmektedirler. Yerel yönetimlerin amaçları arasında yer alan kalkınma politikalarında insan gücünün önemi büyüktür. Hiçbir cinsiyet ayrımı yapılmaksızın LGBTİ bireyleri bulunduğu konum itibari ile güçlendirilmeleri sağlanıp eğitimden işgücü piyasasına kadar yetkilendirilip karar verme pozisyonlarına getirilmelidir. İnsana yakışır iş, adil, kapsayıcı ve sürdürülebilir kalkınma için anahtar bir role sahiptir ve aynı zamanda yoksulluğu azaltma çabalarının da tamamlayıcı bir parçasıdır. Bu kapsamda insana yakışır iş, verimlilik ve adil ücret, iş sağlığı ve güvenliği, çalışan bireyler ve aileleri için sosyal koruma ve çalışanlara kendi çıkarlarını ilgilendiren konulara katılma ve organize olma fırsatı sağlar.

2.13.1. Yerel Yönetimlerin LGBTİ Bireylere Yönelik Güçlendirme Politikalara Zemin Sağlayan Sosyolojik Gerekçeler

Küreselleşmenin etkisi ile bölgesel kalkınmayı etkileyen eşitsizlik politikaları kent veya kırsalda önemli sorunlar açtığı bilinmektedir. Güçlendirilmeye çalışılan yerel yönetimler politikaların uygulaması için belediyelere belirli roller vererek sosyal hizmetler ve yardımlar, eğitim, istihdam, sağlık, barınma işlevleri üstlenmesi

sağlanmıştır. Bu roller sosyal yaşam ve fonksiyonları artırmak gibi olumlu sonuçlar doğurmuştur (Efe, 2012).

Toplum içerisinde bulunan sınıflar arasındaki ayrımcılığın olmaması insan onuruna uygun bir yaşam sürmeleri, sosyal dışlanmanın, çalışma koşullarının iyileştirilmesi, herkesin haklardan eşit biçimde yararlanması, sosyal güvencesi olması ve uygulanması yerel yönetimlerin ilkelerinden biridir. Bu bağlamda yerel yönetimler kendi olanaklarını aktif bir biçimde kullanmalıdır (Özgüven, 2009).

Kırsal kesimde yaşayan LGBTİ bireyler ekonomik sorunlar nedeniyle yaşam standartları düşük olması eğitimleri, istihdam ve sağlık hizmetlerine erişim imkânları yeterli olmadığından olumlu ve daha avantajlı yaşam koşullarına sahip olabilmek için büyük kentlere gelmişlerdir (Yüksel, 2014). LGBTİ bireylerin İnsanlarla olan ilişkilerin yeniden yapılandırılmasıyla toplumsal değişme bakış açısı ile LGBTİ bireylerin psikolojileri, davranışları, değerleri, ahlak, cinsel kimlik ve cinsel yönelim tercihlerinde dış vurumda değişmeler ortaya çıkmıştır (Ergün, b.t).

Cinsel yönelim veya cinsel tercihlerinden dolayı kaynaklanan ayrımcılık LGBTİ bireyleri istihdam dışında bırakmıştır. Aynı zamanda olumsuz çalışma koşulu, sosyal, ücret ve gelir dağılımdaki eşitsizlikten kaynaklanan sorunlara yol açmıştır (Talas, 1999). Yerel yönetimler toplumdaki eşitsizliği ortadan kaldırma, zayıf ve avantajsız gruplara yönelik yardımda bulunmalıdırlar. Refah düzeylerini artırma gelirlerin dağılımda adil davranma ve sosyal ve ekonomik eşitsizlikleri giderme adalet sağlama amaçlanmaktadır (Sunat, 2011).

LGBTİ bireyler sosyal haklarını hane veya birey temelli bir bütün oluşturmalarıdır. Devletin ve toplumun cinsel yönelim veya cinsel tercihlerinden doğan ayrımcılığın LGBTİ bireyler üzerinde sosyal ve psikolojik şiddete karşı mücadelede destek olmalarını, yaşam tarzlarına ılımlı yaklaşımları gerektirir. Üstelik LGBTİ bireylerin birlikteliklerinin ve eşcinsel evliliklerin tanınmamasından dolayı sosyal korumayı sağlayamamaktadırlar (SPoD, 2012). Heteroseksüel çiftlerden birinin Sosyal Güvenlik Kurumu'na (SGK) bağlı işte çalışması eşinin sağlık ve yardımlardan faydalanmasına rağmen LGBTİ bireyler için mümkün olmamaktadır. LGBTİ bireyler, heteroseksüel bireylerin sahip oldukları temel sosyal korunma merkezlerine ulaşımında güçlükler çektiği bilinmektedir (Takacs, 2006).

Yerel yönetimlerin kadınların çalışma hayatına atılmalarını desteklemekte ayrıca engelli ve yaşlılara yönelik birçok sosyal politika içermektedir. Yaşlılar için ücretsiz sağlık yardımı, barınmaları için huzurevleri bunun yanı sıra evde bakım hizmetleri,

yemek, yakacak hizmetleri verilmektedir. Ancak LGBTİ bireyler bu sosyal yardımlardan faydalanamamaktadır. Ayrımcılıktan uzak, LGBTİ bireylerin yaşam koşullarının iyileştirilmesi, topluma kabulü, homofobik yaklaşımlardan uzak özgürlüklerini engelleyen sorunlarla karşı karşıya gelmemeleri için desteklenmeli ve her birey gibi eşit haklara sahip olmaları sağlanmalıdır (Pektaş, 2010).

LGBTİ bireylere yönelik eğitim, yoksulluk, istihdam planlarının yapılması hizmetlerden ve yardımlardan faydalanabilmeleri hem ekonomik hem sosyal yönden yardım programları geliştirerek uygulamak yerel yönetimlerin faaliyetleri içerisinde yer almalıdır. Toplum tarafından damgalanan cinsel tercihleri nedeniyle küçük düşürülen LGBTİ bireyler kötü koşullarda barınmakta, çalışma olanakları olmadığından seks işçiliği yapmakta ve şiddete maruz kalmaktadırlar. Yerel yönetimlerin her alanda olduğu gibi LGBTİ bireylere destek vermesi sorunlarına çözüm üretmeleri onurunu zedelemeyen yardım etmeleri politikalarının özenle seçilmesi gerektiğidir. Yerel Yönetimler toplumun bir parçası olan LGBTİ bireylerin sorunlarıyla yakından ilgilenmek zorundadır. Kırsal veya kentselde yaşayan bireylerin cinsel yönelim ve cinsel tercihlerinden dolayı yaşadıkları suçluluk, yoksulluk, işsizlik, çevresel koşulların yarattığı sorunlara yönelik çözümler sunmalarıdır. LGBTİ bireylerin istihdam, sağlık ve yoksullukla mücadele etmesi konusunda politikalar geliştirmesi, uygulaması ve sürekli hale getirmesi yerel yönetimlerin sosyal ve kültürel yönde kalkınması sürecinde etkin bir rol oynamasıdır. Koruyucu ve destekleyici faaliyetlerde bulunarak LGBTİ bireylere yardımcı olmalarıdır (Yıldırım ve Göktürk, 2008).

2.13.2. Yerel Yönetimlerin LGBTİ Bireylere Yönelik Güçlendirme Politikalara Zemin Sağlayan Politik Gerekçeler

İrk, renk, din, dil, etnik köken, siyasi görüş, cinsel ayrımcılıktan kaynaklanan sorunlar zamanla ekonomik ve fiziksel yapısında değişikliğe sebep olmuştur. Cinsel tercih ve cinsel yönelimlerin etken olduğu toplumsal cinsiyet algısı, işsizlik, adil ücret, gelir dağılımındaki adaletsizlik giderek çalışma alanlarının daraltarak LGBTİ bireylerin yaşam standartlarını düşürmektedir. Yoksulluk, barınma, eğitim, sağlık hizmetlerine eğitim kısıtlılığı ayrıca transfobi ve homofobiye bağlı nefret suçları, artan şiddet vakaları, haklarını savunan bireylerin çeşitli eylemlerle görünürlik kazanarak kendilerini kabul ettirme çabaları artmıştır (Es ve Ateş, 2004).

Toplumu oluşturan halklar arasında politik kutuplaşmalar ve sosyal çatışmalar politik yapıyı ortaya koymaktadır. Toplumlar arası ilişkileri düzenleyen ve davranış

modelini içine almaktadır. Bireylerin sosyal hayatta sergilediği roller ve davranış biçimleri toplum ile birey arasına sınırların oluşmasıdır. Bu sınırlamalar toplumsal cinsiyet algısına bağlı neyin doğru neyin yanlış olduğu normlara bağlı kılmaktadır. Bu normlar zamanla toplumun içinde yer alan çeşitli ve zayıf kesimlerde toplumsal sorunlara yol açmıştır (Ökten, 2009).

Toplumdaki gelir dağılımı ve adalet eşitsizliğini ortadan kaldırmaya yönelik toplumda yer alan ekonomik yönden zayıf, sağlığa erişimde sorun yaşayan, okul hayatında ve çalışma yaşamında cinsel yönelimleri nedeni ile taciz ve şiddete maruz kalan hayatın her alanında korunmaya muhtaç LGBTİ bireylerin merkezi ve yerel yönetimler tarafından yeni çözümler üreterek politikalar uygulamalarıdır. Yaşam koşullarını iyileştirmek, ortaya çıkan riskleri ve bu risklerin doğurduğu zararlara karşı güvence altına alınmalarıdır. LGBTİ bireylerin kimliklerinin benimsenmesi varoluşlarının kabulü kendilerini rahatça ifade etme özgürlüklerine katkıda bulunarak destek verilmesi amacıyla kurulan dernekler ilk adımı oluşturmuşlardır. LGBTİ bireyler ve sivil toplum kuruluşların desteği ile her yıl kutlanan Stonewall ayaklanmasının yıl dönümünde gerçekleşen “onur yürüyüşleri” takip etmiştir. Yapılan toplantılar yürüyüşler her zaman ifade özgürlüğü hakkının ve yaşam standartların yükseltilmesi ayrıca görünürlük kazanılması olsa da polis müdahalesi sırasında şiddete maruz kalarak birçok birey yaralanmıştır. Toplum tarafından tam kabullenme yaşamayan LGBTİ bireylere yönelik nefret suçları bunun yanı sıra işlenen cinayetler kamuoyu tarafından önemsenmemiştir. Soruşturmalara izin verilmediği için yapılan suç duyuruları sonuç vermemiştir. Cinsel yönelim ve cinsel tercihleri nedeni ile öldürülen LGBTİ bireylerin birçoğunun katilleri bulunamamıştır (Cantek, 2013).

Avrupa Birliği LGBTİ bireylerin haklarını cinsel yönelim temelli ayrımcılığı yasalarla yasaklamaktadır. Avrupa birliği ülkelerinde eşcinselliği yasallaştırmak ve ayrımcılık karşıtı yasalar uygulamakla yükümlüdür (ILGA Europe). Dünyada eşcinsel evlilikleri yasallaştıran 8 ülke Avrupa’da bulunmaktadır. 14 ülke medeni birliktelik veya diğer eşcinsel birliktelikleri yasalaştırmıştır. Birçok Avrupa Ülkelerinde eşcinsellerin evlat edinmesi ve ülkelerin kriterlerine göre cinsiyet değişimi yasal olmakla beraber belgeler tanınan cinsiyete göre değiştirilebilmektedir. Bazı ülkeler yüksek mahkeme kararı isterken bazı ülkeler de ise cinsiyet değişimi için kısırlaştırma yöntemi istemektedir. LGBTİ bireylerin edindikleri bu haklar Avrupa Birliği’nden memnuniyetinin yüksek olması ve inancı daha da artırmıştır (Kaos GL, 2017).

Transseksüellerin büyük çoğunluğu seks işçiliği yapması nedeni ile gece çalışmaktadır. Seks işçiliğinin ağır koşullarının yanı sıra bu durumun altında ezilmektedirler. Nefret ve her türlü şiddete maruz kalan LGBTİ bireylerin güvenlikleri sağlanamamaktadır. İnsan hakları örgütlerinin ve diğer örgütlerin çabası ile insan haklarına aykırı olan bu durumu tartışmaya açmıştır. Seks işçiliği dışında istihdam alanları yaratarak kamu ve özel sektöre yönelik çalışmalar düzenlemesi için adımlar atılmıştır (Kaos GL, 2018). Örnek olarak; Gittigidiyor.com, bünyesinde “United in Pride” adlı grubu oluşturmuştur. Bu grubun amacı LGBTİ bireyleri anlatarak farkındalık oluşturmak ve sorunlara çözüm bulmaktır. Diğer örnek ise Boyner Grup Sürdürülebilir Sosyal Sorumluluk Projesi olarak LGBTİ bireylerin yeteneklerine ihtiyaç duyduklarını aynı zamanda iş dünyasında bu politikaların yaygınlaşmasını amaçladıklarını Türkiye’de ayrımcılığa maruz kalan tüm bireylerin kendilerini değerli hissettiklerini, görünür olmalarını sağladıklarını bu doğrultuda iş yerine bağlılığı ve verimi arttırdıklarını vurgulamıştır (Soydan, 2017).

Politik hakların ve özgürlüğün işlevsel kılınarak bireyler arasındaki eşitsizlikleri ortadan kaldırmaktır. Yönetime eşit katılmayı, cinsiyetini, düşüncesini açıklama, adaletli, eşit bir hukuk düzenin kurulması, bireylere eşit ve oy hakkı, düşünce, seçme ve seçilme hakkı politik hak ve özgürlüklerin tanınması tüm bireylerde olduğu gibi LGBTİ bireyleri de kapsamaktadır. Bireyin toplum içindeki politik, ekonomik baskılardan kurtulması kendi hür iradesi ile yaşamına yön vermesi, özgür, eşit olarak yaşamasıdır. LGBTİ bireylere fırsat eşitliği yaratması, yaşam standartlarının yükseltilmesi güven içinde yoksul durumdan kurtararak kişiliğinin gelişmesini sağlayarak topluma kazandırmalıdır. Beden ve ruh sağlığı içinde yaşamayı, her bireyin barınma çalışma hakkı olduğunu ve gelir dağılımı güvenliğini sağlamaktır. LGBTİ bireylerin intihar vakaları, madde bağımlılıkları ve cinsel yolla bulaşan enfeksiyonların önlenmesi, tüm bireylerin halk sağlığı ile yakından ilgilenen yerel yönetimlerin program dâhilinde güçlendirmeleri gerekmektedir. Çalışma hayatına ilişkin bireyin kendini güvence altına alması birçok sosyal haklardan yararlanması gelecek kaygısı taşımamasına yaşlandığında hayatını idame ettirmeleri için çalışma hayatına ilişkin yeni düzenlemeler yapılması gerekmektedir. LGBTİ bireylerin cinsiyet ayrımı yapılmaksızın adil ücret, çalışma saatlerinin, yıllık izinlerin düzenlemesi ve sosyal güvenlik hakkına sahip olmalarını kapsayacak yeni politikalar düzenlemelidir (Altuntaş, 2016).

2.13.3. Yerel Yönetimlerin LGBTİ Bireylere Yönelik Güçlendirme Politikaları Zemin Sağlayan Kültürel Gereçekler

Toplumsal alanda farklı kesimlerde yer alan bireylerin birbirlerine karşı nefret ve önyargılarını aşması gerekmektedir. Sorunların demografik ve kültürel bağlantılar taşıdığı bilinmektedir. Dolayısıyla LGBTİ bireyleri toplum ve politikalar içinde demokratik uygulamalar sorununu kaldırmış olacaktır. Başka bir deyişle LGBTİ bireylerin ihtiyaç ve taleplerini tanıyan bir anlayış sorunlara daha hızlı çözüm sunacaktır (Hebrmas, 2004).

LGBTİ bireyleri her türlü ayrımcılıktan uzak, özel ve kamu alanlarında var olma, eşit hak ve özgürlüklerini kapsayan birer yurttaş olarak çözüm talep etmektedirler. Oldukları gibi, kendileri kalarak temelde eşit yurttaşlık hakkına sahip, beraberinde gereken koşulları ve güvence sağladığı toplumda yaşamak istemektedirler. Bu amaçla yeni yöntemler geliştirip, örgütlenmekte, mitingler toplantılar ve eylemler düzenleyerek kamuoyunda görünürlük kazanmaktadırlar. Biyolojik yapıdan sosyal bir yapıya geçen varlıklarıdır. Yaşadığımız toplumun rolünü ve kültürünü öğrenerek bütünleşen süreçlerden geçilmektedir. Cinsel tercih ve cinsel yönelimleri nedeniyle kültürel uyumda sorun yaşayan LGBTİ bireyleri topluma kazandırmaya yönelik çalışmaların yapılması eğitim programları ile desteklemektedirler. Yerel yönetimlerin halka yakın kurumlar olması toplumsal düzenin sağlanması, bireyin ise topluma norm ve değerler yükleyerek kontrol edebilecek güçtedirler. LGBTİ bireylerin yaşadıkları sorunlara dikkat çekmek için afiş, bilgilendirme toplantılar düzenlenerek hemen hemen her koşulda çalışma hayatında, eğitim alanlarında pozitif ayrımcılık uygulanması için mesajlar verilebilmektedir. Ekonomik olarak alt sıralarda olan LGBTİ bireylerin kendilerine has yaşam biçimleri, alkol ve madde kullanımlarının olduğu, sağlık taramalarının yapıldığı uygulamalarda rehabilite etmektedir. LGBTİ bireylerin bakıma muhtaç yaşlı, engelli, yoksul, işsiz bireylere yardımların ve hizmet sunumlarının yapılması ayrıca bu bireylere danışmanlık hizmeti verme, mobilize ederek yönlendirilebilmek yerel yönetimler tarafından yürütülebilir. Verilecek olan bu hizmetler ve yardımlar toplumda oluşacak sosyal patlamayı da önlemiş olacaklardır. Yerel yönetimler işsizlik, kültürlerarası çatışma, yoksulluk ve benzeri problemlerin çözümünde ciddi görevler üstlenmek zorundadırlar. Yapılacak kültürel etkinlikler sosyal çözümler olarak karşımıza çıkmaktadır ve yerel yönetimler ayrım yapmaksızın halk ile idare arasında güven sağlayarak tampon kurum olacaktır (Beki, 2008).

Yerel yönetimlerin LGBTİ bireylere yönelik Sivil Toplum Kuruluşları ve sendikalar ile birlikte iletişim halinde olmaları, kendilerine başvuran ya da üye olan tüm bireylere cinsel yönelim ve cinsiyet temelli bilgilendirici ve eğitici faaliyetler düzenlemelidir. LGBTİ gruplarını destekleyici çalışmalar ile hizmet içi eğitimlerin sürdürülebilir şekilde hareket edilmelidir. LGBTİ bireyler yaşadıkları ayrımcılık, hak ve ihlaller vakalarında daha fazla zarar görmemesi gerekçesiyle çekimser yaklaşmaktadır. Bu durumun aşılabilmesi için ayrımcılığı yasalar yolu ile yasaklayarak etkin bir koruma sağlanmalıdır.

2.14. Yerel Yönetimlerin LGBTİ Bireylere İlişkin Güçlendirme Yaklaşımı Yasal ve Kuramsal Dayanakları

Yerel yönetimler konusunda Avrupa Konseyi tarafından 1992 yılında yayımlanan Avrupa Kentsel Şartı, 20 maddeden meydana gelen uluslararası metindir. İstihdam, eşitlik, sağlık, barınma ve güvenlik gibi diğer maddelerinde yer aldığı kentsel hakları oluşturan ilkelere (Duruel ve Tamer, b.t.).

Yerel yönetimler ihtiyaçları gideren yöntemlerin geliştirmesinde büyük payı bulunmaktadır. Her kesimin ihtiyaçlarına cevap veren, kullanılmasında belediyelerin yetkilerini genişleterek politikalar sunarak önemini arttırmaktadır. Aynı zamanda belediyelerin usul ve esaslara uygunluğu düzenleyen sorumluluklarını belirleyen 5393 sayılı Belediye Kanunudur. Bu kanunda belirtilen kadın ve çocuklara yönelik koruma evleri, okullara, öğrencilere ve işsizliği azaltmak için meslek ve beceri kazandırma politikaları düzenleyerek ihtiyaçlarını karşılayarak refah düzeylerini yükseltmektir (Aydın, 2008). Yerel yönetimlerin toplumdaki her bireye eşit ve adil yaklaşması en önemli esastır.

Yerel yönetimlerin sosyal politikalarla ilgili bir diğer madde ise 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu'dur. Yaşlılara, gençlere, engellilere, kadın ve çocuklara her türlü sosyal ve kültürel hizmetleri geliştirerek yürütmek, üniversiteler ve sivil toplum kuruluşları (STK) ile ortak çalışmalar yürütmektir. Yoksul, kimsesiz, bakıma muhtaç yaşlılar için ayrılan ödeneği kullanma ayrıca engelliler için özel merkezler oluşturmaları maddede yer almaktadır (Ersöz, 2010).

2.15. Yerel Yönetimlerin LGBTİ Bireylere Yönelik Güçlendirme Politikaların Güçlü ve Zayıf Yönleri

Son yıllarda gündemden düşmeyen çözülmesi gereken LGBTİ bireylerin yaşamın her alanında görünür olmalarını, güçlenmelerini sağlayıp yaşama katılımlarını

hedef almayı benimseyen yerel yönetimlere önemli görevler düşmektedir. İstihdam, eğitim, sağlık, sosyal ve kültürel faaliyetler, mesleki kurslar, yoksulluk ve sosyal yardımlarla ihtiyaç tespitinde halka en yakın idare yerel yönetimlerdir. Türkiye’de olduğu gibi dünyada yaşanan sosyal gelişmeler ve değişimler doğrultusunda yeni veya zayıf ihtiyaç grupları ve hizmet alanları ortaya çıkmakla beraber bu gruplara yönelik hizmet modelleri geliştirmek zorunlu hale gelmektedir. Bu çerçevede dezavantajlı grupların yanı sıra LGBTİ bireylere yönelik hizmet sunumlarında iyileşme yaşanmaktadır. Yerel yönetimlerin sağlıklı bir araştırma hazırlayarak LGBTİ bireylerinin yoğun olduğu yaşam alanlarında stratejiler belirlemelidirler. Stratejik eylem planlarını hassas grupların ihtiyaç ve beklentilerine göre gerçekleştirerek bu politikaların grupların öncelikleri ile uyumuna bakılmalıdır (Gök, 2018).

Türkiye’nin içinde bulunduğu sosyal sistemin boyutlarından gelen sınırlılıklar zayıf yönlerini ortaya koymaktadır. Bunlar uygulanmayan politikalar, yerel yetkisi ve kaynak kullanımında oluşan sorunlar, sosyolojik ve kültürel yönetimin gelişmemiş olması, toplumsal yapının dağılması, ayrımcılık veya ötekileştirme, politik süreçlerin uzun olması, program ve planlamada sergilenen yetersizlikler sayılabilir. LGBTİ hareketi içinde yapılan eylemler, gökkuşağı bayrağının açılması belirli sivil toplum kuruluşlarının desteği ile güçlendirilerek iyileşme olanağı sunabilirler. Yurt dışında atılan adımlar bu yönde fırsatlar yaratarak etkili olmaya devam etmektedir. Eşcinselliğin yasallaştırılması, medeni birlikteliklerin tanınması, hormon tedavisi görmemesi, ayrımcılık karşıtı yasalar şeklinde örnekler verebiliriz. Stratejik anlamda kalkınmayı destekleyecek politikaların, ekonomik yönden gelir dağılımı eşitsizliği, barınma, sosyo-kültürel anlamda ailenin güçlendirilmesi, eğitim son olarak hukuki işlemlerde yargının yaptırımı, merkezi ve yerel yönetimlerin uygulayacakları politikalar sonucunda sağlanabilir (Es ve Ateş 2004).

Türkiye’de LGBTİ bireylerin toplumsal cinsiyet kimliği ve cinsel yönelime dayalı ayrımcılık karşıtı hakları ve düzenlemelerinin yürürlükte olmaması ulusal mevzuatta yer almamaktadır (Yılmaz ve Demirtaş, 2015). Ayrımcılıkla Mücadele ve Eşitlik Kurulu Kanun Tasarısı Taslağı çalışmaları sırasında ayrımcılık ibaresinin cinsiyet, ırk, renk dil, din inanç, etnik köken, felsefi ve siyasi görüş sosyal statü gibi ibarelerinin yanına cinsel kimlikte eklenmiştir. 2016 yılında Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu’nda yasalaşan metinde cinsel kimlik ifadesinin kaldırıldığı görülmektedir (Öner, 2015).

LGBTİ bireylere yönelik ayrımcı tutum ve önyargı nefret suçlarını doğurmaktadır. Nefretin hedef aldığı kimliklerin farklı olması, ortaya çıkış sebebi ne olursa olsun karşısında durma gerekçesi aynı olmalıdır. Avrupa Güvenlik ve İş birliği Teşkilatı'na (AGİT) katılan ülkelerin çoğunluğunda cinsel yönelim ve cinsel kimlikle nefret suçları yasası bulunmaktadır (AGİT, 2016). Amerika Birleşik Devletleri (ABD) cinsel yönelim ve cinsel kimlik kavramlarını nefret suçları kapsamına aldığı görülmektedir. Türkiye'de ise nefret suçları yasası bulunmadığından bu çalışmaları sivil toplum kuruluşları ve hukukçular yürütmeye başlamıştır (Sınar, 2013). 2014 yılında değişikliğe uğrayan Türk Ceza Kanunu'nun 122. Maddesinde nefret ve ayrımcılık adını almıştır. LGBTİ bireylere karşı işlenen suçların en önemli noktası kasten öldürme suçları cinsel yönelim ve cinsel kimlik ifadeleri kanunda yer almamaktadır. Nefret Suçu Yasası, bağımsız suç şeklinde mevzuatımıza girmesi yasanın da bu şekilde tanımlanması verilecek cezaların kapsamlı ve geniş tutularak düzenleme yapılması caydırıcılığı arttıracaktır (İnceoğlu, 2015).

LGBTİ bireyler yaşamları boyunca aşağılanarak saldırılara maruz kalmışlardır. Ergenlik dönemlerinde daha fazla yaşanan bu sorunlar kırılgan ve hassas olan çocukluk ve gençlik dönemlerinde intihar vakalarının arttığı sağlık sorunu olarak karşımıza çıkmaktadır (Kaos GL, 2016). Lezbiyen, Gey, Biseksüel, Trans, İnterseks Bireylerin Aileleri ve Yakınları Derneği (LİSTAG), LGBTİ bireylerinin ailelerini bir araya getirerek transfobi, homofobi ve bifobiyle mücadele ederek dayanışmayı geliştirmeyi amaçlamaktadır (LİSTAG, 2016).

Yerel yönetimler transseksüel bireyler için sağlık, barınma, eğitim ve çalışma hayatı gibi haklardan mahrum kalmalarına karşı politikalar oluşturması ve bu alanda yürütülen çalışmaları destekleyerek trans kadın ve erkeklerin uğradıkları ayrımcılığı LGBTİ hakları, insan hakları ve kadın hakları hareketleri içinde gündeme getirerek bu bireyleri topluma kazandırmak için adım atılmıştır. Transgender inşa süreçlerinde bilgi eksikliklerini gidermek için gerekli materyalleri hazırlayarak trans kadın ve erkeklerin hizmete ulaşımını kolaylaştırmak için etkinlikler düzenleyerek bilgi edilmeleri sağlanabilir. Ayrıca LGBTİ bireyleri medeni hal üzerinden yapılan ayrımcılığa ve birlikte yaşayan bireylerin birliktelikleri halinde gerekli düzenlemenin yapılarak kayıt altına alınması yasal haklarında sağlanması yönünde uygulanan politika olacaktır. Eşcinsel evlilikleri tanıyan ilk ülke 2001 yılında Hollanda, son ülke ise 2017 yılında Avustralya olmuştur. Eşcinsel evlilikleri tanıyan ülkelerin sayısı yirmi altıyı bulmaktadır. Cinsel yönelim ve cinsel kimlikleri yüzünden göç, ekonomik ve politik

sorunlar nedeniyle ülkelerinden gelen göçmen, sığınmacı ve mültecilerin ikamet etmeleri için belirlen şehirlerde Türkiye’de bulunan LGBTİ bireyler kimliklerini açıklamazlarken gelen mültecilerin barınma ve çalışma haklarının imkânsız olduğu bildirilmektedir (LGBTT Hakları Platformu, 2009). Yerel yönetimlerin göçmenlere gerekli imkânların verilmesi ve bu konuda hedef alınan kitleye uygun politikalar sunmak ikamet etmeleri için gerekli desteğin sunulması gerekmektedir (Kaos GL, 2016).

LGBTİ örgütleri, yerel yönetimlerden 2014 Yerel Seçimleri sırasında talep oluşturmaları ve belediye meclis üyeliklerine aday olma stratejileri uygulamışlardır. LGBTİ Siyasi Temsil ve Katılım Platformu oluşturularak LGBTİ örgütleri bir kampanya başlatmışlardır. Kampanya süreçlerinde İstanbul’un önde gelen ilçelerin Belediye Başkanları katılarak destek vermişlerdir. Böylece SPoD LGBTİ, Gökkuşluğu Aile Grubu, Trans Danışma Derneği, Kaos GL, Mersin 7 Renk LGBTİ Derneği ve Queer Adana’nın bulunduğu Bağımsız Seçim İzleme Platformu LGBTİ Dostu Belediyecilik Protokol Metnini imzalamışlardır. LGBTİ Dostu Belediyeler, Yüksel Mutlu Akdeniz Belediyesi Mersin, Murat Hazinedar Beşiktaş Belediyesi İstanbul, Hayri İnönü Şişli Belediyesi İstanbul, Aykut Nuhoglu Kadıköy Belediyesi, İstanbul’da yer almaktadırlar. LGBTİ Dostu Belediyeler, LGBTİ bireylere yönelik hizmet oluşturmaya başlayarak uzun vadede barınma, sağlık, istihdam ve sosyal hizmetler alanlarında ihtiyaçları doğrultusunda çözüm sunmaktadır. Belediyeler cinsel yönelim ve cinsiyet kimliğini kapsayan ayrımcılık karşıtı yönetmelikler oluşturmayı, belediye çalışanlarına LGBTİ hakları ve ayrımcılık konusunda meslek içi eğitimler düzenlemeyi, LGBTİ dernek ve oluşumları ile iş birliği yapmayı ve kente eşitlikçi, özgürlükçü, şeffaf, katılımcı bir yerel yönetim anlayışı getirerek LGBTİ bireylerin hak ve özgürlüklerin korunması, iyileştirilmesi için somut adımlar atmaya başarmışlardır (SPoD, 2014).

Cinsiyet, ırk, renk, dil, din, inanç, mezhep, felsefi ve siyasi görüş, etnik köken, servet, doğum, medeni hal, sağlık durumu, engellilik ve yaşa dayalı ayrımcılığın ortadan kalktığı insan onuruna uygun haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, işkence ve kötü muamelenin görülmediği, yargı ve ceza hukukunun, merkezi ve yerel politikaların da etkin uygulanması aynı zamanda ülkelerin gelişmişlik düzeyi ile bağlantılı olduğu bilinmektedir.

2.16. Yerel Yönetimlerin LGBTİ Bireylere İlişkin Güçlendirme Yaklaşım

Hedefleri

Yerel yönetimlerin sosyal yönden refahı sağlayıp yükselterek geliştirmektir. Bu nedenle toplumdaki sosyal eşitsizliği engelleyerek gelir ve güç dağılımının dengelenmesi toplumdaki hassas kesim olan LGBTİ bireylerin yaşam koşullarını iyileştirerek sahip olması gereken sosyal hakları vermektir (Özdemir, 2007). LGBTİ bireylerin çalışma hayatlarının düzenlenmesi, sosyal yardım, ekonomik ve sosyal hizmet politikaları güçlendirmeyi hedeflemektedirler.

LGBTİ bireyler aileleri tarafından yeterli desteği alamadıkları, iş ve diğer yaşam alanlarında uğradıkları ayrımcılıklar karşısında aldıkları risklerden dolayı güvence kazanamamakta ve yaşamları boyunca ağır tecrübeler edinmektedirler. Yerel yönetimler toplumda yer alan maddi gücü olmayan, bakıma ve desteğe ihtiyaç duyan grupların karşılaştıkları risklere karşı sosyal eşitlik ve adalet kapsamında refah düzeyini sağlamak bu grupları korumaya yönelik yaklaşımlar sunmaktır (Bedir ve diğerleri, 2012).

Sosyal politikaların toplumsal eşitsizlikten kaynaklanan şiddet ve olumsuzluklardan etkilenen LGBTİ bireyleri kapsamı ve siyasetin birer parçası haline gelmeleri sağlanmalıdır (Yılmaz ve Kaçan, 2013). Farklı şehirlerde yaşayan, sosyal sınıfları birbirinden farklı olan LGBTİ bireylerin sosyal sorunlarını inceleyen Kırmızı Şemsiye Derneği'nin "Eşcinsel ve Biseksüel Erkek Seks İşçileri" raporu ve "Seks İşçiliği: Mitler ve Gerçekler" kitapçığı bu alanda yapılan çalışmalardır. Eşcinsel bireylerin heteroseksüel bireyler gibi aile kurmaları evlat edinebilmeleri bu konuda özgürleşme yönünde eşit haklara sahip olması gerektirir. Siyasetin birliktelik konusunda önyargılı yaklaşmaması bir kurala dayatmaması bireylerin hür iradeleriyle kurduğu hanelerin olması isteyen bireylerinde yalnız yaşayarak tek kişilik bir hane oluşturması sosyal güvenceye sahip yaşamlarını idame ettirebilmelidirler. LGBTİ bireylerin cinsel yönelim ve cinsel tercihleri nedeni ile işe alımlarında, terfi edilmelerinde, işten çıkarmalarında ve maaşlarda ayrımcılığa uğramamaları için güvence altına alınması gerektirir. Özellikle Trans bireylerin zorunlu seks işçisi dışında başka mesleklerin açılması, can, sosyal ve hukuki güvence sağlanması kamu tarafından bu güvencelerin hayata geçirilmedir. LGBTİ bireylere karşı önyargının olmaması tamamen bilime dayalı bilgilendirmelerin yapılması homofobik, transfobik yaklaşımlardan uzak eğitim müfredatının içinde yer alması LGBTİ öğretmenlerin

yaşadıkları engellerin yasal olarak kaldırılması ve LGBTİ öğrencilere örnek olabilme şansının verilmesidir (Yılmaz, 2016).

LGBTİ bireylerin gelir düzeyleri farklı olması (barınma, sağlık, cinsiyet değiştirme operasyonları) topluma göre farklılık göstermesi gelir yoksulluğu çekme riskini arttırmaktadır. Çalışma hayatı süresince karşılaştıkları ayrımcılıkların olmaması için yasallaştırılacak birkaç uygulamanın “yurttaşlık geliri” politikanın uygulanabilirliğidir. Türkiye’de sendikalar ve Kaos GL’nin ortak çalışmaları ile yurttaşlık geliri politikasına destek olunması bu alanda bir anlaşma sağlanmasıdır (Demirdağ, 2010). LGBTİ bireylerin farklı alanlarda karşılaştıkları ayrımcılığın yasaklanması gelir yoksulluğu ile mücadele ederek bu ayrımcılıklara son vermesi gerektirir. Örnek olarak “cinsiyet değiştirme operasyonları” yapmak isteyen trans bireylerin bu operasyonları sosyal güvenlik kurumunun sağlık sigortası içerisinde yer alması gerektirir (Birinci, 2011).

LGBTİ bireylerin, metropol şehirlerdeki sosyal ve eğlence sektörünün genç LGBTİ bireylere yönelik olması yaşlı LGBTİ bireylerin ise yalnızlıkla baş başa kalma riskini arttırmaktadır. LGBTİ’lerin kendi aralarında dayanışma koordinasyon oluşturmaz ise yaşlılığa bağlı toplumsal dışlanmanın yanı sıra kendini tekrar kapatma riskini doğuracaktır. Yaşlılık politikasının gündeme gelmesi için siyasi birtakım çabaların olması desteklenmesi ve bu konuda eğitim almış sosyal hizmet uzmanların olması yaşlı LGBTİ bireylerin desteklenmesidir (Birinci, 2010).

LGBTİ bireylerin eğitim ve çalışma alanlarındaki ayrımcılığa yönelik eşit yasal çerçevenin belirlenmesi İş Kanunu’nun 4857 Sayılı 5. Maddesi içeriğine “cinsel kimliğe dayalı ayrımcılık” ibaresinin eklenmesi iş dünyasında çalışan LGBTİ bireyleri kapsayan iş sağlığı güvenliğini sağlayarak sendikaların da bu konudaki yasal ve teknik eğitim desteği yaparak güçlendirilmesidir (Urhan, 2014).

LGBTİ çalışan bireyler için İşçi Sağlığı ve Güvenliği Stratejisi planlanarak geliştirilmesi ve kaynak politikası geliştirilmesi ve LGBTİ bireylerin sağlık hizmeti alacağı yerlerde kendileri için gökkuşağı ambleminin olması, muayene kayıt formlarında cinsiyet kimliklerine yönelik seçeneğin yer alması ve yapılan her türlü laboratuvar sonuç bilgilerinde isminin yer almamasıdır. Cinsiyet kimliği ile uyumsuz tuvalet kullanımlarına maruz kalan trans bireyler fiziksel ve ruhsal anlamda etkilenmektedirler. Cinsiyet tarafsız tuvalet sağlanabilmektedir (OSHA, b.t.).

LGBTİ bireyler okul ve üniversitelerde transfobik, homofobik baskı ve şiddete maruz kaldığını, bu davranışlardan dolayı LGBTİ bireylerin sosyal uyum

sağlayamadıkları gerekçesi ile akademik başarı gösterememektedirler (Oswalt ve Wyatt, 2011). Üniversitelerde LGBTİ dostu eğitimler, atölye çalışmaları, paneller, aile buluşmaları, sosyal aktiviteler (dans, sinema, şiir), cinsel sağlık hizmetlerinin sunulmasıdır.

2.17. Şişli Belediyesi Örneği

Kuruluşu eskiye dayanan Şişli bölgesinde şiş yapan ve şişçiler adıyla bilinen şişçilerin konağı zamanla değişime uğrayarak şişlilerin konağı olarak adlandırılmış daha sonra Şişli adıyla anılmıştır. İstanbul'un elektrik ve havagazı alan ikinci semtidir. Beyoğlu'nda çıkan yangın sonucu evleri yanan gayrimüslim ve levantenler harbiye civarlarına taşınmışlardır. 1870 yıllarında semtin oluştuğu azınlıklıkların batıcı yaşam biçimini benimsemişlerdir. 1913 yılında elektrikli tramvayın Şişli'ye kadar uzanması bölgenin gelişmesinde büyük rol oynamıştır. Mustafa Kemal Atatürk'ün kaldığı ve bugün Atatürk Müzesi olarak korunan bina Halaskargazi Caddesi üzerindedir. 1954 yılında Büyükşehir Belediyesi'ne bağlanıp ilçe olan Şişli'nin 25 mahalleli bulunmakta, kuzey ve batıda Kâğıthane, güneyde Beyoğlu ve doğuda Beşiktaş ilçeleriyle komşudur. 1980 yılında Valikonağı ve Rumeli caddeleri İstanbul'un gözde caddeleri haline gelmesi yapılan oteller, işyerleri, pasajları, sinemaları, butikleri, eğlence mekânları, kültür ve ticaret merkezleri renk canlılık kazandırmıştır. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), Şişli ilçesinin nüfusunun 2017 yılında adrese dayalı nüfus kayıt sistemine göre 274,196 olarak açıklamıştır. Şişli ilçesinin sosyal ve ekonomik açıdan durumu iyi olan insanların yanı sıra, gelen göç nedeni ile önemsemesi gereken sosyal ve ekonomik yönden durumu iyi olmayan ve emekli maaşı ile geçinen vatandaşlar da bulunmaktadır. Hızla gelişen Şişli ilçesi bu etmenlere nazaran Türkiye ortalamasında sosyal, ekonomik ve kültürel gelişimi nedeniyle değişime açık, çözümücü yaklaşımı ile İstanbul'un hatta Türkiye ekonomisinin iş ve finans merkezi olmaya devam etmektedir.

Şişli Belediyesi, çocuk, kadın, yaşlı, genç, engelli, göçmen, LGBTİ bireylere ve ailelerine yönelik sosyal hizmet yaklaşımı ile koruyucu, önleyici, geliştirici, destekleyici, danışmanlık ve rehberlik odaklı hizmet vermeyi amaçlayan, hizmette erişim kolaylığını benimseyen yaklaşımıyla ilgili kurum ve kuruluşları, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları ve gönüllüler ile iş birliği içinde hareket etmektedir (<http://www.sisli.bel.tr>).

Şişli Belediyesi'nin iki 2 Tıp Merkezi ve 1 Polikliniği bulunmaktadır. Sosyo-ekonomik durumuna bakılmaksızın her vatandaşımıza sağlık hizmeti sunmaktadır. Bu

merkezlerden biri sosyal güvencesi olmayan kişilere ilaç desteği sağlamakta, hasta muayene, teşhis ve tedavi de yapmaktadır. Ayni ve nakdi yardımlar, engelli vatandaşlarımıza tekerlekli sandalye, yatağa bağlı hasta vatandaşlarımıza ortopedik yatak, ilçe geneline ihtiyacı olan vatandaşlara yönelik ikinci el giysi, ayakkabı kumbaraları koyarak ihtiyaçların giderilmesi, Anadolu'nun birçok il ve ilçesine eşya, kitap, giysi yardımları, sporcu ve amatör kulüplerine yapılan yardımlar şeklindedir.

2.17.1. Şişli Belediyesi Toplumsal Eşitlik Birimi

Şişli Belediyesi Toplumsal Eşitlik Birimi, öncülüğünü 2015 yılında kaybettiğimiz LGBTİ aktivisti ve Şişli Belediyesi Başkan Danışmanı Boysan Yakar'ın yaptığı, birimi ise Belediye Başkanı Hayri İnönü tarafından kurulmuştur.

Bu birim cinsiyet, cinsel yönelim, cinsiyet kimliği, din, dil, ırk, etnik köken, inanç ve inançsızlık ayrımı yapılmaksızın tüm insanların eşit haklar ve toplumsal hizmetlere eşit erişime sahip olmalarını ve yararlanmalarının sağlanması, sosyal dışlanma ve cinsiyet ayrımcılığı önlemek ve eşitliği sağlamaya yönelik çalışmaların yürütmek amacı ile kurulmuştur. Ayrıca ekonomik, sosyal ve kültürel ayrımcılığa uğrayan, ikinci plana atılmış, ezilmiş kadın, çocuk, genç, yaşlı, engelli, LGBTİ bireyler, göçmenler mülteciler ve sığınmacılara yönelik belediye politikaları geliştirilmesi, bu grupların hizmet almasını, karar alma organlarında etkili olmalarını sağlamak ve toplumsal eşitsizlikleri ortadan kaldırmaya yönelik çalışmaları kapsamaktadır (Bianet, 2015).

Kadın Dostu Kentsel Projesi ve Yerel Eşitlik Eylem Planları bu aşamada yol göstermiştir. Şişli Belediyesi Toplumsal Eşitlik Birimi politikalar oluşturması gerekçesiyle sekiz ayrı dezavantajlı grup oluşturmuştur. Bunlar kadın, erkek, çocuk, genç, yaşlı, engelli, azınlık ve LGBTİ bireyleridir. Şişli Belediyesinin 2015-2019 yıllarını kapsamakta olan Stratejik Plan'ında etnik, dini veya cinsiyet kimliği ve yönelimi nedeniyle ayrımcılığa uğrayan bireylerin katılımını artırmak, ayrımcılığa karşı kent politikalarının geliştirilmesini hedef olarak belirlemiş ve hak temelli çalışan Sivil Toplum Kuruluşları (STK) ile ortak çalışmada bulunmasıdır (Stratejik Plan, 2015-2019).

Şişli Belediyesi Toplumsal Eşitlik Biriminin 2016 yılının Nisan ayında düzenledikleri Eşitlik Birimi Çalıştayı ile ülke genelinde kurulmuş ve kurulması planlanan eşitlik birimleri bir araya gelmişlerdir. Paylaştıkları deneyim ve bilgi

alışverişi sonucunda kendi yerel alanlarına özgü deneyimlerde ortak kararlar alınması ve eşitlik birimlerinin kurumsallaşması yönünden adım atılmıştır.

Şişli Belediyesi Toplumsal Eşitlik Birimi, dezavantajlı gruplar için eşit politikalar sunarken aynı anda Sivil Toplum Kuruluşlarını ve toplumun birbiri ile etkileşimini sağlamaktadır. Her katılan bireyin politika önerileri, hizmet sunma ve sağlama deneyimlerini aktarmaları yerel yönetimlerle olan ilişkilerini güçlendirmesini sağlamaktadır. LGBTİ bireylere yönelik ayrımcılık konusunda kamuya açık etkinlikler düzenlemesi ve cinsel yönelim, cinsiyet kimliğine dayalı önyargı, sözlü ve fiziksel şiddet konusunda kampanyalar yürütülerek farkındalık yaratılmıştır. Belediye bünyesinde danışma kurulu ve komitelerde LGBTİ bireylerin talepleri gözetilerek temsilde eşitlik sağlamıştır. LGBTİ bireylerin sunulan hizmetlerden eşit ve hakkaniyetle faydalanmalarını sağlayarak toplumun her kesiminden kendisini gerçekleştirmesine, aktif ve üretken bireyler olarak yaşama katılmalarını sağlamıştır.

Şişli Belediyesi, Sağlık İşleri Müdürlüğü'nün hizmet binasında LGBTİ bireylere yönelik hafta içi her gün saat 17.00-20.00 saatleri arasında "Gönüllü Danışmanlık Test Merkezi'nde" ücretsiz sağlık hizmeti verilmekte, polikliniklere başvuran hastalar için tahlil, anonim kayıt ve test imkânı sağlanmaktadır. Ayrıca cuma günleri 17:00 – 19:00 saatleri arasında "akran danışmanlığı" hizmeti ve 17.30 – 19.30 saatleri arasında gönüllü Psikiyatri Uzmanımız Müdürlük Hizmet Binamızda ücretsiz olarak bu gruplara yönelik ruhsal ve cinsel sağlık danışmanlık hizmeti vermektedir.

Birimde LGBTİ bireylere yönelik önyargılarını azaltacak gökkuşağı, renkli amblemler, afiş ve broşürler bulunmaktadır. Ayrıca bulaşıcı hastalıklarda (HIV, Hepatit C, Hepatit B) yapılan testlerde ismi yer almamaktadır. LGBTİ bireylerin sağlıklarıyla ilgili bilgileri gizli (anonim) tutulmaktadır. Danışmanlık hizmetleri ücretsiz sunulmakla beraber ücretsiz kondom hizmeti verilmektedir. Çalışan hekim ve sağlık personelinin LGBTİ bireylere yönelik homofobik ve ayrımcılık yaklaşımlarına yönelik eğitimler verilerek hizmet planlaması ve uygulamasına katılım sağlamaktadır.

3. BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. Araştırma Amacı ve Yöntem

Türkiye’de sosyal, politik, kültürel ve ekonomik dönüşümler toplumsal cinsiyet algısını yapısal ve kalıcı sorun haline getirdi. Bu dönüşümler karşısında sosyal ve kültürel politikalardaki eksiklikler bu süreçte önemini korumuştur.

LGBTİ bireylerin yaşamlarının devamı ve ayaklarının üzerinde durması ancak hak temelli sosyal politikaların hayata geçirilmesiyle ve uygulanabilirliği ile mümkündür. Bu toplumun bir parçası olan LGBTİ bireylerin topluma eşit katılımı ve farklı alanlarda uğradıkları ayrımcılık ve dışlanmaya karşı politikalar oluşturmakla yükümlü yerel yönetimlerin rolü büyümeaktadır.

Bu çalışmanın amacı yerel yönetimlerin oluşturdukları kültürel, politik ve sosyal politikalar aracılığı ile LGBTİ bireylerin özgür, eşit, geleceklerini güvence altına alınması, hayat şartlarının iyileştirilmesi, ihtiyacı olan hizmete kolayca erişebilmesi gibi temel yaklaşımları güçlendirici alt yapı oluşturması ve uzun vadede sürdürülebilir bir program halinde sunması amacını taşımaktadır.

LGBTİ bireylere yönelik güçlendirme politikaları ve Türkiye’deki yerel yönetimlerin incelenmesi buna örnek olarak Şişli Belediyesi örneği verilerek yerel yönetimlerin LGBTİ bireylerin yaşamları boyunca karşılaştıkları sosyal sorunlar karşısında güçlendirme politikalarını araştırmayı ve uygulanabilirliği hedeflemiştir.

Bu çalışmanın yöntemi alan araştırmasına dayanmaktadır. Oluşturulmuş görüşme formu çerçevesinde yaşları 22 ila 45 yaş arasında değişen öğrenci ve farklı meslek gruplarına dahil 12 LGBTİ birey ile derinlemesine görüşmeler (in-depth interview) gerçekleştirilmiştir. Oluşturulan yapılandırılmış ve yapılandırılmamış sorulardan oluşan bir form kullanılarak kantitatif araştırma (nicel) ve kalitatif araştırma (nitel) çalışma yapılmıştır.

3.2. Genel Nitelikleri ve Veri Toplama Aracı

Derinlemesine görüşmeler sırasında kullanılan form araştırmacı tarafından oluşturuldu. Üç bölümden oluşan ankette ilk 14 madde sosyodemografik bilgileri sorgulamakta idi. Bunlar, kimlik cinsiyeti, medeni durumu, yaşı, mesleği, doğum yeri, yaşadığı şehir, eğitim durumu, kiminle yaşadıkları, biyolojik cinsiyeti, şu anki cinsel kimliği, insanlarla olan cinsel çekimi, kendisini nasıl hissettiği ve çalışılan kurumun

niteliğiydi. Sonraki 6 soru, katılımcıların ayrımcılıktan dolayı yaşadıkları psikolojik, fiziksel şiddet, pozitif ayrımcılığa maruz kalmalarıyla ilgiliydi. Son 15 soruya ise yorum yaparak cevaplamışlardır. Çalışmanın toplam soru sayısı 35'di.

Araştırma için Şişli Belediyesi Sağlık İşleri Müdürlüğü ile iletişime geçildi. Yüz yüze yapılan tanışmalar sonucunda derinlemesine görüşmeyi kabul eden 12 LGBTİ birey ile 01 Mart 2019 – 31 Mart 2019 tarihleri arasında 40 dakika süren görüşmeler yapıldı. Görüşmeler Şişli Belediyesi Sağlık İşleri Müdürlüğü binasında gerçekleştirildi.

4. BÖLÜM

BULGULAR

4.1.Araştırmaya Katılan Bireylerin Eğitim Düzeyi

Görüştüğüm LGBTİ bireylerin eğitim seviyelerine gelindiğinde ise 7 LGBTİ bireyin üniversiteyi bitirmiş, 1'i üniversitede okumakta, 1'i lisansüstü eğitim almakta, 3'ü ise lise mezunu durumundadır. Üniversite öğrenimini tamamlayan 6 LGBTİ birey, Lise öğrenimini tamamlayan 3 LGBTİ birey, Yüksek lisans eğitimini tamamlayan 1 LGBTİ birey, üniversitede eğitimi devam eden 2 öğrenci LGBTİ birey yer almaktadır.

Araştırmaya katılan 6 LGBTİ bireyin tam zamanlı, 3 LGBTİ bireyin ise yarı zamanlı bir işte çalıştığı, 3 LGBTİ bireyin ise işsiz olduğu görülmektedir.

Tablo 2: Araştırmaya Katılan Bireylerin Eğitim Düzeyi

#	Yaş	Cinsel Kimlik	Eğitim
1	28	Eşcinsel	Yüksek Lisans ve üstü
2	45	Gey	Lise
3	22	Eşcinsel	Üniversite
4	25	Gey	Üniversite
5	32	Eşcinsel	Lise
6	24	Gey	Üniversite
7	37	Lezbiyen	Üniversite
8	32	Eşcinsel	Lise
9	45	Gey	Üniversite
10	27	Lezbiyen	Üniversite
11	28	Eşcinsel	Üniversite
12	42	Biseksüel	Üniversite

4.2. Katılımcı Profili

Çalışmada görüştüğüm 12 LGBTİ bireylerden 2'si kendini lezbiyen, 1'i biseksüel, 5'i eşcinsel, 4'ü Gey olarak tanımlamaktadır. Çalışmada yer alan bireylerin yaşları 22-45 yaş arasında değişmektedir. 8 LGBTİ bireyin bekâr, 2 LGBTİ bireyin evli, 2 LGBTİ bireyin ise boşandığı veya ayrıldığı çalışmada yer almıştır. Ayrıca 6 LGBTİ birey ailesiyle, 3 LGBTİ birey sevgilisiyle, 2 LGBTİ birey ise arkadaşıyla yaşamaktadır. Aynı zamanda LGBTİ bireyler karşılaştıkları olaylar karşısında deneyimledikleri farklı durumlarla başa çıkmak için kullandıkları taktikler ve bir araya gelerek örgütlenmenin önemini ortaya koymuşlardır.

Tablo 1: Katılımcı Profilleri

#	Yaş	Cinsel Kimlik	Meslek	Eğitim	Yaşadığı Semt
1	28	Eşcinsel	Mimar	Yüksek Lisans ve üstü	Beyoğlu
2	45	Gey	Özel Sektör	Lise	Şişli
3	22	Eşcinsel	Öğrenci	Üniversite	Şişli
4	25	Gey	Bilgisayar programcısı	Üniversite	Şişli
5	32	Eşcinsel	Özel Sektör	Lise	Bayrampaşa
6	24	Gey	Öğrenci	Üniversite	Şişli
7	37	Lezbiyen	Muhasebeci	Üniversite	Şişli
8	32	Eşcinsel	İşçi	Lise	Şişli
9	45	Gey	Bilgisayar programcısı	Üniversite	Beyoğlu
10	27	Lezbiyen	Özel Sektör	Üniversite	Eyüp
11	28	Eşcinsel	Sağlık personeli	Üniversite	Beyoğlu
12	42	Biseksüel	Avukat	Üniversite	Beyoğlu

LGBTİ bireyler sosyal yaşamlarında cinsel kimlik ve cinsel yönelim tercihleriyle karşılaştıkları ayrımcılıklara karşısında kolektif çözümlere odaklanmışlardır. Araştırma dâhilinde görüşülen LGBTİ bireylerin ailede, okulda, sosyal çevrede, işte nerde olurlarsa hayatlarının her anında cinsel yönelimlerine dair transfobik, bifobik, homofobik, şiddet temelli birçok tutumla karşı karşıya kaldıkları bilinmektedir.

Bunların sonucunda nefret söylemleri, ön yargı, taciz, dışlanma ile görünürlük kazandıkları ortaya çıkmıştır. Bu durum nasıl yaşamaları veya olmaları gerektiğine dair hayatlarının sınırları belirlenmeye çalışıldığı LGBTİ bireylerin bu uygulamaları benimsemiş gibi görünseler de tam aksine aktif konumda oldukları değişime açık dönüştürücü durumdadırlar.

Bu bağlamda analiz çerçevesinde katılımcıların belirttiği noktaları yerel yönetimlerin LGBTİ bireylerin hayatlarını kolaylaştıracak pozitif ayrımcılık oluşturarak toplumsal yargıyı kırmak, sosyal anlamda eşit, barışçıl geleceğe dair karşılaşacakları ayrımcılık ile mücadelede çözümlere yer verilecektir.

4.3. Araştırma Aşamasında Elde Edilen Veriler

Yapılan araştırmanın en başından sonuna kadar yapılan gözlemler de veri analizi sırasında etkili olmuştur. Araştırmada elde edilen veriler dokuz başlık altında sunulmuştur. Bunlar; “Ayrımcılık, Fiziksel/ Psikolojik Şiddet, Devlet Yönetimi ve Yasaların LGBTİ Bireylerin Haklarının İhlal Edip Etmediği, Nefret Suçu Yasa Tasarısı Hakkında Düşünceler, Eşcinsel Evlilik Hakkına Yaklaşım, LGBTİ Bireyler ve Yerel Yönetimler, Seks İşçileri, Gelecek Güvencesi, Evlat Edinme Hakkı”.

Derinlemesine görüşmeler sonucunda katılımcıların vermiş olduğu cevapların analiz sonuçları sunulmuştur.

4.3.1. Ayrımcılık

Bir kişi dışında bütün katılımcılar okulda ya da işyerinde ayrımcılığa uğradığını belirtmektedir. Pozitif ayrımcılığa uğradığını söyleyen ise bulunmamaktadır.

“Stajyerlik yaparken işveren diğer çalışanlardan ayrı tutardı, eşit davranmazdı.”

Biseksüel, 42 yaş

4.3.2. Fiziksel / Psikolojik Şiddet

Bir kişi dışında bütün görüşmeciler cinsel yönelimi/cinsel kimliği nedeniyle fiziksel ya da psikolojik şiddete maruz kaldıklarını belirtmişlerdir. Fiziksel / psikolojik şiddetin faili olarak çoğunluk tarafından anne, baba, kardeş, akraba sayılmış; bunun yanı sıra fail olarak doktor/sağlık yöneticisi, polis, okul yöneticisi, iş yeri patronu, öğretmen, arkadaşları sayanlar da bulunmaktadır.

Görüşmecilerin çoğunluğun uğradıkları şiddetin ardından hukuki yollara başvurmadığı görülmektedir. Maruz kaldığı şiddet nedeniyle davacı olduğunu söyleyen bir birey, davanın takipsizliğe uğradığını belirtmektedir.

4.3.3. Devlet Yönetimi ve Yasaların LGBTI Bireylerin Haklarının İhlal Edip Etmediği

Görüşmecilerin hepsi devlet yönetimi ve yasaların LGBTI bireylerin haklarını ihlal ettiğini düşünmektedir. Bunun yanı sıra insan haklarının daha çok ihlal edildiğini belirtenler mevcuttur.

Hak ihlallerinin şu alanlarda yapıldığı sıralanmıştır: sağlık, barınma, çalışma hayatı, hukuk, korunma, sosyal hakların, eğitim hakkı, ifade özgürlüğü, işyeri ve okullardaki cinsiyet ayrımı, nefret suçları, toplanma ve eylem yapma.

İnsan haklarına saygı duyulması LGBTI bireylerin de haklarını iyileştirileceği düşünülmektedir.

4.3.4. Nefret Suçu Yasa Tasarısı Hakkında Düşünceler

Nefret suçu ile ilgili henüz yasaların olmamasının homofobik yaklaşımlara ve LGBTI bireylerin yaşam alanlarının kısıtlanmasına yol açtığı düşünülmektedir.

İrkçılık, cinsiyet ayrımcılığı, bireyler hakkındaki genellemeler, suçlayıcı bakışlar nefret suçları arasında sayılmıştır. Nefret suçu yasa tasarısının kurumlar bazında ayrımcılık yasa tasarısı oluşturulması gerekliliği belirtilmiştir.

Nefret yasası çıksa bile toplumun LGBTI bireylere bakış açısının değişmeyeceğine dair inanç bulunmaktadır.

4.3.5. Eşcinsel Evlilik Hakkına Yaklaşım

Görüşmecilerin bazıları bu hakkın olmasının iyi olacağını, haklardan faydalanabileceklerini belirtirken kimi görüşmeciler bu yasanın kendileri açısından bir öneminin olmadığını belirtmişlerdir.

“İlgi duymadığım karşı cinsle ailelerin zoruyla evlendim, bir çocuğum var, daha fazla dayanamadım ve ayrıldım. Şimdi sevgilimle birlikte daha mutlu bir hayat sürüyorum. Evlilik yasasının olmasının bir önemi yok.” Gey, 45 yaş

Bu konudaki ortak görüş olarak ‘toplumun buna hazır olmadığı’, ‘Türkiye’de bunun olmayacağı’ çoğunluk tarafından dile getirilmiştir.

“Bizim toplumumuzun tabuları yıkılmadığı sürece böyle bir yasa söz konusu değil.” Eşcinsel, 32 yaş

4.3.6. LGBTİ Bireyler ve Yerel Yönetimler

Pozitif ayrımcılık yapan belediyeler takdir edilirken aslında görüşmecilerin yerel yönetimlerin vermiş olduğu hizmet ve kuruluşun imkânları hakkında derinlemesine bilgi sahibi olmadıkları görülmüştür. Pozitif ayrımcılığın belediyeler nezdinde uygulanıyor olmasının toplumun LGBTİ bireylere bakış açısında da dönüştürme rolü olabileceği dile getirilmektedir. Billboardlarda, afişlerde bununla ilgili bilgilendirmelerin olması toplumun LGBTİ’ler konusundaki algısını değiştirmede etkisi olabileceği belirtilmektedir.

“Kalabalık yerlerde daha çok broşür, billboardlarda asılı LGBTİ bireylere yönelik bilgilendirmelerden sonra belki bir adım daha öne geçebiliriz.” Eşcinsel, 28 yaş

LGBTİ bireylere pozitif ayrımcılık yapan yerel yönetimlerin sayısının azlığı sorun olarak görülürken bu tür uygulamaların daha fazla belediye tarafından yapılması arzu edilmektedir. Yerel yönetimden beklenen destekler şöyle sıralanmaktadır: iş imkânı, kurslar, mesleki kurslar, homofobi ve transfobiye karşı eğitimler verilmesi şeklindedir.

Yerel yönetimlerin sunmuş olduğu ücretsiz anonim kayıt ve test işlemlerinin yapılmasının rahatlık ve güven verdiği belirtilmektedir. Bir görüşmeci ise bu işlemleri kimliği ile yaptırdığını dolayısıyla güven vermediğini belirtmiştir.

“Adımın kayıtlarda geçmemesi beni rahatlatıyor.” Lezbiyen, 37 yaş

Kent konseyleri ve halka açık toplantıları hakkında bilgi sahibi olmadıkları ortaya çıkmaktadır.

Bir katılımcı yerel yönetimlerin LGBTİ haklarını savunmadığını belirtmiştir.

4.3.6.1. Yerel Yönetimlerin LGBTİ Bireyleri Sosyolojik Alanda Güçlendirme Politikaları

Günümüzde giderek büyüyen toplumsal eşitlik kavramı, çok sayıda insana ve siyasal hareketlere zemin hazırlamaya devam etmektedir. Örneğin, LGBTİ, işçi ve

kadın hareketleri gibi konumlanan hareketler, medyada, yaptıkları söylem ve eylemlerde toplumsal cinsiyet eşitliğini taban almaya devam etmektedirler. LGBTİ gruplarının mağduriyetlerini duyurmak için yeterli kaynaklara sahip olamamalarının altını çizmek gerekmektedir. LGBTİ bireylerin yasalar önünde heteronormatif bireyler gibi eşit sayılmaları ve sosyal politikaların kendilerini kapsamaları en tabi haklarıdır.

LGBTİ bireylerin sosyal sorunları olan istihdam, barınma, yaşlılık, sosyal güvence, eğitim, sağlık, gelir düzeyi gibi alanlarda yaşadıkları olumsuzluklar ortadadır. Türkiye’de merkezi ve yerel yönetimlere büyük roller düşmektedir. LGBTİ bireyler sosyal anlamda ihtiyaçlarına yönelik sorunlara karşı uygulayacakları politikalar düzenleyerek uzun vadede sürdürülebilir bir yaklaşım sunmalıdır. LGBTİ bireylerin en temel ihtiyaçlarını karşılayabilmesi için önceliğimiz eşitsizliği kaldırmaya yönelik sosyal politikanın olması veya bu politikaya destek olan anlayışın olmasıdır (örn. Sosyal Sağlık Sigortası).

LGBTİ bireylerin cinsel yönelim veya cinsiyet kimliğine yönelik ayrımcılığa karşı yasaların olması ve bu yasaların uygulanabilir hale getirilmelidir. Transfobik, homofobik, şiddete dayalı nefret suçları, baskı ile karşı karşıya kalacaklarından dolayı aileye ve çevreye açılma süreçlerinde dışlanma riski yaşamlarını etkilemektedir. İçerik kapanıklık, madde kullanımı ve intihar vakalarının en fazla görüldüğü sosyal sorunların başında gelmektedir. Yerel yönetimler bu konuda Sivil Toplum Kuruluşları ile birlikte önce aileyi bilinçlendirme konusunda psikolojik ve rehabilitasyon hizmeti vermelidir (örn. LİSTAG).

LGBTİ bireylerin diğer bir sosyal sorunu gelir yoksunluğudur. Bunun için yurttaşlık geliri yani bireyi temel alan politikaların uygulanır hale getirilmesiyle ve istihdam alanlarında ayrımcılık karşıtı yasal işlemlerin başlatılmasıyla sağlanabilir. LGBTİ Dostu Belediyeler, KAOS-GL ve sendikaların birlikte çalışması ayrıca Türkiye’de yurttaşlık geliri politika önerisine destek verilmesi sosyal anlamda atılan bir adım olacaktır (Demirdağ, 2010).

LGBTİ bireylerin iş yaşamlarında uğradıkları ayrımcılığa karşı atılacak ilk adım zorunlu seks işçileri olan translara önce can güvenliği ve sosyal güvence sağlanmasıdır. Seks işçiliği dışında mesleki kursların trans kadınlara açılmasıdır. Yerel yönetimler meslek edinme kursları açarak LGBTİ bireylere yönelik part-time çalışma alanları oluşturarak destek sağlayabilirler. İşveren tarafından cinsel yönelimi ve cinsiyet kimliğine yönelik ayrımcılık içeren tutumlar karşısında hukuki güvence sağlanmasıdır. Buna bağlı olarak LGBTİ bireylere yönelik kamusal geçici barınma evlerinin

oluşturulması, evde bakım hizmeti vermesi ve sosyal hizmet uzmanları tarafından destek verilmesini sağlamalarıdır.

LGBTİ bireylerin sağlık alanındaki hizmetlere erişimlerinde güçlükler çektiği bilinmektedir. Yerel yönetimlerin sağlık hizmetini ücretsiz, anonim ve kaliteli sunması LGBTİ bireyler için önem taşımaktadır. Yerel yönetimlerin, cinsel yönelim/cinsiyet kimliğine dayalı hizmet içi eğitimlerin verilmesini sağlamak şeffaf ve pozitif bir anlayış oluşturmalıdır. Yerel yönetimler, LGBTİ bireylerin toplumsal baskıdan ve ruh sağlıklarına yönelik psikiyatri/psikolog destek hizmetlerini oluşturmalıdır. Trans bireylerin cinsiyet tayini operasyonlarının sağlık sigortası temel teminat paketi içerisinde alınması sosyal politikalara örnek verilebilir. Cinsel sağlık alanında yerel yönetimler LGBTİ bireylerin ihtiyaçları doğrultusunda cinsel sağlık hizmeti sunan sağlık personeli bulundurarak özellikle cinsel yolla bulaşan HIV-AIDS gibi hastalıklardan önleyici veya korunma yöntemleri anlatılmalıdır.

4.3.6.2. Yerel Yönetimlerin LGBTİ Bireyleri Politik Alanda Güçlendirme Politikaları

1990 yılına kadar Türkiye’de LGBTİ bireylerin eşit hak ve politik alanlarında isimleri dahi duyulmamıştı. Günümüzde bu durum tam tersine dönerek LGBTİ bireylerden bahsetmeyen ve LGBTİ bireylere toplumsal cinsiyet eşitliği vaadinde bulunmayan bir siyasi kalmamıştır.

Türkiye LGBTİ hareketlerinin ilkinin 1 Mayıs’ta Ankara’da gökkuşağı bayrağını açarak siyasi bir görünürlük kazanmışlardır. Daha sonra 2003 yılında İstanbul’da başlayan onur yürüyüşlerine katılan birey sayısı her yıl artmaktadır. 2005 yılında siyasi ve politik anlamda işlev kazanan rolleri dolayısıyla birlikte birçok hukuki yaptırımlarla karşı karşıya kalmalarına rağmen LGBTİ dernekleri kurularak LGBTİ bireyleri örgütlemeye başlamışlardır. Ülkemizde yirmi beş kentte LGBTİ dernek, oluşum ve özellikle üniversitelerde inisiyatifleri bulunmaktadır. 2014 yerel seçimlerde bazı siyasi partiler belediye meclis üyeliğine aday gösterilmesi LGBTİ bireylerin politik düzeyde görünürlüklerini arttırmıştır (Kaos GL, 2014).

Avrupa Birliği üyesi olan Latin Amerika, Kuzey Amerika, Arjantin, Belçika, İspanya gibi ülkeler LGBTİ bireylerin haklarına dair hukuki yönde yasaların olması olumlu gelişmeleri doğurmaktadır. Türkiye ise LGBTİ bireylerin hukuki ve idari yönden eşit birer bireyler olarak tanımamaktadır. Özellikle anayasada cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği temelli ayrımların yasaklanması, LGBTİ bireyler üzerinde oluşan

olumsuz etkilere karşı politik güçlerin yanında yer almasını talep etmektedirler. Özellikle aile kavramı üzerinde duran toplumumuzda eşcinsel birlikteliklerinin yasal olarak tanınmamaktadır. LGBTİ bireylerin, hereroseksüel çiftlerle aynı haklara sahip olmanın sağlık, emeklilik ve sosyal korunma gibi hizmetlerden faydalanamamalarıdır. Eşcinsel birlikteliklerinin tanınması kapsayıcı bir politik talepleridir (Yılmaz, 2016).

Dünyanın birçok ülkelerinde cinsel yönelimleri/ cinsiyet kimliğinin tanındığı, medeni ve siyasi haklarda ayrımcılığın yasaklanması, eşcinsel bireylerin birlikteliklerinin yasal statü içerisinde yer aldığı bilinmektedir. Yaklaşık 14 ülke eşcinsel birlikteliklerini ve medeni birlikteliği ve 8 ülke ise eşcinsel evliliği yasallaştırmıştır.

Yerel yönetimlerin LGBTİ bireylerin özgürleşme sürecinde yaşam koşullarını iyileştirmeye yönelik politikaları uygulamaları kimliklerini benimsemelerine ve kendilerini ifade etme özgürlükleri önündeki engelleri kaldırmalarına destek olacağı açıktır.

Yerel yönetimler seks işçiliğine maruz kalan bireylere istihdam alanı yaratması kamu ve özel alanlarda çalışmalar başlatarak farkındalık oluşturmayı başarmıştır. Siyasal ve politik hakların sağlanması yönetime eşit katılmasının yanı sıra fırsat eşitliğinin sağlanması ve yaşam standartlarının yükseltilmesiyle topluma kazandırmayı hedeflemesidir.

4.3.6.3. Yerel Yönetimlerin LGBTİ Bireyleri Kültürel Alanda Güçlendirme Politikaları

Bilindiği üzere bebeklikten yaşlılığa kadar yaşadığımız toplumun kültürünü olarak edinilen rollerle bütünleşiriz. Her bireyin din, dil, ırk, mezhep, etnik köken ve inançlarına bakılmaksızın eşit ve adil yaşama hakkı vardır. Modern kesimin yanı sıra muhafazakâr kesiminde içinde yer aldığı aile ve sosyal çevre kavramı LGBTİ bireyler için içinden çıkamadıkları büyük bir meseledir. Daha çok sorunların kültürel çatışma ve demografik yapı ile bağlantılı olduğu bilinmektedir. Gelişmiş toplumlarda aileye ve sosyal çevreye açılan bireyler için destekleyici stratejiler belirlenmektedir.

Yerel yönetimlerin LGBTİ bireylerin güçlü bir yapıya sahip olmaları ve yaşama katılmalarını sağlamak amacıyla cinsiyet temelli bilgilendirmeler ve eğitici faaliyetleri düzenlemekle yükümlüdürler. Özellikle son dönemde yerel yönetimler billboardlarda asılı olan afişler ve bilgilendirme toplantıları ile gündeme gelmektedirler. Bu durum toplum ile LGBTİ bireyler arasındaki hassas noktaya değinmeyi başarmıştır. Yerel yönetimlerin, LGBTİ bireylere yönelik beceri kazandırma, meslek sahibi olabilmeleri

için kurslar açma politikaları sayesinde ihtiyaçları karşılayan bir yapı oluşmuştur. Böylece bakıma, desteğe ve rehabilite hizmetlerine ihtiyaç duyan bireylerin olası risklere karşı eşit ve hukuki alanda destek sunulması takdirde hizmet politikaların uygulanması refah seviyesinin yükselmesini de etkilemektedir. Yerel yönetimlerce İş Sağlığı ve Güvenliği stratejisi planlaması yapılmasına olanak sağlanmalıdır.

4.3.7. Seks İşçileri

Seks işçileri için yerel yönetimlerden beklentiler şöyle sıralanmaktadır: seks işçilerinin çalışma alanlarını iyileştirilmesi ve düzenli sağlık taraması gerekliliği, testlerin ücretsiz olması, nefret ve şiddete karşı korunmaları, farklı iş imkanları sunulmasıdır.

4.3.8. Gelecek Güvencesi

Görüşmecilerin bazılarının yaşlılık döneminde yerel yönetimlerce yapılabilecek destekler konusunda fikirleri olmadığı görülmektedir. LGBTI bireyler için Yaşlılıklarında barınma yerleri, sosyal sigortadan faydalanma gibi konulara değinen bireylere rastlanmaktadır. Tam zamanlı çalışan ve sağlık güvencesi olan bireylerin kendileri ile ilgili endişe taşımazken partnerlerinin sağlık güvencesinden yararlanamıyor oluşu endişe kaynağı oluşturmaktadır. Katılımcıların çoğunluğunu gelecek korkusu taşıdığını ifade etmektedir. Bu korku neticesinde ‘yurtdışına gitmek’ bir çözüm olarak görülmektedir.

“İmkânım olsa yurt dışına giderdim. Korkuyorum.” Eşcinsel, 32 yaş

“Açıkçası korkuyorum, iş bulamamaktan. Hayatımı ne şekilde yaşayacağımı ben bile bilmiyorum. Belki yurtdışına çıkarım.” Eşcinsel, 24 yaş

“Türkiye’de yaşamak istemiyorum.” Eşcinsel, 28 yaş

4.3.9. Evlat Edinme Hakkı

Görüşmecilerin çoğunluğu bu hakka sahip olmayı isterken ‘toplumun buna hazır olmaması’, ‘karışık durumların oluşabileceği’, ‘çok zor olacağı’ gibi endişeler taşımaktadırlar.

“Türkiye buna hazır değil, olsa güzel olur.” Gey, 25 yaş

“Heteroseksüel çiftlere bile zor verilirken bizlere hiç verilmez.” Eşcinsel, 32 yaş

4.4. Araştırma Sonucu ve Değerlendirme

Görüşme formu çerçevesinde 12 LGBTİ bireylerle yaptığım derinlemesine görüşmelerde karşılıklı güven duygusunu ön plana çıkartarak anlattıkları çok özel deşifreleriyle birlikte elde ettiğim veriler analizimin temelini oluşturdu. Görüşmelerden elde ettiğim, katılan bireylerin ne söyledikleri, kendilerini nasıl ifade ettiklerine bunu karşı tarafa nasıl aktardığı ve bunun benim nasıl anlamlandırmam gerektiğine odaklanmaya çalıştım. Görüşmeler sürecinde araştırmaya katılan LGBTİ bireylerin isimlerine yer vermeyerek anonim olarak yer aldılar.

LGBTİ bireyler toplumda bulunan her birey gibi sosyo-ekonomik ve kültürel haklara sahiptir. Bu çalışmada cinsiyet kalıp ve rollerin yerel yönetimlere nasıl yansıdığı, sosyal yaşam, eğitim, sağlık, istihdam ve barınma haklarının temel alınarak yapıcı ve bütüncül bir yaklaşım sunarak LGBTİ bireylerin yaşamlarındaki zorlukları en aza indirerek kolaylaştırılmasıdır. Çalışmada sorunların tartışılarak yorumlanmasına yer verilecektir. Bu nedenle bulguların birbiri ile ilişkili olması sebebiyle tartışma ve yorum farklı başlıklara bölünmeyerek bir bütün şeklinde sunulmuştur.

LGBTİ birey cinsel kimlik ve yönelimi ile zamanla farkındalık ve duyarlılık kazanmasıyla birlikte kendini tanımlaması, anlaması uzun bir süreçten geçmektedir. Bu süreçte bir iç çatışma yaşayan LGBTİ bireyler kimliklerini kabul etmekte güçlük yaşamaktadır. Yaşadığı çatışmaları çözen bireyler kimliklerini kabul ederek kendileri ile barışık bir yaşam sürebilmektedir. Bilindiği üzere toplumda cinsel yönelim ve kimliğini kabullenmemiş birçok bireyin bulunduğu ve görünürlük kazanmadığı aşikârdır. Araştırmaya katılan bireylerin kendi kimliklerini kabullenmiş dahi olsalar da, kendilerince çözemedikleri çatışmalar yaşayabilmektedirler. Araştırmaya katılan LGBTİ bireylerin cinsel yönelim ve cinsel kimliklerini ergenlik dönemlerinde sorgulamaya başladıkları görülerek, toplumsal normlarla birlikte şekillenmeye başladığı görülmektedir. Bunların başında cinsiyet ayrımı kavramı yer almaktadır. Bebeklikten çocukluğuna, ergenlikten gençliğine ve son olarak yaşlılık dönemine kadar hayatın her alanında cinsel yönelim ve cinsiyet kimlikleri nedeniyle ayrımcılığa maruz kalmasıdır. LGBTİ bireyler, evde, okulda, işyerinde heteroseksüel bireyler gibi eşit haklara sahip olmak istemektedirler. Bir kişi dışında bütün görüşmeciler cinsel yönelimi/cinsel kimliği nedeniyle fiziksel ya da psikolojik şiddete maruz kaldıklarını belirtmişlerdir. Fiziksel / psikolojik şiddetin failleri olarak çoğunluk tarafından aile sayılmaktadır.

Araştırmaya katılan bireyler ayrımcılık türlerinden birini yaşadıklarını belirterek aile içinde fiziksel ve psikolojik şiddet gördüklerini belirtmişlerdir. Sosyal açıdan korkan, kendini ifade edemeyen bireylerin ileri yaşlarında yalnızlaşan, alkol ve madde kullanımları, HIV-AIDS gibi hastalıkları beraberinde getirerek insan haklarına uygun olmayan şartlarda çalışmaları ve intihar vakalarına kadar gelişen olaylar yaşadıkları bilinmektedir. LGBTİ bireylere yönelik güçlendirme politikalarına zemin sağlayan sosyolojik gerekçeleri desteklememektedir.

Görüşmecilerin hiçbirisi pozitif ayrımcılığa tabi tutulduğunu söylemezken, tam tersine bir kişi dışında hepsi ya işyerinde ya da öğrencilikte ayrımcılığa maruz kaldıklarını belirtmektedir.

Görüşmecilerin istisnasız hepsi devlet yönetimi ve yasaların LGBTİ bireylerin haklarını ihlal ettiğini düşünmektedir. Toplumun önyargılarının değişmeyeceğini, “toplumun buna hazır olmadığını” düşündükleri için nefret suçu yasası, eşcinsel evlilik yasası ve evlat edinme hakkı ile ilgili umutlarının olmadığı gözlemlenmektedir.

Kitle tarafından anonim kalma gerekliliği özellikle altı çizildiği için yerel yönetimlerce yapılan kayıt ve test işlemlerinde yarattığı rahatlık ve güvenin açısından anonim olarak sürdürülmesi elzem görünmektedir.

Seks işçileri konusunda bireylerin beklentileri çalışma alanlarının iyileştirilmesi, düzenli ve ücretsiz test imkânı ve şiddete karşı korunmalarıdır. Bunun yanı sıra HIV-AIDS hastalığını LGBTİ bireyler ile ilişkilendirmeleri önyargıları arttıran önemli bir unsur haline gelmiştir. Bu durum sosyolojik ve politik alt yapıyı güçlendirmede yetersiz kalmaktadır.

Tam zamanlı çalışanların gelecek açısından endişesi olmadığı görülse de diğer katılımcıların gelecek konusunda kaygılı olduğu ve bunun çözümü olarak yurtdışına gitmeyi istedikleri görülmektedir. Yerel yönetimlerde yaşlılıklarında barınabilecekleri yerler ve sağlık desteği beklentisi bulunmamaktadır. Yeterli hizmet verilmemesi sonucu gerek sosyal gerekse politik alt yapının eksikliği ileriki yıllarda önemli sorunlar getirecektir.

Sosyal hizmet sunmakla görevli olan yerel yönetimler cinsiyet ayrımı nedeniyle sosyal, kültürel ve ekonomik olarak yeterli desteği alamayan LGBTİ bireyler işe alımlarda, barınma, evsiz kalma ve sağlık hizmeti alamamasıdır. Araştırma sırasında katılımcıların kaygıları korkuları şu yöndedir. Aile ve toplum baskısına veya şiddetine maruz kalması, devletin baskısına, işe alınmama, işten çıkarılmasına, sözlü ve psikolojik şiddete uğraması son olarak da bir aile kuramayarak çocuk sahibi veya evlat

edinememesidir. Toplumu kalkındırmanın en önemli unsurlarından eşitsizlik, ayrımcılık, nefret yasasını uygulanabilir hale getirmektir. LGBTİ bireylerin toplum tarafından kabul edilmesi homofobik, transfobik ve bifobik yaklaşımlarla karşı karşıya kalmamalarıdır. İş sağlığı ve güvenliği, istihdam, adil ücret uygulamaları sosyal yaşamlarını olumlu yönde etkileyecek olmasıdır. Merkezi ve yerel yönetimlerin toplumsal ilişki bağlarını kuvvetlendirip her türlü cinsel ayrımcılığı ortadan kaldırarak hassas ve korunmaya muhtaç LGBTİ bireyleri için uygulanan sosyal ve politik gerekçeler yeterli olmadığı görülmektedir.

LGBTİ bireylere yönelik yeni hizmet modellerinin geliştirilememesi, ihtiyaçlarına karşılık verilememesi, uygulanan politikaların uzun sürerek yetersiz kalması politik ve sosyo-kültürel yönetimin gelişmemiş olmasını göstermektedir. Ayrımcılıktan doğan nefret suçlarına karşı yasal düzenlemenin olmaması, hormon tedavisi kullanması, çocuk sahibi olmaktan ve aile kurmaktan vazgeçmesi politik sosyolojik gerekçelerin başında gelmektedir.

Yerel yönetimlerce LGBTİ bireylere yönelik gerçekleştirilen hizmetlerin olması düşüncesi olumlu karşılanırken, bu hizmetler hakkında derinlemesine bilgi sahibi olmadıkları gözlemlenmektedir. Bu da bu hizmetlerin duyurulması ve LGBTİ bireylerin katılımlarının sağlanması konusunda eksikliği işaret etmektedir. Yerel yönetimlerce pozitif ayrımcılık uygulanması toplumdaki önyargıları azaltacağı ihtimali sebebiyle katılımcılar tarafından olumlu karşılanmaktadır. Görüşülen bireylerin yerel yönetimlerden iş imkânı, kurslar ve mesleki kursların düzenlenmesi, rehabilitasyon merkezlerinin olması, sağlık hakkını tam alabilmesi sosyal tabakayı yükseltmesini sağlayan politik, sosyal ve kültürel politikaların güçlendirilmesine zemin hazırlayan gerekçelerin içinde yer almasıdır. LGBTİ bireylerin birlikteliklerini onayan düzenlemenin yapılması, yaşlandıklarında sosyal güvencesinin olması yasal haklarının düzenlenmesi, kimliklerini rahatça ifade edebilmesidir.

LGBTİ bireylerle veya dernek ve oluşumlar ile birlikte çalışmalar yaparak şeffaf, eşitlik ve haklarını ifade edebilecek özgürlükçü bir yerel yönetim anlayışı getirmek için ilk adımı atan LGBTİ Dostu Belediyeler bu konuda hizmet oluşturmaya başlamışlardır. Bu hizmetler toplum ile LGBTİ bireyler arasında pozitif bir yaklaşım sunarak, sosyal, politik ve kültürel olarak uygulanacak olan güçlendirme politikalarıyla birlikte ülkelerin gelişmişlik düzeyi ile orantılıdır.

5. BÖLÜM

SONUÇ ve ÖNERİLER

1990 yıllarından bu yana grevler, onur yürüyüşleri, protestolar ve eylemler LGBTİ hareketini günümüze taşımıştır. Her dönemde biraz daha uzmanlaşarak gündemde kalmayı başarmış tartışmalarda farklı bir boyut kazanmıştır. Önyargı ve ayrımcılık nedeniyle sağlık hizmetlerine erişimleri sınırlı olmakla birlikte insan haklarından mahrum bırakılmıştır. Cinsel yönelim ve cinsiyet ayrımcılığı fiziksel şiddet ve nefret cinayetine kurban giderken birçoğu da intiharın eşiğine gelmektedirler.

LGBTİ bireylerin sosyal haklarının korunması ve karşı karşıya kaldıkları sorunların çözümünde yerel yönetimlerle ortak çalışmalar yapması gerekmektedir. LGBTİ bireylerin temel alınan sosyal haklarını kullanmalarını güçlendirecek yasal ve teknik bilgilerin özellikle eğitimlerin verilmesi, olanak yaratması gerektirir. Yerel yönetimler LGBTİ bireylerin güçlenmesi konusunda ulusal düzenlemeler önem taşımaktadır.

LGBTİ bireylerin toplum tarafından tanınması, farkındalık yaratılması, ayrımcılığın önleyici ve kabul görme davranışlarının kazandırılması önce aile daha sonra sosyal çevrenin bilgilendirilmesi ve eğitim sisteminin müfredatına LGBTİ hakkında konuların eklenmesi ve bireysel güçlenmeyi hedefleyen bakış açısı ile sürdürebilir yerel politikalar bu yönde atılan en büyük adım olacaktır.

Belediyelerin yurt içi ve yurt dışında yaptığı seminer ve bilgilendirme çalışmaları hazırlanıp sunulması ayrıca toplumun aynı zamanda sağlık personellerinin bilinçlendirilmesinin sağlamaktır. Bilgi kirliliğinin ortadan kaldırılması, uyum sürecinin kısaltılması, psikolojik, diğer desteklerin sağlanması, danışmanlık ve sağlık hizmetleri LGBTİ bireylerin ve toplumunda bilinçlenmesine katkı yapacak çalışmaların belirlenmesi ve bu yönde çalışmaların yapılmasıdır. Genel çalışmalar içerisinde yerel yönetimlerin ortak çalışma yapmaları, birikimlerini birlikte değerlendirip paylaşımları, ortak adımların planlanması kurumların finansman desteği için yapabilecekleri sponsor anlaşmaları kaynak kullanımının sağlanmasıdır. Yerel yönetimlerin Sağlık Bakanlığı ile koordinasyonu yasal zeminlerin hazırlanması ihtiyaç ve önerilerin sunumunun yanı sıra LGBTİ bireyleri sosyal hayata uyum sağlama süreçlerinde verebilecek, hayatın normal akımı içerisinde kendilerini dışlanmış bir grup olarak hissetmelerin önüne geçebilecek mesleki ve sağlık eğitimlerin planlamasının yapılmasıdır. Yasal çerçeveler muhtevanın pozitif ayrımcılık noktasında yeniden ele alınması, ayrıcalıklı gruplara

verilecek hakların düzenlemesi, tarafların birlikte hareket edebilecek şekilde çalışmalara katılımı sağlayabilecek organizasyonların çeşitliliği hakkında yapılabilecek çalışmaların hızlandırılmasıdır.

LGBTİ bireylerin ihtiyaç duyduğu sağlık alanlarında cinsel sağlık hizmeti sunan personelin bulunmaması ve cinsel yolla bulaşan hastalıkların önüne geçmek amacıyla önyargısız hekim ve sağlık elamanlarının ortak çalışması önem taşımaktadır. Nüfusu elli bini geçen belediyelerde açılması zorunlu olan kadın sığınma evlerinde lezbiyen, trans ve biseksüel kadınların ihtiyaçlarına yönelik düzenlemelerin yapılması ve bu evlere belediye bütçesinden kaynak aktarılması, belediye sınırları içinde yer alan kullanılmayan binaların LGBTİ bireylerin kullanımına açık olması kültür ve dayanışma merkezlerine dönüştürölmedir.

Toplumun LGBTİ bireylere yönelik tutumların değişmesi ve ön yargılarının kırılması konusunda farkındalık yaratılması yaptırıcı politikaların izlenmesi geleceğe yönelik bir adım sayılacaktır. Sosyal politikaların üzerine inşa edeceği en önemli değer de Sennett'in vurguladığı temel öge “saygı” olduğunu belirterek karşılıklı saygının başkalarını kabullenmenin büyük emek harcanması gerektiğini ortaya koymaktır (Sennett, 2004).

KAYNAKÇA

- Adam, B. (1987). *The Rise of a Gay and Lesbian Movement*, Boston: Twayne u Publishers. G. K. Hall, Co.
- Adam, B. (2001). *Globalization and the Mobilization of Gay and Lesbian Communités*. P. Hamel, H. Lustiger-Thaler, J. Nederveen Pieterse and S. Roseneil (derleyen.) *Globalization and Social Movements içinde*, New York: St Martin's/Palgrave, 166-79.
- AGİT. (2016). *Nefret Suçu Yasaları*. Pratik Kılavuz.
http://www.kaosgldernegi.org/resi/yayin/dl/nefret_suu_yasaları_turke.pdf.
(22 Kasım 2018).
- Akbulut, E. (2011). *İlköğretim Okullarında Örtük Program Faaliyetlerinin Saptanması* Malatya: İnönü Üniversitesi.
- Akdoğan, Y. (2002). *Ulusal Soruna Yerel Çözüm: Sosyal Belediyecilik*. İstanbul: Eminönü Bülteni.
- Akdoğan, Y. (2006). *Sosyal Belediyecilik*. Yerel Siyaset Dergisi, Sayı: 3 Mart 2006.
<http://www.yerelsiyaset.com/v4sayfalar.php?goster=ayrıntı&id=251>
(08 Ekim 2018).
- Alkan, E. (2014). *Farklı Cinsel Yönelime sahip Bireylerin Yaşam Doyumu, Stresle Başa Çıkma Stratejileri ve Psikolojik Dayanıklılık Düzeylerinin Karşılaştırılması* Ankara: Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Altunpolat, R. (2009). *Heteroseksüel Toplumsallaştırma Temelli Ayrımcılığın Yeniden İretildiği Bir Alan Olarak Eğitim*. Erol, A. (Dü) İçinde, *Anti-Homofobi Kitabı Uluslararası Homofobi Karşıtı Buluşma*. (s.209-210). Ankara: Ayrıntı Basımevi.
- Altuntaş, B. (2016). *Dezavantajlı Gruplar ve Sosyal Politika*. İstanbul: Nobel Yayıncılık.
- APA, (2009). *Report of the American Psychological Association Task Force on Appropriate Therapeutic Responsesto Sexual Orientation*.
<https://www.apa.org/pi/lgbt/resources/therapeutic-response.pdf>
(18 Eylül 2018).
- Arpa, Y. (2006). *Zenanne: Kadınları Anlatan Kitap* NTVMSNBC.(21Temmuz 2018).
- Asan, H. (2006). *Ders Kitaplarında Cinsiyetçilik Ve Öğretmenlerin Cinsiyetçilik Algılarının Saptanması* Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi.

- Ataman, H. (2009). *LGBTT Hakları İnsan Haklarıdır*. Ankara: İnsan Hakları Gündemi Derneği Yayını.
- Avrupa Güvenlik ve İş birliği Teşkilatı (AGİT) TANDIS *Nefret Suçları Raporlanması LGBT Kişilere Karşı Önyargı*.
- Avrupa Hasta Haklarının Geliştirilmesi Bildirgesi
- Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
- Avrupa İnsan Hakları ve Temel Özgürlükler Sözleşmesi
- Avrupa Konseyi, (2011). *Avrupa'da Cinsel Yönelim ve Cinsiyet Kimliğine Dayalı Ayrımcılık*.
- Avrupa Sosyal Haklar Komitesi Sosyal Şartı 1. ve 2. Maddesi
- Awareness of Patients' Rights. Midwifery. 25(6):756-65.
- Ayata, G., Yeşiladalı, B. (2011). *Türkiye'de Cinsel Yönelim veya Cinsiyet Kimliği Temelinde Ayrımcılığın İzlenmesi Raporu*.
- Aydın, O. (2009). *Çalışma Hayatında Eşcinsellik*. A. Erol (Dü) İçinde, *Anti-Homofobi Kitabı Uluslararası Homofobi Karşıtı Buluşma*. (s.208-209). Ankara: Ayrıntı Basımevi.
- Aydın, O. (2009). *Çalışma Hayatında Eşcinsellik*. Anti Homofobi Kitabı. Ankara: Ayrıntı Basımevi.
- Azizerli, E. (2013) *Pink Certificate, BBC Belgeseli*.
<http://www.bbc.co.uk/programmes/p00q864h> (21 Temmuz 2018).
- Azizlerli, E. (2012). *Pembe Tezkere Belgesel Oldu*. Anka. Medya Tava (19 Eylül 2018).
- Baird, V. (2004). *Cinsel Çeşitlilik Yönelimler, Politikalar, Haklar ve İhlaller*. Doğan, H. (Çev.), İstanbul: Metis Yayınları.
- Bardakçı, M. (2006). *Gay'ler Eskiden Esnaftan Sayılır ve Padişahın Huzurunda Yapılan Resmigeçitlere bile katılırlardı*, Hürriyet. (04 Haziran 2018).
- Barrett, D. C., Pollack, L.M. (2015). *Whose Gay Community? Social Class, Sexual Self-Expression, and Gay Community Involment*, The Sociological Quaterly, 46: 437-456.
- Başar, K. ve Öz, G. (2016). *Cinsiyetinden Hoşnutsuzluğu Olan Bireylerde Psikolojik Dayanıklılık, Algılanan Sosyal Destek ve Ayrımcılık ile İlişkisi*. Türk Psikiyatri Dergisi,
[http:// www.turkpsikiyatri.com/PDF/C27S4/01.pdf](http://www.turkpsikiyatri.com/PDF/C27S4/01.pdf)
- Batal, S. (2015) *Türkiye'de Sosyal Devlet Kavramının Dönüşümü: Sosyal Belediyecilik*, Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 19, Sayı:2, ss.221-245.

- Baydar, M. (2015) *Gay, Lezbiyen ve Biseksüel Bireylerde İçselleştirilmiş Homofobi ve Psikolojik Sıkıntılar* Ankara: Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Bayer, İ., Piyal, Y.B. (1998). *Engellilerin İstihdamında Politika ve Strateji Değişikliğinin Gerekliği*.
- Bayraktar, İ. (2011). *Osmanlı Tarihinde Oğlancılık*. Oda TV. (24 Temmuz 2018).
- Beauvoir, S. (1993). İkinci cins. B. Onaran (Çev.), İstanbul: Payel Yayınevi.
- Beki, A. (2008). *Türkiye’de Sosyal Belediyecilik Uygulamaları*. Sakarya: Sakarya Üniversitesi,
- Bereket, T., Dam, B. D. (2006). *The Emergence of Gay Identities in Contemporary Turkey*. Sexualities, 9:131-151.
- Berghan, S. (2007). *Lubunya: Transeksüel Kimlik ve Beden*. Ankara: Metis Yayınları.
- Berktaş, N., Balkan, N. (2013). (der.) *Engelsiz Türkiye İçin: Yolun Neresindeyiz? Mevcut Durum ve Öneriler*. İstanbul: Sabancı Üniversitesi Yayınları.
- Beycin Ekitli, G. *Bakım Sürecinde Zorlandığımız Alan LGBTİ’ye Yönelik Bir Gözden Geçirme*. İzmir.
- Bhasın, K. (2003). *Toplumsal Cinsiyet ve Bize Yüklenen Roller*. Kader, A. (Çev.), İstanbul: Kadav Yayınları.
- Bildirici, F. (2010) *Eşcinsellik Hastalık, Tedavi Edilmeli*. Hürriyet Pazar, 7 Mart, <http://www.hurriyet.com.tr/pazar/14031207.asp> (09 Ağustos 2018).
- Bilton, T., Bonnet, K., Jones, P., Sheard K: Stanwort M. & Webster, A. (1987). *Introductory Sociology, Second Edition*. London: The Macmillan Press,
- Birinci, E. (2010). *Cinsel Yönelim ve Sosyal Hizmet*. KAOS-GL <http://www.kaosgl.org/içerik/cinselyonelimvesosyal-hizmet> (14 Eylül 2018).
- Birleşmiş Milletler Genel Kurulu belgesi A/CONF. 157/23): <http://www.spod.org.tr/turkce/eskisite/wp-content/uploads/2012/06/SPoDAnayasa-Raporu.pdf> (25 Eylül 2018).
- Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi
- Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi 22. Madde.
- Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi 25. Madde
- Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşmesi 2. Madde
- Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşmesi 26 Madde
- Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşmesi 28. Madde

- Bora, A. (2012). "Toplumsal Cinsiyete Dayalı Ayrımcılık". Ceyhan, M., Çayır K. içinde, *Ayrımcılık Çok Boyutlu Yaklaşımlar* (s.175-187). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Bristow, J. (2011). *Eşcinsel yazını mahkemede: Fanny Hill'den Gay News'a*. H. Stevens (Ed.), *Gey ve lezbiyen yazını içinde* (s. 27-48). İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Burton, R.F. "Astrology and Horoscope" (İngilizce). (12 Temmuz 2018).
- Busse, M. Spielmann, C. (2003). *Gender Discrimination And The International Division Of Labour*. Hamburg Institute Of International Economics Discussion, Paper:245, Hamburg.
- Butler, J. (1993). *Kritik Queer*. Yardımcı S., Güçlü, H. (Dü) İçinde, *Queer Tahayyül*. İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Butler, J. (2010'a). *Cinsiyet Belası*. Ertür, B. (Çev.), İstanbul: Metis Yayıncılık.
- Butler, J. (2010b). *Queer-Yoldaşlığı ve Savaş Karşısı Siyaset*. Erol, A., Öztö N. (Dü) İçinde, *Anti-Homofobi Kitabı, 2 Uluslararası Homofobi Karşısı Buluşma* (s.18-28). Ankara: Ayrıntı Basımevi.
- Butler, J. (2012). *Cinsiyet Belası-Feminizm ve Kimliğin Altüst Edilmesi*. Ertür, B. (Çev.), İstanbul: Metis Yayıncılık.
- Cantek, F.Ş. (2013). *KaosGL: Herhangi Bir Toplumsal Kesimin Özgür Olmadığı Bir Toplumda Aslında Hiç Kimse Özgür Değildir*. Mülkiye Dergisi, 37 (4). 223-230
- Carpenter, T. (2002). *Antik Yunan'da Sanat ve Mitoloji*. İstanbul.
- Castells, M. (2008). *Kimliğin Gücü, Enformasyon Çağı: Ekonomi*. Toplum ve Kültür Cilt II Aşkın Gücü: Lezbiyen ve Gey Özgürlük Hareketleri s. 332-343. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Cherry, A.L. (2005). *Examining Global Social Welfare, Issues, Thomson Broooks Cole, Belmont*.
- Cinsel Yönelim veya Cinsiyet Kimliği Temelli Ayrımcılıkla Mücadele Etmek İçin (alınacak) Önlemler Üzerine Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin Üye Devletlere Yönelik CM/Rec (2010). 5 Sayılı Tavsiye Kararı
- Connell, R. W. (1998). *Toplumsal Cinsiyet ve İktidar* Soydemir, C. (Çev.), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Coşkun, K. M. (2006). *Süreklilik ve Kopuş Teorileri Bağlamında Türkiye'de Eski ve Yeni Toplumsal Hareketler*. SBF Dergisi, 61(1): 67-102.

- Çavdar, D. (2013). *Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları ve Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançları*. Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Çelik, M. Sanberk, İ. Şahin, İ. Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 2017, 13 (3):12.03-12.13<http://dx.doi.org/10.17860/mersinefd.336917>. (25 Eylül 2018)
- Çiçek, Ş.E. (2012). *Türkiye’de Belediyelerin Sosyal Hizmet ve Sosyal Yardım Politikaları: Batı Akdeniz Örneği, Türkiye Belediyeler Birliği*. Ankara: Korza Yayıncılık.
- Çotur, H. (2013). *Hasta Hakları ve Kocaeli Gölcük Necati Çelik Devlet Hastanesi Personeli ile Hastaneye Müracaat Eden Hastaların Hasta Hakları Konusundaki Bilgilerinin Ölçülmesi*. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Sağlık Kurumları İşletmeciliği Bilim Dalı.
- Demirdağ, E. (2010). *Queer Siyaset Adına Temel Hak Olarak Vatandaşlık Gelirini Savunmak*. <http://kaosgl.org/sayfa.php?id=4908>. (25 Eylül 2018).
- Devlet Memurları Kanunu 125 Madde
- Dökmen, Y.Z. (2004). *Toplumsal Cinsiyet Sosyal Psikolojik Açıklamalar*. Ankara: Sistem Yayıncılık.
- Dökmen, Z. (2009). *Toplumsal Cinsiyet Sosyal Psikolojik Açıklamalar*. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Duberman, M. B., Vicinus, M. J. ve Chauncey, G. (Ed.) (2001). *Tarihten Gizlenenler: Gey ve Lezbiyen Tarihine Yeni Bir Bakış*. İstanbul: Phoenix.
- Duruel, M., Tamer, M. *Yerel Yönetimlerde Sosyal Politika Uygulamaları ve Karşılaşılan Sorunlar*.
- Duyan, V. (2003). *Sosyal Hizmetlerin İşlev ve Roller*, *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi* Cilt:14, Sayı:2-6
- Dünya Tabipler Birliği Hasta Hakları Bildirgesi
- Eagly, A. H. ve Wood, W. (1999). *The Origins of Sex Differences in Human Behavior: Evolved Dispositions Versus Social Roles*. *American Psychologist*. 54(6), 408.
- Efe, H. (2012) *Türkiye’de Sosyal Belediyecilik Bayrampaşa Belediyesi Örneği*. İstanbul: Bahçeşehir Üniversitesi.
- Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme

- Engindeniz, Ş. İ. (2012) *Lémergence d'un Espace Public LGBT en Turquie. Une Analyse de la Revue Kaos GL*. <http://www.academia.edu/2323052> (27 Eylül 2018).
- Erdoğan B, Köten E. *As Kendini de Hepimiz Kurtulalım Artık!. Sosyal Dışlanmadan İntihara LGBT Gençler. Alternatif Politika* 2015;7: 143-67.
- Erdoğan, B., Köten, E. (2014). Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi “Cilt 2, Sayı 1, Mart 2014, ISSN 2147-6934, S. 93-113 DOI: [10.14782/SBD.201416302](https://doi.org/10.14782/SBD.201416302). (17 Ağustos 2018).
- Erdoğan, B., Köten, E. (2015). *As Kendini de Hepimiz Kurtulalım Artık!. Sosyal Dışlanmadan İntihara LGBT Gençler. Alternative Politics/Alternatif Politika*. Ergün, D. (b.t.). 101-102
- Ersöz, H.Y. (2004). *Sosyal Politika Perspektifinden Yerel Yönetimler*. İstanbul.
- Ersöz, H.Y. (2006). *5272 Sayılı Yasa Öncesinde Türkiye’de Belediyeler*. Sosyal Siyaset Konferansları, İstanbul
- Es, M., Ateş, H. (2010). *Kent Yönetimi, Kentleşme ve Göç*.
- Es, M., Ateş, H. (2004). *Kent Yönetim, Kentleşme ve Göç: Sorunlar ve Çözüm Önerileri*. Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi. www.dergipark.gov.tr
- European Communities (2006). *A Roadmap For Equality Between Women And Men*. Belgium.
- Fergusson, D.M., Horwood J, Beutrais AL. (1999). *Is Sexualorientationrelatedto*.
- Fone, B. (2000). *Homophobia*. New York Picador, S.19.
- Foucault, M. (1976). *Cinselliğin Tarihi*. Tanrıöver, H.U. (Çev.), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Foucault, M. (2007). *Cinselliğin Tarihi*. Tanrıöver, H.U.(Çev.) İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Genç, F. (2012). *Geçmiş Ne Kadar Geçmiş: Sosyalizm ve LGBT Hareketi*. antikapitalisteylem.org. 1 Şubat 2013 tarihinde kaynağından arşivlendi.
- Gezgin, İ. (2010). *Antik Yunan ve Roma Sanatında Cinsellik ve Erotizm*. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Gezgin, İ. (bilinmeyen tarih), s.224.
- Ghattes, C. (2016). *İnterseks Bireylerin İnsan Haklarını Savunmak*. Ankara: Ayrıntı Yayınevi.
- Giddens, A. (2008). *Sosyoloji*. İstanbul: Kırmızı Yayınları.

- Gök, S. (2018). *Yerel Yönetimlerin Dezavantajlı Gruplara Yönelik Politikaları*. Genç Gündem.
- Gökcan (1999). *Engelli Çocuğa Sahip Ailelerin Beklentileri*. <http://www.toplumvesiyaset.com/yazioku.php?id=479>. (01 Ekim 2018).
- Göregenli M. (2003). *Bir Gruplar Arası İlişki İdeolojisi Olarak Homofobi ve Homofobik Şemalar*. Lezbiyen ve Geylerin Sorunları ve Toplumsal Barış İçin Çözüm Arayışları Sempozyumu, Mayıs. Ankara: Ayrıntı Basımevi.
- Göregenli M. Ayrımcılığın Şiddeti: *Nefret Suçları, Uluslararası Homofobi Karşıtı Buluşma*. Anti-Homofobi Kitabı. Ankara: Kaos GL Yayınları 2009
- Göregenli, M. (1998). *Gruplararası İlişki İdeolojisi Olarak Homofobi*. Eleştirel Psikoloji Bülteni. <http://www.elestirelpsikoloji.org/eleps/eleps/homofobi.html> (25 Eylül 2018).
- Greene, E. (1996). *Reading Sappho: Contemporary Approaches*. Berkeley University Of California Press, 1996. ISBN 0-52020195-7.
- Güner, U. P. Kalkan, Y. Öz, E. C. Özsoy ve F. Söyle (2011). *Türkiye’de Cinsel Yönelim ve Cinsel Ayrımcılığın İzlenmesi*. Raporu 1 Ocak-30 Haziran 2010. İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Güney, N., Kargı, E., Oruç, A. (2004). *Üniversite Öğrencilerinin Eşcinselliğe Karşı Tutumları*. Türk HIV/AIDS Dergisi, 19(4), 131-137.
- Kabacaoğlu, G.(2015). *Gey ve Lezbiyenlerde Açılma Süreci: Nitel Bir Çalışma*. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi. Ankara: Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Gürsu, E. ve S. Elitemiz (2012). *80’lerde Lubunya Olmak*. İzmir: Siyah Pembe Üçgen.
- Hacı, G. (2012). *Osmanlı’dan Cumhuriyet’e Civelekler!*. Akşam. 27 Mayıs 2015 tarihinde kaynağından arşivlendi. (27 Temmuz 2018).
- Halperin, D. M. (2001). *Cinsellikten önce seks: Klasik Atina’da Oğlancılık, Politika ve Güç*. M. B. Duberman, M. J. Vicinus ve G. Chauncey (Ed.). *Tarihten Gizlenenler: Gey ve Lezbiyen Tarihine Yeni Bir Bakış*. içinde (s. 36-52). İstanbul: Phoenix.
- Halperin, D. *Cinsellikten Önce Seks*. s.46.
- Harlak, H. (2000). *Önyargılar*. İstanbul: Sistem Yayınları.
- Hasta Hakları Beyannamesi
- Hasta Hakları Yönetmeliği. Resmi Gazete No: 23420, 01.08.1998.
- Heapy, B., Andrew, K.T. (2006). *Policy Implications of Ageing Sexualities, Social Policy and Society*. 5:443-451

- Herbrmas, J. (2004). *Öteki Olmak Ötekiyle Yaşamak Siyaset Kuramı Yazıları*. Aka, İ. (Çev.). Cogito, 3. İstanbul: Baskı Yapı Kredi Yayınları.
- Hoşgörü ve Ayrımcılığa Uğramama Hakkı Bilgi Sistemi <http://tandis.odihp.pl/?p=ki-ho> <http://lgbti.org/turkiyede-cinsiyet-gecis-sureci-ve-danismanlik> (08 Ekim 2018).
- Avrupa Birliği LGBTİ Hakları 2015 <http://www.kaosgl.org/sayfa.php?id=18516> (08 Ekim 2018).
- <http://www.lambdaistanbul.org/s/hakkinda/ozetle-lambdaistanbul-ne-yapti/> (08 Ekim 2018).
- <http://www.mebpersonel.com/sendikalar/egitim-sene-lgbt-tepkisi-sapik-ogretmenleri-okullarda-istemiyoruz-h201319.html> (08 Ekim 2018).
- <http://www.spod.org.tr/TR/sayfalar/2/lgbti-dostu-belediyecilik> http://www.yok.gov.tr/wep/guest/içerik/-journal_content/56_INSTANCE_rEHF-8BIsfYRx/10279/30054 (08 Ekim 2018).
- Hughes, S. S. ve Hughes B. (2001). *Woman in Ancient Civilizations*. M. Adas (Ed.), Agricultural and Pastoral Societies in Ancient and Classical History içinde (s. 116-150). Philadelphia: Temple University Press.
- Hür, A. (2013). *Elinde Tesbih, Evinde Oğlan, Dudağında Dua...* Radikal, 10 Kasım.
- Hürriyet Gazetesi, (2011). <http://www.hurriyet.com.tr/halil-ibrahim-dincbag-6-yilda-tam-150-ise-basvurdum-issizim-40033765> (04 Ekim 2018).
- ILGA Europe. What is the current legal situation in the EU?
- ILO III No’lu Ayrımcılık (İstihdam ve Meslek) Sözleşmesi
- ILO, (2005). “Dünya Ekonomisine Bakış 2004 Küresel İstihdam Eğilimleri”. Cenevre.
- ILO’nun Onuru Proje Sonuçları Belgesi
- İlkha, (2016). <https://www.ilkha.com/haber/34073/huda-pardan-egitim-senin-lgbti-faaliyetlerine-sert-tepki> (04 Ekim 2018).
- İmamoğlu, E. O. *Aile İçinde Kadın-Erkek Roller*. Ankara: Türk Aile Ansiklopedisi. TC. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayınları, 1991, cilt 3, s. 832-835
- İnceoğlu, A. (2015). “Nefret suçları Yasal Düzenlemeye Kavuştu mu?”. Güncel Hukuk Dergisi Ocak 2015/1/1-133-36-38.
- İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi
- İnsan Hakları İzleme Örgütü (b.t.) s:66
- İş Kanunu, Resmi Gazete, No 25134, 10.06.2003
- Jagose, A. (1996). *Queer Teori: Bir Giriş*. Toprak, A. (Çev.). (2015).
- Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW)

- Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi)
- Kadına Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi
- Kadıoğlu, H. (1995). *Çağdaş Yerel Yönetimlerde Sosyal Politikalar*. Bursa.
- Kaiser, C. (1998). *The Gay Metropolis: The Landmark History of Gay Life in America Since World War II*. San Diego: Harcourt Brace & Company.
- Kaos Gey ve Lezbiyen Kültürel Araştırmalar ve Dayanışma Derneği (Kaos GL).
- Kaos GL (2017), Tar, Y. *Eşcinsel Hastalık mı?* 4 Eylül 2017. (01 Ağustos 2018).
- KAOS GL, (2011). *İstiklal Caddesi 10 Bin Renk!*. (09 Şubat 2018).
- Kaos GL, (2010). <https://www.wikisosyalizm.org/LGBT>. (10 Haziran 2018).
- Kaos GL, (2011) *Ne Hastalık Ne Suç, Ne Günah! LGBT Hakları İnsan Haklarıdır*. Ankara. (15 Haziran 2018).
- Kaos GL, (2011). *Stonewall'dan Bugüne*. (29 Haziran 2018).
- Kaos GL, (2011). *Ne Hastalık Ne Suç, Ne Günah! LGBT Hakları İnsan Haklarıdır*. Ankara. (12 Temmuz 2018).
- Kaos GL, (2011). http://insanhaklarimerkezi.bilgi.edu.tr/docs/Cinsel_Yonelim_veya_Cinsiyet_Kimligi_Izleme_Raporu.pdf (12 Temmuz 2018).
- Kaos GL, (2012). *Eşcinsellik Suçu İşleyen Subaylar İşten Atılacak*. (30 Ekim 2018).
- Kaos GL, (2012). *Seks İşçiliği Suç Değildir*. <http://kaosgl.org/sayfa.php?id=10506> (30 Ekim 2018).
- Kaos GL, (2013). *Dünyada 238, Türkiye’de 5 Trans Öldürüldü!*. <http://www.kaosgl.com/sayfa.php?id=15196> (04 Eylül 2018).
- Kaos GL, (2014). *LGBTİ Hakları*. http://tr.wikipedia.org/wiki/%C3%9Ckelerine_g%C3%B6re_LGBT_haklar%C4%B1 (22 Ekim 2018).
- Kaos GL, (2014). “Yıkılmayan Görünmezlik; Biseksüellik” 30 Nisan 2014. (01 Ağustos 2018).
- Kaos GL, (2016). *Türkiye’de Kamu Çalışanı Lezbiyen, Gey, Biseksüel, Trans ve İntersekslerin Durumu*. Ankara.
- Kaos GL, (2016). <http://kaosgl.org/sayfa.php?id=21615> (08 Ekim 2018).
- Kaos GL, (2017). *Homofobi Temelli Nefret Suçları Raporu*. <http://www.kaosglidernegi.org/yayindetay.php?id=186> (05 Ekim 2018).

- KAOS GL, <http://www.kaosgl.com/sayfa.php?id=16694> (20 Ekim 2018).
- Kaos GL. <http://www.kaosgldernegi.org/belge.php?id=sozluk> (20 Ekim 2018).
- Kaos-GL Nefret Suçları Raporu (2013).
<http://www.kaosgldernegi.org/resim/yayin/dl/nefretsulariraporu2013.pdf>.
(12 Eylül 2018).
- KaosGL, https://tr.wikipedia.org/wiki/Avrupa%27da_LGBT_haklar%C4%B1
(15 Eylül 2018)
- KaosGL. (2014). İnternet erişimi ile ilgili Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı'na olağanüstü yetkiler tanıyan yeni düzenleme Şubat 2014 tarihinde onaylandı. Yeni yasayla birlikte getirilen düzenlemeler ile LGBT'lerin ifade özgürlüğü büyük tehlike altına girmiştir
- KaosGL. (2016). *Sağlık Bakanlığı İçin LGBT Hakları El Kitabı*. Ankara.
- Keleş, S. (2008). *Türkiye'de Sosyal Belediyecilik Uygulamaları ve Ankara Büyükşehir Belediyesi Örneği*. Afyonkarahisar: Afyon Kocatepe Üniversitesi.
- Keller, W. (1956). *UndDieBibel Hat DochRecht William Morrow*, New York, 1956.
- Kottak, C. P. (2002). *Antropoloji: İnsan Çeşitliliğine Bir Bakış*. Ankara: Ütopya.
- Koyama, E., Weasel, L. *Sosyal Yapıdan Sosyal Adalet: Eşcinsellik Hakkında Nasıl Öğretiyoruz? Üç Aylık Kadın Çalışmaları Vol. 30, No. 3/4, Kadın Çalışmaları Sonra ve Şimdi (Güz - Kış, 2002), s. 169-178*
- Köylü M, Editör. *Sağlık Bakanlığı için LGBT Hakları El Kitabı*.
- Kur'an. Araf Suresi, Ayet 80-81-83-84.
- Kur'an. El Kamer Suresi, Ayet 37-54.
- Kur'an. El Hicr Suresi, Ayet 15-68-69.
- Kur'an. Hud Suresi, Ayet 11-81-83.
- Kück, V. (2003). "35968/07 No. 12.Haziran 2003 Tarihli Karar. 73-86. Almanya Lambda İstanbul. (2010). *İt İti Isırmaz. Bir Alan Araştırması: İstanbul'da Yaşayan Trans Kadınların Sorunları*. İstanbul : İstanbul Yayınevi.
- LGBTT Hakları Platformu. (2009). *LGBTT Bireylerin İnsan Hakları Raporu*. Ankara: Ayrıntı Basımevi
- LİSTAG. (2016). *Lezbiyen, Gey, Biseksüel, Trans, İnterseks, Bireylerin Aileleri ve Yakınları Derneği Tüzüğü*. <https://listag.org/dokumanlar/>. (24 Kasım 2018).
- Lizbon Hasta Hakları Bildirgesi
- Marshall, G. (1999). *Sosyoloji Sözlüğü*. Osman Akınhay / Derya Kömürcü (Çev.), Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.

Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme

Mental Health problems and suicidality in young people”. Archive General Psychiatry,

Meriman, J. “7. Ders: Napolyon, Türkiye Bilimler Akademisi Ulusal Açık Ders

Malzemeleri”, HIST 202: Avrupa Uygarlığı, 1648-1945, (11 Temmuz 2018).

Milli Eğitim Bakanlığı (2010), 2009 Yılı Faaliyet Raporu, Ankara. (06 Nisan 2018).

Okçuoğlu, B. (2013). *The LGBT Block*. Rethinking Gezi Through Feminist and LGBT Perspectives. Jadaliyya Reports: 22 Ağustos 2018).

<http://www.jadaliyya.com/pages/index/15037/rethinking-gezi-through-feminist-and-lgbt-perspect> (08 Ekim 2018).

OSHA. *A Guide to Restroom Access for Transgender Workers*.

<https://www.osha.gov/Publications/OSHA3795.pdf> (22 Ekim 2018).

Oswalt, S.B., Wyatt, T.J. (2011). *Sexual Orientation and Differences in Mental Health, Stres and Academic Performance in a National Sample of US College Students*. Journal of Homosexuality, 58 (9), 1255-182

Ökten, Ş. (2009). *Toplumsal Cinsiyet ve İktidar: Güneydoğu Anadolu Bölgesinin Toplumsal Cinsiyet Düzeni*. www.sosyalarastirmalar.com (22 Kasım 2018).

Öner, A. (2015). *Beyaz Yakalı Eşcinselleler*. İstanbul: İletişim Yayınları.

Öner, A. (2015). *Beyaz Yakalı Eşcinseller-İşyerinde Cinsel Yönelim Ayrımcılığı ve Mücadele Stratejileri*. İstanbul: İletişim Yayınları.

Özdemir, M.H., Can, I.O., Ergöner A, Hilal, A.ve ark. (2009). *Midwives and Nurses*

Özdemir, M.H.,Salaçin, S.,Ergöner, A. (2000). *Hasta Hakları Yönetmeliği ve Hekim Duyarlılığı* Tıp Etiği, 8: 32-37.

Özen, E. (2010). *Turkey The Greenwood Encyclopedia of LGBT Issues Worldwide* içinde. (derleyen). Chuck Stewart, 429 Barbara, S. Denver and Oxford, Greenwood Press.

Özgüven, O. (2009). *Sosyal Belediyecilik Örneği Dilkili*. (Ed. Halkevleri Derneği), Yerel Yönetimler, Kriz ve Halkın Hakları, 1. Baskı. İstanbul: Mattek Basım Yayım Dağıtım.

Öztürk S. (2011). *Cinsel Yönelimler ve Querr Kuram*. Cogito ;65:5-6

Öztürk, N., Öztürk, Y. (2010). *Yoksullukla Mücadelede Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflar*. Ankara: Palme Yayıncılık.

Öztürk, Ö. (2016). *Dünya Mitolojisi*. Ankara: Yika Yayınları.

Öztürk, Ö. *Zor Bir Konu: Eşcinselliğe Bilimsel ve Objektif Bakabilmek*. (13 Eylül 2018).

- Parleментар Meclisi'nin 1470 (2000) sayılı Tavsiye Kararı-Avrupa Konseyi'ne Üye Devletlerde Geylerin, Lezbiyenlerin ve Partnerlerin Sığınma ve Göçe İlişkin Durumları.
- Parleментар Meclisi'nin 1474 (2000) sayılı Tavsiye Kararı. Avrupa Konseyi'ne Üye Devletlerde Geylerin ve Lezbiyenlerin Durumu.
- Parleментар Meclisi'nin 1474 (2000) Sayılı. Tavsiye Kararı'na Yanıtı-Avrupa Konseyi'ne Üye Devletlerde Geylerin ve Lezbiyenlerin Durumu.
- Parleментар Meclisi'nin 924 (1981 Sayılı. Tavsiye Kararı. Eşcinsellere Yönelik Ayrımcılık.
- Parleментарler Meclisi'nin 1117 (1989) Sayılı. Tavsiye Kararı. Transeksüellerin Durumu.
- Parleментарler Meclisi'nin 1117 (1989) Sayılı. Tavsiye Kararı'na Yanıtı Transeksüellerin Durumu.
- Parleментарler Meclisi'nin 1728 (2010) Sayılı Kararı. Cinsel Yönelim ve Cinsiyet Kimliği Temelli Ayrımcılık.
- Parleментарler Meclisi'nin 1915 (2010) Sayılı Kararı. Cinsel Yönelim ve Cinsiyet Kimliği Temelli Ayrımcılık.
- Pektaş, E.K. (2010). *Türkiye'de Sosyal Belediyecilik Uygulamaları ve Temel Sorunlar*. Akademik İncelemeler Dergisi Cilt:5 Sayı:1
- Pickett, B. L. (2009). *Historical dictionary of homosexuality* (Vol. 96). Maryland: Scarecrow Press.
- Radikal, (2010). *Koskoca Dünyaya Sığdıramadılar Evladımı*. (14 Ekim 2018).
- Russell, S.T., Joyner, K. (2001). *Adolescent Sexual Orientation and Suicide Risk: Evidence From A National Study*. Am J Puplic Health 91,1276. (Aktaran). Kalbfleisch, N., Schmidt, T.
- Sancar, S., Acuner, S., Üstün, İ. ve Bora, A. (2006). *Cinsiyet Eşitsizliği Bir Kadın Sorunu Değil Toplumun Sorunudur* UNDP-Kalkınma ve Demokratikleşme Projesinde Cinsiyet Eşitliği Hedefinin Gözetilmesi Eğitimi. İstanbul: UNDP.
- Sart, H. (2010). *Engelliliği Anlamak* Engelsiz Üniversite Birimlerinin Yapılandırılması ve İşleyişi Toplantısı, Yüksek Öğretim Kurulu. (10 Ekim 2018).
- Savcı, İ. (1999). *Toplumsal Cinsiyet ve Teknoloji* Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi C.54, S:1.

- Seçgin, F., Tural, A. (2011). *Sınıf Öğretmenliği Bölümü Öğretmen Adaylarının Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları*. e-Journal of New World Sciences Academy Education Sciences, IC0452, 6, (4), 2446-2458.
- Sempozyumu (Sakarya), 23-24 Ekim 2008, Bildiriler Kitabı, Erkam Matbaası, İstanbul,
- Sennett, R. (2004). *Respect: The Formation of Character in a World of In –equality*, UK:The Penguin Press.
- Showdon S. (2010). *The Medical school Curriculum and LGBT Health Concerns. American Medical Association Journal of Ethics August*. Volume 12, Number 8: 638-643.
- Sınar, H. (2013). *Türk Hukukunda nefret Suçlarına İlişkin Yasal Düzenleme Çalışmaları*.
<http://dergipark.ulakbim.gov.tr/maruhad/issue/viewFile/5000001567/5000000649> (25 Ağustos 2018).
- Siyasi Haber, (2016). <http://siyasihaber3.org/bakan-faruk-celik-lgbtlerin-iscucune-katilimini-desteklemiyoruz> (08 Ekim 2018).
- Sosyal Güvenlik Kurumu 4857 Sayılı İş Yasası
Sosyal Güvenlik Kurumu 4857 Sayılı İş Yasası 5. Madde.
- Sosyal Politikalar, Cinsiyet Kimliği ve Cinsel Yönelim Çalışmaları Derneği. (2012).
Kaos GL. *Eşcinsel Evliliklere Evet*. <http://www.spod.org.tr/turkce/escinsel-evliliklere-evet/^#> (11 Ekim 2018).
- Soydan, B. (2017). *Türk İş Dünyasının LGBT ile İmtihanı* m.t24.com.tr.
- Spencer, C. (1998). KAOS GL, Temmuz-Ağustos (Sayı:4748) Geocities.
- SPoD, (2014). *Yerel Siyasette LGBTİ Hakları*.
- Şahin, S. (2016). *Sağlık Bakanlığı İçin LGBT Hakları El Kitabı*. Yasal Çerçeve ve Genel Konular, 6-17-18-19-20-22-31-32 Ankara.
- Şener, G. (2013). *Toplumsal Mücadele Alanı Olarak Sosyal Medya*. Sosyal Medya ve Ağ Toplumu 2, Kültür, Kimlik, Siyaset. İstanbul: Reklam Yaratıcıları Derneği.
- Şentürk H. (ty/b), *Belediyeler İçin Yerel Kalkınma Yönetimi Rehberi Belediye Yönetim Dizisi*. www.platodanismanlik.com/v2/images/k17.doc (08 Ekim 2018).
- Şentürk, H. (ty/a). *Belediyeler İçin Sosyal Politika Rehberi, Belediye Yönetim Dizisi*. www.platodanismanlik.com/v2/images/k17.doc (08 Ekim 2018).
- T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı (DTP) (2006), Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013).

- Tahaoğlu, Ç. (2011). *19. LGBTT Onur Haftası, Onur Yürüyüşü ile Sona Erdi*. Kaos GL. (29 Haziran 2018).
- Takacs, J. (2016). *Preface. Handbook of Gay, Lesbian, Bisexual and Transgender (LGBT) People in Europe. The European Region of the International Lesbian and Gay Association (ILGA-Europe) International Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender. Queer Youth and Student Organisation (IGLYO)*.
- Talas, C. (1999). *Ekonomik Sistemler*. Ankara: İmge kitabevi Yayınları.
- Tannail, R. *Tarihte Eşcinsellik*. Dost, S.G. 2003. (Çev.) Aktaran; Gezin, İ. (b.t), s.253.
- Tatlıbal, E. (2013). *Midilli’de Lezbiyen Festivali*. MGKmedya. (21 Eylül 2018).
- Tekvin (Tevrat), 33.
- TİSK (2012). *2012 TÜİK HİA Verilerinin Değerlendirilmesi*. İşgücü Piyasası Bülteni. 19. <http://www.tisk.org.tr/download/shb/3354.pdf> (10 Eylül 2018).
- Türk Medeni Kanunu. Madde 40.
- Türkiye Cumhuriyeti Anayasası (1927) 2. Madde. 1111 Sayılı Askerlik Kanunu
- Türkiye Cumhuriyeti Anayasası 10. Madde.
- Türkiye Cumhuriyeti Anayasası 72. Madde.
- Türkiye Cumhuriyeti Anayasası 90. Madde.
- Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, 2709 Kanun Yayın Tarihi:7.11.1982. http://www.tbmm.gov.tr/anayasa/anayasa_2011.pdf (22 Ekim 2018).
- Uluhan, E.F. (2017). *Cinsiyetinden Hoşnutsuzluk* Psikiyatri Doktoru (05 Temmuz 2018).
- Uluslararası Çalışma Örgütü “ILO Sözleşmesi”, http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/gender/documents/briefingnote/wcms_368962.pdf (05 Temmuz 2018).
- Urhan, B. (2014). *Sendikasıız Kadınlar, Kadınsız Sendikalar Sendika-Kadın İlişkisinde Görülen Sorun Alanlarını Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma* İstanbul: Kadaw Yayınları.
- Vicinus, J.M., Duberman, M.B., Chauncey, G. (Ed), (1999). *Tarihte Gizlenenler, Gey ve Lezbiyen Tarihine Yeni Bir Bakış*. Göktaş, S. (Çev.). Ankara: Phoenix. 2001. s.37-39
- Vilain, E. (2000). *Genetics of Sexual Development*. Annual Review of Sex Research, 11: s1–25.
- Wallece Hadrill, A. (1994). *Houses and Society in Pompeii and Herculaneum* by Princeton University Press.

- Weeks, J. (2001). *Sapkınlar ve Sapıklar: On Dokuzuncu Yüzyılda ve Yirminci Yüzyılın Başında İngiltere'de Erkek Fuhuşı ve Eşcinsellik Düzenlemeleri*. M. B. Duberman, M. J. Vicinus ve G. Chauncey (Ed.), *Tarihten Gizlenenler: Gey ve Lezbiyen Tarihine Yeni Bir Bakış içinde* (s. 200-216). İstanbul: Phoenix.
- Weinberg, G. (1972). *Society and the Healthy Homosexual*. New York: St. Martin's.
- White JC, Dull VT. (1998). *Health Risk Factors and Health seeking behavior in Lesbians*.
- Womens. J.Health6:103-12
- World Health Organization (WHO), (1998). *Gender And Health Technical Paper*, Switzerland, Paper.5-20.
- Yakıt, E., Çoşkun, A.M. (2016). *LGBT Bireylere Yönelik HIV İle İlgili Güvenli Olmayan Cinsel Davranışların Belirlenmesi*. İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, Arşiv Cilt 5, Sayı 5
- Yetkin, Nesrin. *Psikiyatrinin Homofobisi*. Anti-Homofobi Kitabı. Ankara: Kaos GL, 2009. 79-83.
- Yıldırım, U., Göktürk, İ. (2008), *Toplumsal Sorunların Çözümünde Yeni*
- Yılmaz V, Demirbaş HB. *Türkiye Büyük Millet Meclisi 'nde Lezbiyen, Gey, Biseksüel ve Trans (LGBT) Hakları Gündeminin Ortaya Çıkışı ve Gelişimi*. 2008-2014. Alternatif Politika Dergisi 2015;7:230-56.
- Yılmaz, V. (2014). *Engellilik Üzerinden Eşitliği Yeniden Hayal Etmek: Bütünsel ve İlişkisel Bir Eşitlik Anlayışına Doğru*. Sosyal Hizmet ve Öteki içinde, (Derleyen). Akkuş, P., Başpınar Aktükün, Ö. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Yılmaz, V. (2014). *Tarihsel Gelişimi ve Güncel İkileleriyle Türkiye'de Engellilik ve Sosyal Politikalar*. Dezavantajlı Gruplar ve Sosyal Politika içinde, (Derleyen). Altuntaş, B. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Yılmaz, V., Demirtaş, H. (2015). *TBMM'de LGBT Hakları Gündeminin Ortaya Çıkışı ve Gelişimi*. Alternatif Politika Cilt:7, Sayı:2:237-263
- Yurdigül, Y. (2008). *Medyatik Kimlikler: Farklılık, Ötekilik, Sıradışılık Bağlamında Travesti Kimliği*. Konya: Tablet Kitabevi.
- Yurdigül, Y., Zinderen, İ. Etem. *Medyada Cinsiyet Alanları* (Marjinal Bir Kimlik Algısı Olarak Eşcinselliğin Tv Haberlerinde Sunumu).
- Yüce, D. (2017). *Cinsel Yönelim ve Cinsel Kimlik Ayrımı*.
- Yüksel, H. (2014). *Güncel Gelişmeler Işığında Sosyal Politika*. Bursa: Ekin Yayınları.

Zihnimin Kadrajı. (2011). *Antik Yunanda Kadın Eşcinselliği*. (10 Haziran 2018).
(Gender Concept in Development Planning), 1996. Aksoy, A. (Çev.), 2006,
S.29.

Zihnimin Kadrajı. *Antik Yunanda Kadın Eşcinselliği*.5 Haziran 2011.
(15 Temmuz 2018).

<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4857.pdf> (22 Ekim2018).

Nefret Söylemine“ dair Bakanlar Komitesi’nin Üye Devletlere Yönelik R (97) 20 Sayılı
Tavsiye Kararı

Vandaag in Beeld (Hollandaca). De Telegraaf TV. (09 Temmuz 2018).

02.07.2008 Tarihli ve 5779 Sayılı İl Özel İdarelerine ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi
Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun.

03.07.2005 Tarihli ve 5393 Sayılı Belediye Kanunu.

07.11.1982 Tarihli ve 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası.

10.07.2004 Tarihli ve 5216 Sayılı Büyükşehir Kanunu. 56: 876-880.

EKLER

Ek 1: Derinlemesine Görüşme Formu

Bu çalışma Yerel Yönetimlerin LGBTİ bireylere yönelik politikaların güçlendirilmesini amacı ile hazırlanmıştır. Çalışmada ayrıca, Türkiye'deki LGBT bireylerin hak ihlallerini, sosyal haklarının kısıtlanması bu yasaların LGBTİ bireylere yönelik yeniden düzenlenmesi konusunda neler yapılabilirliği amaçlanmaktadır. Vereceğiniz yanıtlar akademik çalışmada veri olarak bilimsel amaçlı kullanılacaktır. Yanıtlar başka bir amaç ile paylaşılmayacak, yayınlanmayacaktır. Ayırdığınız zamana ve ilginize teşekkür ederim.

Hülya HAŞHAŞ (hulyahashas@hotmail.com)

1. Kimlik Cinsiyetiniz: K (...) E (...)

2. Medeni Durumunuz: Evli (...) Bekar (...) Boşanmış veya ayrılmış (...)

3. Yaşınız:

4. Mesleğiniz:

5. Doğum yeriniz: İl:..... İlçe:.....

6. Yaşadığınız yer: İl:..... İlçe:.....

7. Eğitim durumunuz

- Okuryazar değil (....)
- İlkokul mezunu (....)
- Ortaokul mezunu (....)
- Lise mezunu (....)
- Üniversite mezunu (....)
- Yüksek lisans ve üstü (....)

8. Kiminle yaşıyorsunuz?

- Aile (....)
- Tek başına(....)
- Arkadaşım ile birlikte (....)
- Sevgilimle birlikte (....)

9. Doğumdaki biyolojik cinsiyetiniz nedir?

Erkek (....) Kadın (....) İnterseks (....) Cevap vermeyi reddetti (....)

10. Şuan ki cinsel kimliğiniz nedir?

Eşcinsel (....) Biseksüel (....) Trans (....) Lezbiyen (....) Gay (....)

11. İnsanlar, diğer insanlarla olan cinsel çekimleri açısından farklıdırlar. Hangi ifade hislerinizi en iyi şekilde tanımlamaktadır.

Sadece kadınlara çekim duyuyorum (....)

Sadece erkeklere çekim duyuyorum (....)

Kadın ve erkeklere eşit şekilde çekim duyuyorum (....)

Emin değilim (....)

Cevap vermeyi reddetti (....)

12. Kendinizi aşağıdakilerden hangisi olarak düşünüyorsunuz?

Heteroseksüel (....)

Lezbiyen (....)

Gay (....)

Biseksüel (....)

Cevap vermeyi reddetti (....)

13. Oral ilişki yaşadınız mı?

Evet (....)

Hayır (....)

Cevap vermeyi reddetti (....)

14. Çalışma durumunuza hangisi uyuyor?

• İşsiz (....)

• Tam zamanlı (....)

• Yarı zamanlı (....)

15. Geçtiğimiz 12 ay içerisinde eroin, kokain, bonzai ve metamfetamin gibi herhangi bir uyuşturucu kullandınız mı?

• Evet (....)

• Hayır (....)

• Cevap vermeyi reddetti (....)

16. Sağlık hizmetini hangi sağlık kuruluşlarından alıyorsunuz (Birden fazla şık işaretleyebilirsiniz)?

• Üniversite Hastanesi (ÜH) (....)

• Devlet Hastanesi (DH) (....)

• Özel hastane (ÖH) (....)

• Özel muayenehane (ÖM) (....)

• Aile Sağlığı Merkezi (ASM) (....)

• Belediye Poliklinikleri (....) Diğer (belirtiniz) (.....)

17.Cinsel yönelimiz/ Cinsiyet kimliğiniz nedeniyle pozitif ayrımcılığa maruz kaldınız mı?

- Evet (....)
- Hayır (....)

18. Başvurduğunuz Sağlık Kuruluşlarında Sağlık personeli tarafından Cinsel yönelimiz/ Cinsiyet kimliğiniz nedeniyle ayrımcılığa maruz kaldınız mı?

- Evet (....)
- Hayır (....)

19. Çalışıyor iseniz, işyerinizde ayrımcılığa maruz kaldığınızı düşünüyor musunuz?

()Evet ()Hayır

Cevabınız evet ise maruz bırakıldığınızı birkaç durumu örnekler misiniz:

.....
.....

20. Öğrenci iseniz, okulunuzda ayrımcılığa maruz kaldığınızı düşünüyor musunuz?

()Evet ()Hayır

Cevabınız evet ise maruz bırakıldığınızı birkaç durumu örnekler misiniz:

.....
.....

21. Bugüne kadar cinsel yöneliminiz/cinsiyet kimliğiniz nedeni ile fiziksel şiddete maruz kaldınız mı? () Evet () Hayır

Cevabınız Evet ise kim(ler) tarafından (birkaç şık işaretleyebilirsiniz) ?

() Polis () Asker () Yabancı kişi veya kişiler () İşyeri patronu () Okul Yöneticisi
() Öğretmen () Arkadaş () Baba () Anne () Kardeş () Akraba () Diğer.....

22. Bugüne kadar cinsel yöneliminiz/cinsiyet kimliğiniz nedeni ile psikolojik şiddete maruz kaldınız mı? () Evet () Hayır

Cevabınız Evet ise kim(ler) tarafından (birkaç şık işaretleyebilirsiniz) ?

() Polis, () Asker , () Doktor/Sağlık Personeli, () İşyeri patronu, () Okul Yöneticisi,
() Öğretmen, () Arkadaş, () Baba, () Anne, () Kardeş, () Akraba, () Diğer.....

23. Maruz kaldığınız fiziksel ve/veya psikolojik şiddet nedeni ile davacı oldunuz mu?

() Evet () Hayır (Evet ise dava nasıl sonuçlandı.

.....
.....
.....
24. Sizce Türkiye’de devlet yönetimi ve/veya yasalar LGBT bireylerin haklarını ihlal etmekte midir?

☐ Evet ☐ Hayır

Cevabınız evet ise, sizce hangi konularda ve hangi biçimde ihlaller söz konusudur?

.....
.....
.....
25. Nefret suçu yasa taslağı hakkında görüşlerinizi belirtir misiniz?

.....
.....
.....
26. Eşcinsel evlilik yasasının Türkiye’de olmaması konusunda görüşlerinizi belirtir misiniz?

.....
.....
.....
27. Türkiye’de LGBT bireylerin haklarını savunan Yerel Yönetimlere bakış açınız hakkında bilgi alabilir miyiz?

.....
.....
.....
28. Yerel Yönetimlerin vermiş olduğu hizmet ve kuruluşun imkânları hakkında bilgi alabiliyor musunuz?

☐ Evet ☐ Hayır

.....
.....
.....
29. Yerel Yönetimlerin sunmuş olduğu hizmetlerinden adalet ve hakkaniyet ilkeleri çerçevesinde faydalandığınızı düşünüyor musunuz?

☐ Evet ☐ Hayır

.....

.....

.....

30. Yerel Yönetimlerin sunmuş olduğu ücretsiz anonim kayıt ve test işlemlerinin yapılması size rahatlık ve güven veriyor mu?

.....

.....

.....

31. Yerel Yönetimlerin kent konseyleri ve halka açık toplantılarına eşit katılma hakkı sizlere ne gibi avantaj sağlamaktadır?

.....

.....

.....

32. Seks işçilerinin güvenli alanlarda çalışması için yerel yönetimlerin ne gibi önlemler almasını önerirdiniz.

.....

.....

.....

33. Sosyal bir risk olan yaşlılık döneminizde hayatınızı idame için aldığınız önlemler var mı? Bu konuda yerel yönetimlerden beklentiniz ne olmalıdır.

.....

.....

.....

34. Gönüllü evlat edinme hakkının tanınmaması konusunda görüşleriniz nedir?

.....

.....

.....

35. Yerel Yönetimlerde pozitif ayrımcılık oluşturulmasının olumlu yönleri hakkında bilgi verebilir misiniz?

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

ADI VE SOYADI : Hülya HAŞHAŞ
DOĞUM YERİ VE
TARİHİ : Refahiye- ERZİNCAN / 01.11.1981
MEDENİ HALİ : Bekar
E-MAIL : hulyahashas@hotmail.com
ADRES (EV) : Selami Ali Mah. Bakkal Adem Sok. İkizler Blok No:37-6 / Üsküdar
ADRES (İŞ) : Abide-i Hürriyet Mah. Mezarlık Çıkmazı Sok. No:2 / Şişli

TELEFON

(EV/CEP) :05303076616
(İŞ) :02122344861 - 129

EĞİTİM DURUMU

2018 – 2019 : Arel Üniversitesi Hastane ve Sağlık Yönetimi Yüksek Lisans
2010 – 2015 : Anadolu Üniversitesi İşletme Fakültesi
2001 – 2003 : Kahramanmaraş Sütçü İmam Üni. Elbistan M.Y.O. Ön Lisans
1997 – 2000 : Erzincan Refahiye Sağlık Meslek Lisesi

YABANCI DİL : İngilizce

İŞ TECRÜBESİ

Şişli Belediyesi Sağlık İşleri Müdürlüğü :Orta Kademe Yöneticisi
Özel Okmeydanı Hastanesi :Genel Koordinatör
Özel Güngören Hastanesi :Kalite Yöneticisi
Refahiye Devlet Hastanesi :Faturalandırma Servisi

SERTİFİKALAR

Okan Üniversitesi :ISO 9001:2008 Kuruluş İçi kalite Tetkiki Eğitimi Sertifikası
Okan Üniversitesi :ISO 9001:2008 KYS Temel Eğitimi Sertifikası
İstanbul Üniversitesi :Hastane ve Sağlık Kurumları Yönetimi Sertifikası
Bahçeşehir Üniversitesi :Siyaset Okulu Sertifikası
İl Sağlık Müdürlüğü :İlk Yardım Eğitmeni Yetki Belgesi
İstanbul Valiliği :SAR Arama Kurtarma İstanbul Şube Sorumlusu
Akut Gönüllü İlk Yardım Eğitmeni